BEGROTING 2026 - CONCEPT

Inhoudsopgave

Samenvatting **7**

Samenvatting 7
Voorwoord 7
Van kadernota naar begroting 9
Overzicht financiële mutaties 10
Toelichting financiële mutaties 11
Ontwikkeling algemene reserves 13
Mutaties reserves 14
Toelichting reserves 15
Structureel saldo begroting 16
PDF 16

Programma **17**

1. Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat in Etten-Leur 17
Ontwikkelingen 17
Financiële ontwikkelingen 19
Toelichting afwijkingen 20
1.1 Vertrouwen in de overheid 21
1.2 Communicatie en participatie 23
1.3 Dienstverlening en menselijke maat 25
1.4 Ondermijnende criminaliteit 28
Risico's 30
Wat kost het? 31
Welke activiteiten voeren we uit in programma 1? 31
Verbonden partijen 32

2. Sociaal Etten-Leur 33
Ontwikkelingen 33
Financiële ontwikkelingen 35
Toelichting afwijkingen 36
2.1 Iedereen moet mee kunnen doen 38
2.2 Minima- en armoedebeleid 41
2.3 Wijkvoorzieningen en -gebouwen/accommodaties 43
2.4 Jong zijn in Etten-Leur 47
2.5 Gezond oud worden en zelf- en samenzorg 50
Risico's 53
Wat kost het? 54
Welke activiteiten voeren we uit in programma 2? 55
Verbonden partijen 56

3. Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur 58

Ontwikkelingen 58
Financiële ontwikkelingen 59
Toelichting afwijkingen 60
3.1 Woningbouw 61
3.2 Verkeersafwikkeling 64
3.3 Verkeersveiligheid 67
3.4 Beheer en onderhoud van het openbaar gebied 69
3.5 Huisvesting bijzondere doelgroepen 72
Risico's 74
Wat kost het? 75
Welke activiteiten voeren we uit in programma 3? 75
Verbonden partijen 76
4. Economie en werk in Etten-Leur 77
Ontwikkelingen 77
Financiële ontwikkelingen 79
Toelichting afwijkingen 79
4.1 Zo veel mogelijk mensen aan het werk 80
4.2 Het versterken van de economie 82
4.3 Toerisme en recreatie 85
4.4 Een levendig centrum 87
4.5 Agrarische sector 89
Risico's 90
Wat kost het? 91
Welke activiteiten voeren we uit in programma 4? 91
Verbonden partijen 92
5. Duurzaam denken en doen in Etten-Leur 93
Ontwikkelingen 93
Financiële ontwikkelingen 95
Toelichting afwijkingen 96
5.1 Duurzaam wonen 97
5.2 Duurzame woon- en leefomgeving 101
5.3 Duurzaam produceren 103
5.4 Duurzame bedrijven- en industrieterreinen 105
Risico's 107
Wat kost het? 108
Welke activiteiten voeren we uit in programma 5? 108
Verbonden partijen 109
Paragrafen 111
Lokale heffingen 112
Lokale heffingen 112
Beleid en ontwikkelingen 112

Overzicht hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen 113
Tarieven 2026 114
Verwachte inkomsten 114
Kwijtscheldingsbeleid 115
Kostendekkendheid tarieven 116

Weerstandsvermogen en risicobeheersing 118
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 118
Ontwikkelingen 118
Risico's 119
Weerstandsvermogen 121
Financiële kengetallen 122

Onderhoud kapitaalgoederen 124
Onderhoud kapitaalgoederen 124
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 1 125
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 2 126
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 3 127
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 4 129
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 5 130
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen 132
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen sportaccommodaties 133
Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen 135

Financiering 136
Financieringsbehoefte 2026 136
Kasgeldlimiet 136
Renterisiconorm 137
Renteschema 137
Opgenomen geldleningen 139

Bedrijfsvoering 140
Organisatieontwikkeling 140
Rechtmatigheid en privacy 140
Personele sterkte 2026 141
Bedrijfsvoeringsrisico's 141
Indicatoren 142

Verbonden partijen 144
Wat zijn verbonden partijen? 144
Tweede bestuursrapportage 2025 144
Zienswijzen 144
Richtlijnen kaders begroting 2027 van de gemeenschappelijke regelingen 144
Wie zijn onze verbonden partijen? 147

Grondbeleid 171

Algemene ontwikkelingen 171
Wonen 171
Werken 174
Kostenverhaal en financiële bijdragen 175
Kwaliteitsverbetering landschap 176
Risico's 178
Investeringen 180
Investeringen 2025 180
Tweede bestuursrapportage 2025 180
Investeringsplan 2026-2029 182
Toelichtingen Investeringsplan 2026-2029 183
Openbaarheid 184
Openbaarheid 184
Subsidies 186
Subsidies 186
Financieel 187
Wat zijn de kosten en opbrengsten per programma? 188
Totaal overzicht per programma 188
Lokale heffingen 189
Uitkering gemeentefonds 189
Dividenden 189
Financieringsfunctie 189
Overhead 190
Vennootschapsbelasting 191
Post onvoorzien 191
Meerjarenraming 2026-2029 192
Hoe ziet de balans er in 2026 uit? 193
Prognose balans 193
Activa en passiva 193
EMU-Saldo 194
Reserves en voorzieningen 195
Reserves 195
Reserves 2026 195
Toelichting mutatie reserves 196
Meerjarenperspectief reserves 196
Voorzieningen 198
Voorzieningen 2026 198
Toelichting mutatie voorzieningen 198
Meerjarenperspectief voorzieningen 199
Incidentele baten en lasten 200

Incidentele baten en lasten 200
1. Eigentijds bestuur en dienstverlening 200
2. Sociaal Etten-Leur 200
3. Ruimte voor wonen en leven 201
4. Economie en werk 201
5. Duurzaam denken en doen 201
Totaal 202
Verwachte structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 203
Taakvelden 204
Totaal taakvelden 204
Programma 1 Eigentijds bestuur en dienstverlening 207
Programma 2 Sociaal 207
Programma 3 Ruimte voor wonen en leven 208
Programma 4 Economie en werk 208
Programma 5 Duurzaam denken en doen 208
Uitgangspunten 2026-2029 209
Inwoner- en woningaantallen 209
Kosten 210
Opbrengsten 211
Besluitvorming **212**
Besluitvorming 212
Besluitvorming 212
Toezeggingen 213
Vragen gemeenteraad 213
Beoordeling provincie 213
Contact en privacy **214**
Contact 214
Contact 214
Privacybeleid 214

Samenvatting

Samenvatting

Voorwoord

Stabiele financiële positie geeft vertrouwen in de toekomst

Dit is de begroting 2026 en de bestuursrapportage 2025. De laatste begroting van dit college en deze bestuursperiode. De financiële cijfers voor de komende jaren laten een positief beeld zien. In algemene zin mogen we de financiële positie goed en stabiel noemen. De verschillen tussen gemeenten op financieel gebied zijn groot. Dat we er in Etten-Leur goed voorstaan, geeft vertrouwen in de toekomst.

Financiële bijzonderheden

De septembercirculaire (het bericht over de financiering vanuit het Rijk) is verwerkt in de cijfers. De uitkomsten zijn met name gunstig voor dit jaar. We ontvingen in de algemene uitkering een compensatie voor de Jeugdzorg over de jaren 2023 en 2024. Onze financiële positie maakt het mogelijk om de riool- en afvaltarieven in 2026 niet te laten stijgen. De overige tarieven stijgen slechts met een beperkt percentage. Vorig jaar vroegen we gemeenschappelijke regelingen om de bijdrage van de deelnemers gelijk te laten blijven of de stijging te beperken. We merken dat de gemeenschappelijke regelingen hier gehoor aan hebben gegeven. De stijging is minder dan waar we bij de kadernota rekening mee hielden.

College-uitvoeringsprogramma nagenoeg volledig gerealiseerd

Het college-uitvoeringsprogramma is nagenoeg volledig gerealiseerd. In 2022 zijn de acties en prioriteiten vastgesteld en de organisatie werkt nog hard aan de acties uit dit programma. In deze bestuursrapportage staat hoe de acties van 2025 ervoor staan. We voeren het programma uit met behoud van de gezonde financiële positie én met het opbouwen van een spaarpot voor de tunnel en/of randweg.

Ontwikkelingen, capaciteit en onzekerheden

In de tussentijd staat de gemeente natuurlijk niet stil. In de kadernota benoemden we al een aantal ontwikkelingen en deden we voorstellen voor financiering daarvan. Dit is inmiddels verwerkt in de begroting. In deze begroting melden we actuele ontwikkelingen. Zo moeten we ons, net als alle gemeenten in Nederland, voorbereiden op mogelijke langdurige crises. Ook stellen we, op basis van actuele berekeningen, het onderhoudsbudget voor de sportaccommodaties bij. Nieuwe beleidsinitiatieven laten we graag aan de nieuwe raad en een nieuw college. Het is fijn te kunnen melden dat daar financiële ruimte voor is. Echter, de grootste uitdaging ligt op dit moment eerder bij de benodigde personele capaciteit dan bij het beschikbare budget. Etten-Leur is tot op heden een aantrekkelijke werkgever. Het is zaak dat zo te houden. Toch moeten we de financiële positie altijd goed in de gaten blijven houden gezien de nog altijd instabiele situatie van de Rijksbegroting.

Ontvangen geld voor jeugdzorg
De ontvangen compensatie jeugdgelden kunnen we inzetten voor het realiseren van de hervormingsagenda Jeugd. We werken hiervoor een plan uit. Als de plannen concreet zijn, weten we wat we nodig hebben om dit uit te voeren.

Vooruitblikken met vertrouwen
Het jaar 2026 wordt het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen en een nieuw raadsprogramma. Dit is het jaar van nieuwe plannen, ambities en prioriteiten van het nieuwe gemeentebestuur. In 2027 begint dan de daadwerkelijke uitvoering daarvan. Op dit moment staat er voor 2027 een positief saldo van € 3,4 miljoen. Dit financiële vooruitzicht biedt de nieuwe raad en het college ruimte om nieuwe ambities te realiseren. Tegelijkertijd realiseren we ons goed dat de onstabiliteit in de wereld in het algemeen en dus ook in Nederland, nog veel kan betekenen, ook voor ons als gemeente. Andersom geldt hetzelfde: de toekomst begint ook hier en nu, in het klein, in de contacten tussen mensen, in de straat, buurt, wijk, met vrienden en familie. We zijn trots op Etten-Leur: veel goede voorzieningen en heel veel betrokken inwoners. Het raadsprogramma ‘Etten-Leur maken we samen’ konden we niet realiseren zonder constructieve samenwerking met en tussen inwoners, ondernemers en andere partners. Een goede financiële positie is een fijn uitgangspunt voor de toekomst, maar de wil om samen op te trekken en met elkaar verbonden te zijn, is zeker zo belangrijk. Daarom kijken we met vertrouwen naar de toekomst en zo dragen we graag het stokje over aan de nieuwe gemeenteraad.

Het college van burgemeester en wethouders

Van kadernota naar begroting

Op 30 juni 2025 stelde de gemeenteraad de kadernota 2026-2029 vast.

De ontwikkelingen en voorstellen in de tweede bestuursrapportage 2025 en de begroting 2026 leiden tot het volgende meerjarenperspectief 2025-2029.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Kadernota 2025-2029	2.362	3.587	3.605	395	711
Actualisatie begroting 2025-2029	4.235	-2.171	-204	-7	-334
Saldo 2e bestuursrapportage 2025 - begroting 2026	**6.597**	**1.416**	**3.401**	**388**	**377**

Een samenvatting van de mutaties bij het opstellen van de begroting 2026 leest u hier.

Overzicht financiële mutaties

In het overzicht leest u een samenvatting van de mutaties bij het opstellen van de begroting 2026.

In de programma's nemen we financiële overzichten op met meer details en toelichtingen.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
1. Algemene uitkering (septembercirculaire 2025)	2.145	490	454	262	362
2. Rijksbijdrage BUIG	706	703	703	703	704
3. Indexeringen	-51	-2.059	19	99	-9
4. CAO 2025-2026	766	-288	-480	-502	-523
5. Personeelskosten	237	-76	-80	-85	-88
6. Loonkosten college en raad	-42	-28	-54	-84	-145
7. Onroerendezaakbelasting	185	0	0	0	0
8. Vergadercentrum	-370	-93	0	0	0
9. Rente en afschrijving	376	892	1.046	716	495
10. Rentelasten	754	784	548	790	908
11. Rendabele uren	95	0	0	0	0
12. Participatie	-1.067	-557	-475	-270	-544
13. Wmo	230	1.139	398	398	398
14. Jeugdzorg	-78	-653	-243	-243	-243
15. Werkplein - inburgering	282	61	61	61	61
16. Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie	-175	-99	-99	-99	-99
17. Afrekening ToZo	288	0	0	0	0
18. Ondersteuning toeslagenaffaire	206	0	0	0	0
19. Onderhoudsplan sportaccommodaties	-457	-457	-457	-457	-457
20. Parkeren	-116	-116	-116	-116	-116
21. Weerbaarheid	0	-200	0	0	0
22. Wegverhardingen	-103	0	0	0	0
23. Mobiliteitsplan	0	-237	-127	-92	-92
24. Riolering	46	-259	-400	-165	-45
25. Overig	378	-1.118	-902	-923	-901
Totaal wijzigingen	**4.235**	**-2.171**	**-204**	**-7**	**-334**

Toelichting financiële mutaties

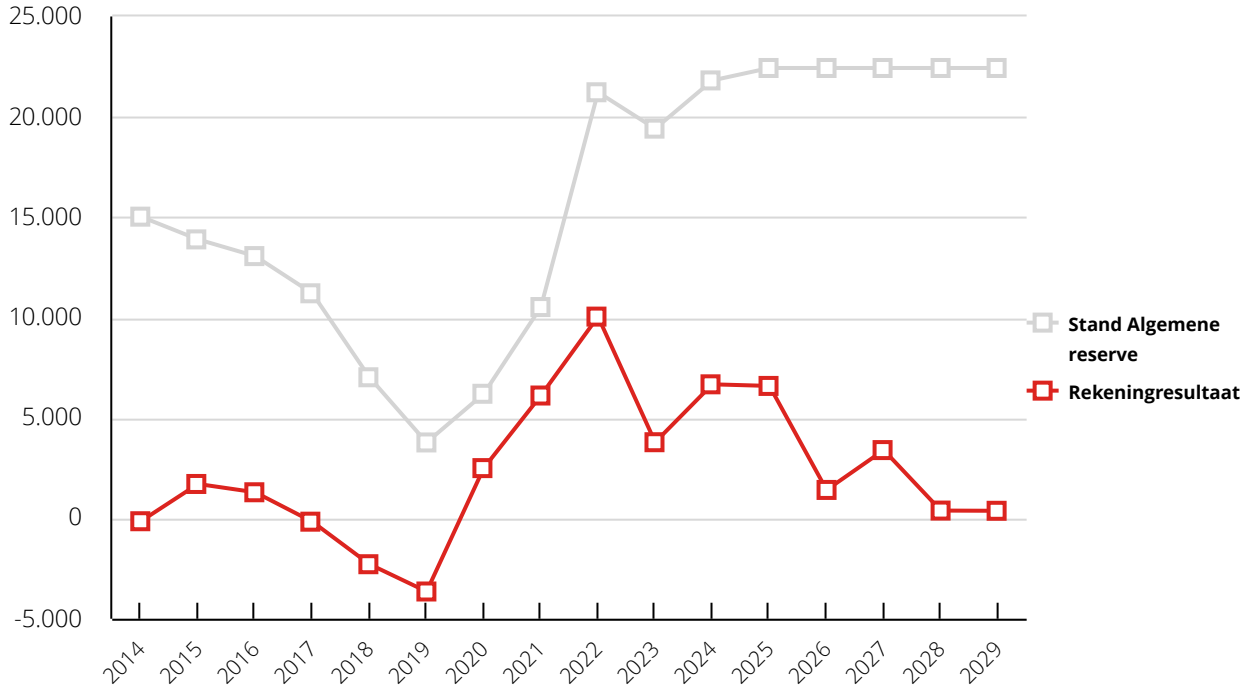
Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering (septembercirculaire 2025)	We actualiseren de begroting op basis van de septembercirculaire 2025.
2. Rijksbijdrage BUIG	Rijksbudget Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG). Het definitieve rijksbudget BUIG voor de uitkeringslasten is verhoogd voor de hogere indexering van de uitkeringsnormen.
3. Indexeringen	In de kadernota namen we budget op voor prijsstijgingen. Een deel van dit budget gebruiken we op de diverse programma's om de gestegen kosten op te vangen. In 2025 en 2026 zijn de werkelijke indexeringen hoger dan waar we in de kadernota rekening mee hielden.
4. CAO 2025-2026	De nieuwe CAO Gemeenten loopt van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. De loonsverhogingen zijn verspreid over vijf momenten om de kosten te spreiden. Er zijn procentuele loonsverhogingen en een loonsverhoging met een vast bedrag opgenomen. Daarmee groeien de lagere salarisschalen wat meer: in de looptijd van de Cao van 24 maanden krijgen de hogere salarisschalen ongeveer 7% erbij en de lagere salarisschalen tot ongeveer 8,5 %.
5. Personeelskosten	Door latere invulling van vactures ontstaat er in 2025 een voordeel op de personeelskosten. Jaarlijks herwaarderen we functies. De financiële gevolgen verwerkten we vanaf 2026.
6. Loonkosten college en raad	De loonkosten voor het college en de raad stijgen met de percentages uit de laatste circulaire van de algemene uitkering.
7. Onroerendezaakbelasting	Hogere opbrengst onroerendezaakbelasting door een hogere waardeontwikkeling van niet-woningen. Deze waardeontwikkeling werd bekend na het vaststellen van de begroting 2025.
8. Vergadercentrum	We namen een taakstelling op bij het besluit voor de herinrichting van de begane grond. We besparen hiermee op diverse exploitatiebudgetten. De planning van de verkoop van het vergadercentrum (oude raadhuis) liep uit en staat nu gepland voor 1 april 2026. De geplande taakstelling ramen we tot dat moment af.
9. Rente en afschrijving	Voor we de begroting opstellen beoordelen we al onze investeringen: wanneer verwachten we de uitgaven en wanneer is de investering klaar? Uit de actualisatie blijkt dat diverse projecten later gerealiseerd worden dan verwacht. De kapitaallasten schuiven naar latere jaren.
10. Rentelasten	De uitgaven verlopen trager dan we vorig jaar dachten. Extra langlopende leningen aantrekken is op dit moment niet nodig. Daarom zijn in 2025 de rentekosten lager. Voor de begroting 2026 brachten we onze financieringsbehoefte in beeld. Voor toekomstige financieringen gaan we nu uit van een rente van 3,0%. Omdat investeringen doorschuiven naar latere jaren is het financieringstekort kleiner dan we dachten. Hierdoor ontstaat een voordeel op de rentelasten.
11. Rendabele uren	Bij het opstellen van de begroting schatten we in hoeveel uren we besteden aan rendabele producten (grondexploitaties, afval, riolering, investeringen en voorzieningen).
12. Participatie	Hogere uitkeringslasten, minder kosten minimabeleid en hogere re-integratiekosten.
13. Wmo	Lagere kosten door minder gebruik van persoonsgebonden budget (alleen 2025), minder kosten door de maatregelen bij de huishoudelijke ondersteuning als gevolg van HHM onderzoek en een fors overschot op Wmo Beschermd Wonen (alleen voor 2026).
14. Jeugdzorg	Hogere kosten door uitbreiding formatie jeugdprofessionals en toename van niet vrij toegankelijke jeugdzorg.
15. Werkplein - inburgering	De kosten voor inburgeringstrajecten zijn lager dan begroot omdat er minder statushouders zijn gehuisvest dan verwacht. We verwerken hier ook de begroting inburgering van het Werkplein.
16. Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie	De laatste jaren neemt het aantal toekenningen kinderopvang met sociaal medische indicatie toe. Deze stijging zet zich de komende jaren door. We verhogen daarom het budget voor deze kinderopvang. SMI is een regeling in Nederland waarbij ouders die door sociale, psychische of medische omstandigheden toegang krijgen tot kinderopvang ook als zij geen recht hebben op reguliere kinderopvangtoeslag. De gemeente betaalt de noodzakelijke dagdelen.
17. Afrekening ToZo	Van het Werkplein ontvingen we een aangepaste afrekening voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (ToZo). Dit is een regeling uit de corona periode.
18. Ondersteuning toeslagenaffaire	We bieden ondersteuning aan slachtoffers van de kinderopvang toeslagaffaire. Het Rijk vergoedt de kosten van de brede ondersteuning voor 100%. De uitvoeringskosten declareren we op basis van normbedragen van het Rijk. Onze uitvoeringskosten zijn lager dan de normbedragen die we daarvoor ontvangen.
19. Onderhoudsplan sportaccommodaties	We stelden een nieuw meerjarenonderhoudsplan op voor de sportaccommodaties. Prijsstijgingen en de planning zijn hierin verwerkt. Dit vraagt om een jaarlijkse extra storting in de onderhoudsvoorziening.
20. Parkeren	Er zijn minder parkeertransacties in de parkeergarage. Er vindt een verschuiving naar straatparkeren plaats. Hogere kosten omdat de parkeergarage nu 24 uur per dag open is. Meer boetes door inzet scanauto. Het parkeertarief is verhoogd en er worden meer vergunningen aangevraagd.

Onderwerp	Toelichting
21. Weerbaarheid	Om het thema weerbaarheid zorgvuldig op te pakken vragen we voor 2026 incidenteel geld. Voor eventueel structurele middelen komen we hierop terug bij de kadernota 2027.
22. Wegverhardingen	Meer kleine asfaltreparaties en herstelwerkzaamheden aan wegmarkeringen.
23. Mobiliteitsplan	We stelden het mobiliteitsplan en uitvoeringsprogramma "Samen onderweg naar 2040" vast.
24. Riolering	Bijstelling rioolrechten op basis van de werkelijke geïnde bedragen door de Belastingsamenwerking West Brabant. In 2026 verhogen we de tarieven rioolheffing niet.
25. Overig	Meerdere afwijkingen, uitgebreidere specificatie in de programma's.

Ontwikkeling algemene reserves

We actualiseren de meerjarenbegroting 2025-2029 en brengen het verloop van de algemene reserve in de komende jaren in beeld.
Het overzicht van alle reserves en voorzieningen staat hier.

In de grafiek staat het verloop van de algemene reserve vanaf 2014 tot en met 2029. In 2022 voegden we € 8,2 miljoen aan de algemene reserve toe. In 2023 was dit € 3,8 miljoen en in 2024 € 6,7 miljoen. Dat waren de positieve resultaten in die jaren.
We houden nog geen rekening met het jaarlijkse rekeningresultaat. Bij een positief resultaat stijgt de reserve. Bij een negatief resultaat (of bij inzet van de reserve voor dekking van lasten) daalt de reserve.

Mutaties reserves

Reserve nog uit te voeren werkzaamheden

Bij de tweede bestuursrapportage 2025 beoordelen we of we de geplande werkzaamheden daadwerkelijk in 2025 uitvoeren. Het is mogelijk dat we werkzaamheden moeten uitstellen naar 2026. Wanneer dat zo is, verlagen we de budgetten voor 2025 en reserveren we dit bedrag. Voor 2026 doen we juist het tegenovergestelde: we onttrekken aan de reserve en vergroten het budget. We gebruiken hiervoor de reserve: Nog uit te voeren werkzaamheden.

In deze bestuursrapportage verlagen we de budgetten in 2025 met € 3.007.000. In de programma's lichten we deze posten ook toe.

(bedragen x € 1.000)	programma	2025	2026	2027	2028
1. Subsidies duurzaamheid	5	1.800	-1.800	0	0
2. Toekomst bestendig energiebeleid	5	46	-46	0	0
3. Herstelkosten noodopvang vluchtelingen	2	514	-514	0	0
4. Onderwijsagenda	2	647	-647	0	0
Reserve nog uit te voeren werkzaamheden		**3.007**	**-3.007**	**0**	**0**

Mutaties reserves 2025

Bij de programma’s geven we deze mutaties bruto weer: uitgaven die we betalen uit een reserve laten we apart zien.
De gemeenteraad krijgt hierdoor inzicht in deze mutaties.

De totale reservemutaties in 2025 zijn:

(bedragen x € 1.000)	2025
Stortingen in reserves	118
Onttrekkingen aan reserves	-840
Saldo	**-722**

Toelichting:

De belangrijkste reservemutaties in de tweede bestuursrapportage 2025 zijn:

Stortingen:

- Reserve Realisatie Omgevingsvisie: toevoeging storting € 450.000 door winstneming Nobelaer, de Streek en Vosdonk-Zuid;
- Reserve Realisatie Omgevingsvisie: verlaging storting € 332.000 door geen winstneming Haansberg Oost welke voor 2025 wel was begroot.

Onttrekkingen

- Algemene Reserve: toevoeging onttrekking € 65.000 voor uitvoeren Solid Collective en TeamNL Sport Experience;
- Reserve Automatisering: verhoging onttrekking € 3.000 eind 2025 op te heffen;

- Reserve Realisatie Omgevingsvisie: toevoeging onttrekking € 772.000 om de verliesvoorziening van Vosdonk-Noord aan te vullen.

Een toelichting op de mutaties met reserves staat bij de programma's.

Toelichting reserves

Onderwerp	Toelichting
1. Subsidies duurzaamheid	Voor duurzaamheid zijn subsidies beschikbaar tot 2028. Het bedrag dat we in 2025 nog niet gebruikt hebben nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden nemen mee naar 2026.
2. Toekomst bestendig energiebeleid	We gebruiken de uitkering voor het maken van een toekomstbestendig energiebeleid in 2026 en nemen deze via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026
3. Herstelkosten noodopvang vluchtelingen	In de jaarrekening van 2024 namen we een resultaatbestemming op van € 514.000 voor toekomstige herstelkosten van de locaties waar Oekraïense vluchtelingen worden opgevangen. Deze locaties zijn nog steeds in gebruik en er zijn tot nu toe geen herstelkosten gemaakt. Dit bedrag nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
4. Onderwijsagenda	Het (voorlopig) niet benutte deel van het budget onderwijsagenda nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.

Structureel saldo begroting

Voor een structureel evenwicht in de begroting is inzicht in de incidentele lasten en baten noodzakelijk. In hoofdlijn zijn alle baten en lasten structureel. Of een bedrag incidenteel is, is afhankelijk waarvoor dit bedrag bedoeld is. Ook moet er sprake zijn van een duidelijke einddatum.

In de overzichten van de 'incidentele baten en lasten per programma' leggen we uit welke incidentele lasten en baten we opnemen in de begroting.

Het structureel resultaat ziet er als volgt uit:

Structureel saldo begroting *(bedragen x € 1.000)*	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Lasten exclusief mutaties reserves	-189.483	-186.302	-188.342	-184.212
Baten exclusief mutaties reserves	189.714	190.407	189.451	185.347
Saldo van baten en lasten	**231**	**4.105**	**1.109**	**1.135**
Toevoegingen reserves	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Onttrekkingen reserves	2.686	796	779	743
Resultaat	**1.416**	**3.401**	**388**	**378**
Incidentele lasten (inclusief incidentele toevoegingen reserves)	1.875	1.650	1.650	1.513
Incidentele baten (inclusief incidentele onttrekkingen reserves)	-2.399	-509	-493	-456
Structureel resultaat	**892**	**4.542**	**1.545**	**1.435**

Uit deze tabel blijkt dat er in de begroting 2026 meer incidentele baten dan incidentele lasten zijn opgenomen.
Het structurele resultaat is in 2026 en daarna positief.

De provincie geeft in de richtlijnen aan dat de gemeente in aanmerking komt voor het normale toezicht wanneer de begroting 2026 reëel en structureel in evenwicht of positief is. Dit wordt repressief toezicht genoemd. We verwachten dat we met het aanbieden van deze begroting voldoen aan de eis van de provincie.

PDF

Klik op deze link om het Pdf bestand van begroting 2026 te lezen.

De 'pdf-versie' van de begroting ziet er niet optimaal uit. De digitale presentatie staat voorop.

Programma

1. Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat in Etten-Leur

We werken aan een betrouwbare en servicegerichte organisatie voor onze inwoners en partners zoals het onderwijs, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke organisaties, verenigingen en instellingen. Een organisatie zonder onnodige drempels en procedures waarbij de menselijke maat het uitgangspunt is van onze dienstverlening. Dat vraagt om professionals die binnen de wetten en regelgeving ruimte voor maatwerk zien en benutten. De gemeente inspireert, stimuleert en faciliteert en zoekt actief de dialoog en samenwerking op. Veel aandacht gaat uit naar het vroegtijdig betrekken van inwoners en andere partijen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Bestuurders en de organisatie gaan tijdig met inwoners in gesprek over maatschappelijke vraagstukken. Voor een goed functionerende gemeente is ook de relatie tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie van groot belang, evenals een goede samenwerking in de regio zowel ambtelijk als bestuurlijk als politiek.

Ontwikkelingen

Bepaling in de Grondwet over het correctief referendum

De Tweede Kamer stemde in met het invoeren van een correctief referendum over voorstellen van wet die door de Staten-Generaal zijn aangenomen. Door deze wijziging van de Grondwet wordt het voor de gemeenteraad mogelijk om bij gemeentelijke verordening te bepalen dat besluiten van de gemeenteraad aan een beslissend referendum worden onderworpen.

Het Verhaal van Etten-Leur

We informeerden de gemeenteraad in augustus 2025 over de visie en aanpak van “het Verhaal van Etten-Leur”. In het najaar werken we dit verder intern uit en de komende jaren dragen we de visie uit. Dat doen we met diverse lokale partijen zoals bedrijven, instanties en verenigingen zodat we samen Etten-Leur nog beter op de kaart zetten. Zo maken we Etten-Leur aantrekkelijk voor iedereen. We komen hier in 2026 in de volgende bestuursrapportage op terug.

Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging, leren en ontwikkelen, inkoop en kunstmatige intelligentie vragen om structurele versterking van de organisatiecapaciteit en een toekomstbestendige inrichting van de ondersteunende functies. We lossen dit zoveel mogelijk intern op en komen bij de kadernota 2027 met een voorstel voor wat we niet zelf op kunnen vangen.

Digitaliseringsstrategie

Met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) prioriteren Rijksoverheid, provincies, gemeenten, waterschappen en publieke dienstverleners de onderwerpen waar de urgentie en impact het grootst is. Eén van de belangrijkste prioriteiten is om de zelfstandigheid van de

overheden te vergroten als het gaat om digitale technologie en zorgen dat we minder afhankelijk zijn van een beperkt aantal leveranciers. De samenwerking tussen alle overheidsorganisaties vormt, samen met regie, de sleutel voor het succes. Onze regionale samenwerking draagt hier ook aan bij.

Ondermijning

De afgelopen jaren werkten we aan het bewustzijn rondom signalen van ondermijning. Ook in 2026 zetten we deze inzet voort, met extra aandacht voor cybercriminaliteit. Door regionaal kennis te delen en samen te werken, bieden we jongeren en jongvolwassenen die uit de criminaliteit willen stappen een veilige uitweg. Avans Hogeschool doet een onderzoek naar online radicalisering onder jongeren. De inzichten uit dit onderzoek gebruiken we om gerichte acties in Etten-Leur op te zetten.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Actualisatie begroting 2025-2029					
1. Algemene uitkering (septembercirculaire 2025)	2.145	1.956	517	326	427
2. Budget indexeringen	-504	-771	1.009	1.010	1.010
3. Budget indexeringen Gemeenschappelijke regelingen	627	687	687	687	687
4. Gemeenschappelijke regelingen	0	-248	145	196	252
5. CAO 2025-2026	766	-288	-480	-502	-523
6. Personeelskosten	237	-76	-80	-85	-88
7. Loonkosten college en raad	-42	-28	-54	-84	-145
8. Taakmutaties Gemeentefonds	318	0	0	0	0
9. Onroerendezaakbelasting	185	0	0	0	0
10. Vergadercentrum	-370	-93	0	0	0
11. I-samenwerking	0	-130	0	0	0
12. Baroniesamenwerking	0	-40	-80	-80	-80
13. Huuropbrengst stadskantoor	-78	0	0	0	0
14. Huuropbrengst werkplekken	-60	-60	-60	-60	-60
15. Vrijval reserve automatisering	90	0	0	0	0
16. Rente leningen	754	0	0	0	0
17. Rente en afschrijving	185	0	0	0	0
18. Rente Grondbedrijf	-65	0	0	0	0
19. Investeringen	0	892	1.046	716	495
20. Rentelasten	0	784	548	790	908
21. Rendabele uren	95	0	0	0	0
22. Overig	97	60	-43	-30	53
Totaal wijzigingen	**4.380**	**2.645**	**3.155**	**2.884**	**2.936**

Toelichting afwijkingen

Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering (septembercirculaire 2025)	We actualiseren de begroting op basis van de septembercirculaire 2025.
2. Budget indexeringen	In de kadernota namen we budget op voor prijsstijgingen. Een deel van dit budget gebruiken we op de diverse programma's om de gestegen kosten op te vangen. In 2025 en 2026 zijn de werkelijke indexeringen hoger dan waar we in de kadernota rekening mee hielden.
3. Budget indexeringen Gemeenschappelijke regelingen	In de kadernota namen we budget op voor prijsstijgingen bij gemeenschappelijker regelingen. We verwerken de in juni 2025 vastgestelde begrotingen 2026 van de gemeenschappelijke regelingen. Gemeenschappelijke regelingen indexeren minder dan waar we in de kadernota rekening mee hebben gehouden.
4. Gemeenschappelijke regelingen	Op basis van de vastgestelde jaarrekening 2024 en begroting 2026 passen we de bijdrage van de gemeenschappelijke regelingen aan. Het gaat hier om: ICT West-Brabant West, Belastingsamenwerking West Brabant en de Regio West-Brabant.
5. CAO 2025-2026	De nieuwe CAO Gemeenten loopt van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. De loonsverhogingen zijn verspreid over vijf momenten om de kosten te spreiden. Er zijn procentuele loonsverhogingen en een loonsverhoging met een vast bedrag opgenomen. Daarmee groeien de lagere salarisschalen wat meer: in de looptijd van de Cao van 24 maanden krijgen de hogere salarisschalen ongeveer 7% erbij en de lagere salarisschalen tot ongeveer 8,5 %.
6. Personeelskosten	Door latere invulling van vactures ontstaat er in 2025 een voordeel op de personeelskosten. Jaarlijks herwaarderen we functies. De financiële gevolgen verwerkten we vanaf 2026.
7. Loonkosten college en raad	De loonkosten voor het college en de raad stijgen met de percentages uit de laatste circulaire van de algemene uitkering.
8. Taakmutaties Gemeentefonds	We ontvingen via het gemeentefonds geld voor diverse taken. De taken voeren we uit binnen de beschikbare budgetten. De ontvangen bedragen zijn voor deze taken niet meer nodig.
9. Onroerendezaakbelasting	Hogere opbrengst onroerendezaakbelasting door een hogere waardeontwikkeling van niet-woningen. Deze waardeontwikkeling werd bekend na het vaststellen van de begroting 2025.
10. Vergadercentrum	We namen een taakstelling op bij het besluit voor de herinrichting van de begane grond. We besparen hiermee op diverse exploitatiebudgetten. De planning van de verkoop van het vergadercentrum (oude raadhuis) liep uit en staat nu gepland voor 1 april 2026. De geplande taakstelling ramen we tot dat moment af.
11. I-samenwerking	Voor de samenwerking op het gebied van informatievoorziening wordt 2026 het overgangsjaar naar een structurele samenwerkingsvorm. Voor de verdere ontwikkeling van deze samenwerking is eenmalig geld nodig. De structurele kosten worden in 2026 duidelijk.
12. Baroniesamenwerking	De Baronie is een samenwerkingsverband van tien gemeenten die al lange tijd op natuurlijke wijze samenwerken, ook over gemeentegrenzen heen. Door hun krachten te bundelen, kunnen ze regionale uitdagingen zoals woningbouw, mobiliteit, duurzaamheid en veiligheid effectiever aanpakken. De gezamenlijke kernagenda richt zich op een sterke, veerkrachtige en toekomstbestendige regio. Voor 2026 is een ontwerpbegroting opgesteld om deze samenwerking te ondersteunen. Deze bevat kosten voor organisatie, huisvesting, personeel van het Baroniebureau, een beperkt werkbudget en uitgaven voor gezamenlijke thema's. De kosten worden verdeeld over de gemeenten op basis van hun inwonertal van het jaar voorafgaand aan de bijdrage.
13. Huuropbrengst stadskantoor	We verhuren minder ruimtes in 2025. In 2026 wordt de mutatie voor alle huurders opgenomen.
14. Huuropbrengst werkplekken	We verhuren minder werkplekken.
15. Vrijval reserve automatisering	We besteden een deel van de reserve automatisering. We heffen deze reserve eind 2025 op.
16. Rente leningen	De uitgaven verlopen trager dan we vorig jaar dachten. Extra langlopende leningen aantrekken is op dit moment niet nodig. Daarom zijn in 2025 de rentekosten lager.
17. Rente en afschrijving	Voor de vervanging van de hardware op de werkplek was een krediet beschikbaar van € 850.000. Bij de begroting 2025 is dit krediet met € 600.000 verlaagd. Dit zien we terug in de verlaging van rente en afschrijving.
18. Rente Grondbedrijf	Door lagere boekwaarde berekenen we minder rente door aan het Grondbedrijf dan begroot.
19. Investeringen	Voor we de begroting opstellen beoordelen we al onze investeringen: wanneer verwachten we de uitgaven en wanneer is de investering klaar? Uit de actualisatie blijkt dat diverse projecten later gerealiseerd worden dan verwacht. De kapitaallasten schuiven naar latere jaren.
20. Rentelasten	Voor de begroting 2026 brachten we onze financieringsbehoefte in beeld. Voor toekomstige financieringen gaan we nu uit van een rente van 3,0%. Omdat investeringen doorschuiven naar latere jaren is het financieringstekort kleiner dan we dachten. Hierdoor ontstaat een voordeel op de rentelasten.
21. Rendabele uren	Bij het opstellen van de begroting schatten we in hoeveel uren we besteden aan rendabele producten (grondexploitaties, afval, riolering, investeringen en voorzieningen).
22. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

1.1 Vertrouwen in de overheid

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op het vergroten van het vertrouwen van de inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners in het gemeentebestuur. Meer en beter contact vanuit de gemeente met hen zodat zij weten waar ze aan toe zijn. De gemeenteraad wil zichtbaar en benaderbaar zijn.

Maatschappelijk effect

- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners krijgen meer vertrouwen in de gemeente/het gemeentebestuur.
- De gemeente betrekt (we betrekken onze) inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners meer en beter bij wat de gemeente doet (we doen).
- De gemeente(-raad) is zichtbaar en benaderbaar.

Wat zijn de doelen?

1. Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners weten altijd wie hun contactpersoon is bij de gemeente.
2. Raadsvergaderingen worden gehouden op een prettig toegankelijke locatie.
3. Inwoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners worden verwelkomd wanneer ze ‘aankloppen’ bij de gemeente.
4. De gemeente treedt vaker naar buiten en spreekt met inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners die met de gemeente willen spreken.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/burgerpeiling

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Alle inspanningen van de gemeente waarderen inwoners tenminste met een 6,4.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 6,3 en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 6,3).

Het opkomstpercentage voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 is hoger dan 46,3% (de opkomst in 2022 was 46,3%).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Afstemming met maatschappelijke partners

Op 24 maart 2025 vond het eerste overleg van 2025 plaats. Onderwerp van bespreking was slimmer samenwerken op het gebied van Wmo en jeugdzorg. De opbrengst van het overleg wordt verwerkt in het rapport over de beheersing van de kosten voor de Wmo en de jeugdzorg. Bureau HHM stelt dit rapport op. Op 1 september vond het eerste wijkbezoek plaats in wijk "de Grauwe Polder". Inwoners informeerden de raad over actuele onderwerpen in de wijk. Terugkoppeling vindt plaats aan de raad door de griffie middels een overzicht van de zaken die zijn besproken en zetten dit overzicht ambtelijk uit voor eventuele vervolgacties.

Toegankelijkheid van raadsvergaderingen

Het raadscommunicatieplan voeren we uit. Wanneer een nieuw onderdeel uit het plan ter hand wordt genomen, vindt dit in afstemming met de raadswerkgroep participatie plaats. De nieuwe website van de gemeenteraad ging eind 2024 live. De verbouwing van de begane grond van het Stadskantoor, waarin ook de nieuwe raadzaal wordt gerealiseerd, loopt volgens planning.

Project Raadszaal en Herindeling Publiekshal

De opdracht bouw en techniek is gegund. Op 1 januari 2025 zijn de werkzaamheden gestart. Bouwfase A is eind juli 2025 afgerond. Bouwfase B, waarin onder andere de nieuwe raadszaal gerealiseerd wordt, is eind juli 2025 gestart. We verwachten dat de heringerichte begane grond in februari 2026 in zijn geheel in gebruik wordt genomen.

Wat heeft aandacht nodig?

Afstemming met maatschappelijke partners

-

Toegankelijkheid van raadsvergaderingen

-

Project Raadszaal en Herindeling Publiekshal

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Afstemming met maatschappelijke partners	Tweemaal per jaar (ruim voor de kadernota en ruim voor de begroting) een bijeenkomst organiseren met maatschappelijke partners om antwoord te krijgen op de vraag: 'liggen we op koers met de uitvoering van het raadsprogramma en zijn er eventueel bijstellingen nodig gegeven maatschappelijke ontwikkelingen?'	**2025**
Toegankelijkheid van raadsvergaderingen	De gemeenteraad wil zichtbaar en benaderbaar zijn.	**2025**
Project Raadzaal en Herindeling Publiekshal	Toegankelijke locatie voor raadsvergaderingen en een publiekshal die aansluit bij de opgave dienstverlening. (Met oog voor werkplekken van RWB/Werkplein).	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Afstemming met maatschappelijke partners	Tweemaal per jaar (ruim voor de kadernota en ruim voor de begroting) een bijeenkomst organiseren met maatschappelijke partners om antwoord te krijgen op de vraag: 'liggen we op koers met de uitvoering van het raadsprogramma en zijn er eventueel bijstellingen nodig gegeven maatschappelijke ontwikkelingen?'	**2026**
Toegankelijkheid van raadsvergaderingen	De gemeenteraad wil zichtbaar en benaderbaar zijn.	**2026**
Project Raadzaal en Herindeling Publiekshal	Toegankelijke locatie voor raadsvergaderingen en een publiekshal die aansluit bij de opgave dienstverlening. (Met oog voor werkplekken van RWB/Werkplein).	**2026**

1.2 Communicatie en participatie

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het doel van de gemeenteraad is dat inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners beter begrijpen wat de gemeente doet en waarom. Door duidelijke communicatie in heldere taal weten mensen beter waar ze terecht kunnen bij de gemeente en worden ze dus beter geholpen. Met goede communicatie en participatie verlopen projecten beter en hebben inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners meer invloed op wat de gemeente doet. Inwoners moeten meer regie krijgen over hun woon- en leefomgeving doordat de gemeente openstaat voor hun expertise en initiatieven en deze waar nodig ondersteunt. Dat geldt ook voor ondernemers en andere (maatschappelijke) partners. De gemeenteraad zet in op een betere toegankelijkheid van de gemeente, zowel digitaal als persoonlijk. Voor inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners moet duidelijk zijn welke informatie zij waar kunnen vinden en met wie zij contact kunnen opnemen.

Maatschappelijk effect

- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners begrijpen wat de gemeente doet en waarom.
- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners weten, zowel persoonlijk als digitaal, waar en waarvoor ze bij de gemeente terecht kunnen.

- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners hebben (meer) regie over hun woon- en leefomgeving.

Wat zijn de doelen?

1. We gebruiken heldere taal (altijd, maar in het bijzonder wanneer we met onze inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners communiceren).
2. We zijn bereikbaar en informatie is vindbaar en begrijpelijk.
3. We leggen altijd uit wat we doen en waarom.
4. We betrekken inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners actief bij (communiceren actief over) plannen en activiteiten.
5. De gemeente biedt ruimte voor initiatieven van inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/burgerpeiling

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Samenwerking met inwoners waarderen inwoners tenminste met een 6,0.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 5,7 en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 5,8).

Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente is tenminste een 6,5.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 6,0 en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 6,1).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Online participatie/communicatiestrategie

In 2024 is de online strategie participatie / communicatie vastgesteld door het college en is de gemeenteraad geïnformeerd.

Evaluatie wijkgericht werken

Evaluatie wijkgericht werken is begin 2025 afgerond. Een projectleider is gestart om de aanbevelingen uit de evaluatie door te voeren in het wijkgericht werken.

Wat heeft aandacht nodig?

Online participatie/communicatiestrategie

-

Evaluatie wijkgericht werken

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Evaluatie wijkgericht werken	Wijkgericht werken als methodiek en de positionering van de wijkmanager evalueren.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Evaluatie wijkgericht werken	Wijkgericht werken als methodiek en de positionering van de wijkmanager evalueren.	**2026**

1.3 Dienstverlening en menselijke maat

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het doel is dat iedereen mee kan doen in Etten-Leur. Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners mogen niet belemmerd worden door te complexe regels, door te weinig digitale vaardigheden of andere obstakels zoals een taalbarrière of fysieke ontoegankelijkheid. In onze dienstverlening moet de mens, het bedrijf, de vereniging of de maatschappelijke organisatie meer centraal staan. We verplaatsen ons beter in de persoon, ondernemer of (maatschappelijke) partner en helpen diegene door de complexe wereld van de overheid heen.

Maatschappelijk effect

- Inwoners en andere partners vinden de gemeentelijke dienstverlening, zowel persoonlijk als digitaal, duidelijk vindbaar, toegankelijk, betrouwbaar en begrijpelijk. Dit geldt ook voor mensen die minder digitaalvaardig zijn.
- Inwoners en andere partners ervaren de gemeentelijke dienstverlening als eerlijk en begripvol.

Wat zijn de doelen?

1. We leggen zowel digitaal als fysiek beter en persoonlijker contact met inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners.
2. De gemeentewebsite en andere dienstverleningskanalen zijn duidelijk vormgegeven en goed toegankelijk, ook voor mensen die minder digitaalvaardig zijn.
3. Goede dienstverlening is gebaat bij ‘regelruimte’: handelingsperspectief om te doen wat in een specifiek geval nodig is.
4. Voor burgers die zelf goed aan de slag kunnen, richten we de werkprocessen zo in dat hun zelfwerkzaamheid beloond wordt met vloeiende dienstverleningsprocessen, korte tijdsbelasting en vlotte afhandeling.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/klantbeleving

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Inwoners waarderen de directe dienstverlening tenminste met een 6,6.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 6,55 en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 6,6).

Tenminste 61,9% van de inwoners is (zeer) tevreden over hostmanship van de gemeente.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 61,9% (zeer) tevreden en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 63,8% (zeer) tevreden).

Inwoners waarderen de digitale dienstverlening tenminste met een 6,7.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 6,47 en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 6,81).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Inclusieve gemeente en menselijke maat

We werken aan onze uitvoeringsagenda dienstverlening: In 2024 voerden we diverse trainingen heldere taal uit. Op 1 september 2025 vond een werkbijeenkomst MT en teamleiders plaats om tot een actieplan hostmanship en menselijke maat te komen. Dit actieplan wordt nu uitgevoerd. We geven hostmanship en menselijke maat een plek in ons inwerkprogramma en leer- en ontwikkelplatform.

Werken aan uitvoering dienstverlening en menselijke maat

Op 1 september 2025 vond een werkbijeenkomst MT en teamleiders plaats om tot een actieplan hostmanship en menselijke maat te komen. Het actieplan wordt nu uitgevoerd. We geven hostmanship en menselijke maat een plek in ons inwerkprogramma en leer en ontwikkelplatform.

Inzicht in de mensen, ondernemers en instellingen

We voerden het cliëntervaringsonderzoek Wmo over 2023 uit. De resultaten deelden we met de gemeenteraad. De resultaten van de kwaliteit van onze dienstverlening en de kwaliteit van de ondersteuning waren goed. De werkgroep indicatoren raadsprogramma heeft voor de programma's 1 en 2 mogelijke indicatoren beschreven. Onderzocht wordt of de gevraagde gegevens zonder al te grote inspanningen geleverd kunnen worden. Er wordt gewerkt aan een gedragslijn dienstverlening (waaronder hostmanship en menselijke maat).

Bereikbaarheid gemeente bevorderen

We werken aan onze uitvoeringsagenda dienstverlening: Er startte een werkgroep om de integrale vraagbenadering binnen de toegangen van Wmo, Jeugd en Werkplein te verbeteren. Ontwikkelingen uit andere opgaves zoals sterke lokale teams volgens het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming nemen we hierin mee. Er wordt gewerkt aan een gedragslijn dienstverlening (waaronder bereikbaarheid).

Verbeteren digitale dienstverlening

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer: deze wet regelt dat burgers en bedrijven hun zaken met de overheid digitaal kunnen afhandelen. Alle teams zijn bezig met de benodigde aanpassingen. Hoewel inwerkingtreding van de wet is uitgesteld tot 1 januari 2026 gaan we wel verder met de implementatie.

Wat heeft aandacht nodig?

Inclusieve gemeente en menselijke maat

-

Werken aan uitvoering dienstverlening en menselijke maat

-

Inzicht in de mensen, ondernemers en instellingen

Het in beeld brengen welke van de indicatoren zonder al te grote inspanningen geleverd kunnen worden. Daarna afstemmen met de raadswerkgroep of de indicator daadwerkelijk inzicht geeft in de mate waarin een effect is bereikt. Er zijn voor programma 1 en 2 indicatoren opgesteld. Deze gebruiken we tot en met het vaststellen van het nieuwe raadsprogramma.

Bereikbaarheid gemeente bevorderen

-

Verbeteren digitale dienstverlening

Voortgang projecten en acties digitale overheid is sterk afhankelijk van landelijk te realiseren randvoorwaarden. Zoals wetgeving en digitale infrastructuur. De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) is nu een belangrijk kader voor alle overheden.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Inclusieve gemeente en de menselijke maat	We werken eraan dat onze dienstverlening voor iedereen, zowel fysiek als digitaal, toegankelijk is en dat iedereen kan meedoen. In de wijze waarop we onze dienstverlening uitvoeren houden we rekening met de persoonlijke mogelijkheden en behoeften van mensen. We betrekken onze inwoners hierbij.	**2025**	
Bereikbaarheid gemeente bevorderen	We zetten in op moderne communicatiemiddelen om bereikbaarheid van de gemeente meetbaar en voor iedereen toegankelijk te maken. Daarnaast investeren we in het gedrag van onze medewerkers. Afhankelijk van het onderzoek rond communicatie (zie onderzoek behoefte communicatie en bereikbaarheid) nemen we concrete maatregelen.	**2025**	
Inzicht in de mensen, ondernemers en instellingen	Verkennen hoe we beter (integraal) inzicht kunnen krijgen in de interactie tussen mensen, ondernemers, instellingen en gemeente. Zodat we op basis van dit inzicht de mens, ondernemer of instelling centraal kunnen stellen in onze dienstverlening en onze dienstverlening kunnen ontwikkelen.	**2025**	
Verbeteren digitale dienstverlening	Met de rapportage van de onderzoeksopdracht digitale dienstverlening bepalen we de agenda van ontwikkelingen en verbeteracties voor de digitale dienstverlening in de komende vier jaren. We zetten in op het vernieuwen gemeentelijke website www.etten-leur.nl en het verbeteren van de integrale sturing op de online dienstverlening. We doen dit samen met onze inwoners.	**2025**	**2026**
Werken aan uitvoering dienstverlening en menselijke maat	We investeren in houding en gedrag van onze medewerkers. Hostmanship moet in alle geledingen van de organisatie voelbaar worden. We monitoren voortdurend wat landelijk ontwikkeld en beschikbaar gesteld wordt en sluiten daarbij aan als het onze gemeente voordelen geeft in verbetering van onze dienstverlening.	**2025**	

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Inclusieve gemeente en de menselijke maat	We werken eraan dat onze dienstverlening voor iedereen, zowel fysiek als digitaal, toegankelijk is en dat iedereen kan meedoen. In de wijze waarop we onze dienstverlening uitvoeren houden we rekening met de persoonlijke mogelijkheden en behoeften van mensen. We betrekken onze inwoners hierbij.	**2026**
Verbeteren digitale dienstverlening	Met de rapportage van de onderzoeksopdracht digitale dienstverlening bepalen we de agenda van ontwikkelingen en verbeteracties voor de digitale dienstverlening in de komende vier jaren. We zetten in op het vernieuwen gemeentelijke website www.etten-leur.nl en het verbeteren van de integrale sturing op de online dienstverlening. We doen dit samen met onze inwoners.	**2026**

1.4 Ondermijnende criminaliteit

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

We willen het fenomeen ondermijnende criminaliteit zo effectief mogelijk aanpakken. Er wordt blijvend gewerkt aan de bewustwording voor bewoners, ondernemers, maar zeker ook ons eigen bestuur en organisatie. We zetten samen met partners zoals de Taskforce-RIEC, politie en andere partners in op het voorkomen van ondermijnende criminaliteit en (woon-) fraude. Bij constateren van ondermijnende criminaliteit wordt hierbij ook door de gezamenlijke partners opgetreden, en worden door deze partners de boetes opgelegd die binnen hun mogelijkheden liggen.

Maatschappelijk effect

Inwoners en ondernemers voelen zich veilig in hun woon- en werkomgeving.

Wat zijn de doelen?

1. Inwoners, ondernemers en onze eigen organisatie weten wat ze (ook anoniem) kunnen doen bij een vermoeden van ondermijnende activiteiten in hun omgeving.
2. We onderzoeken en pakken ontvangen signalen op met de samenwerkingspartners.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier:

Dashboard - Openbare orde en veiligheid - Etten-Leur (waarstaatjegemeente.nl)

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Ondermijning

Continue aandacht voor bewustwording. In oktober 2025 in de week van de veiligheid informeren we inwoners over verschillende thema's op het gebied van ondermijning.

Wat heeft aandacht nodig?

Ondermijning

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Ondermijning	Ondermijning op de agenda zetten (onder andere cybercrime en aanpak mensenhandel), werken aan bewustwording, zorgen voor een duidelijk meldpunt voor signalen. Samen met partners pakken we deze signalen aan. Het veiligheidsprogramma passen we daarop aan.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Ondermijning	Ondermijning op de agenda zetten (onder andere cybercrime en aanpak mensenhandel), werken aan bewustwording, zorgen voor een duidelijk meldpunt voor signalen. Samen met partners pakken we deze signalen aan. Het veiligheidsprogramma passen we daarop aan.	**2026**

Risico's

De belangrijkste risico's in dit programma zijn:

Desinformatie

We krijgen in onze samenleving steeds meer te maken met desinformatie. Daarnaast is er een maatschappelijke ontwikkeling gaande waarbij mensen steeds minder gevoelig zijn voor feiten. Deze ontwikkelingen kunnen chaos veroorzaken, het vertrouwen in en imago van de overheid schaden en samenwerking bemoeilijken.

Ondermijning

Bij ondermijning gaat het om vermenging van de onder- en bovenwereld. Ondermijnende criminaliteit is vooral een politiek- en imago risico. Het risico is dat we signalen onvoldoende oppakken, hiermee ondermijning van de samenleving onvoldoende aanpakken en de gemeente Etten-Leur imagoschade lijdt. Inwoners voelen zich mogelijk niet veilig, ondernemingen willen zich hier niet vestigen en het leefklimaat gaat achteruit.
Een tweede risico op het gebied van ondermijning is dat de onderwereld onze eigen organisatie binnendringt, bijvoorbeeld door het invullen van vacatures. Hierbij kan de (informatie)veiligheid in het geding komen. Ook het risico op fraude en corruptie neemt hiermee toe.

Wat kost het?

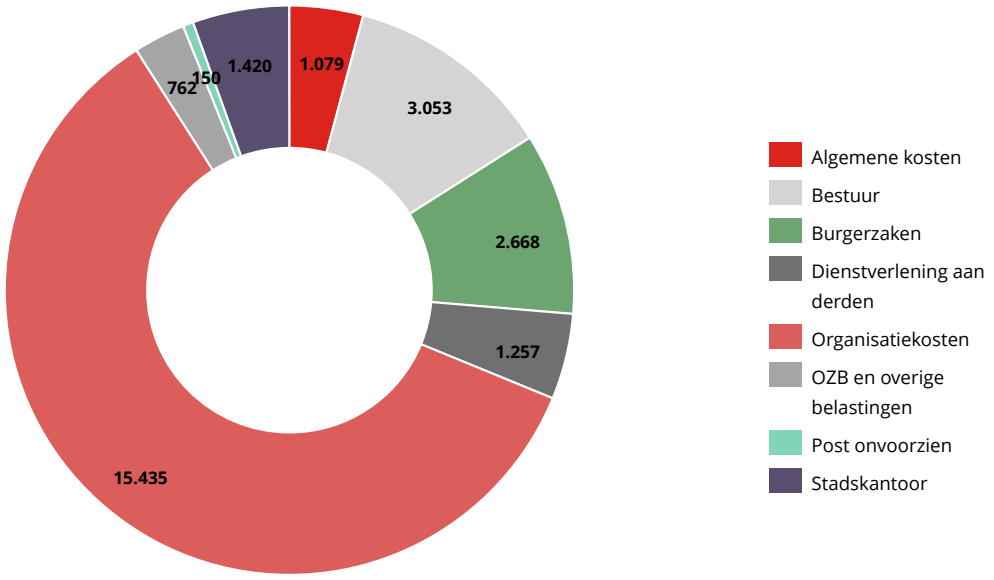
We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

1. Eigentijds bestuur en dienstverlening *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Lasten	-25.572	-23.040	-25.824	-26.587	-30.234	-33.422
Baten	112.584	119.274	121.745	123.855	125.015	129.267
Totaal saldo van baten en lasten programma	**87.012**	**96.235**	**95.921**	**97.268**	**94.781**	**95.844**
Mutaties eigen vermogen:						
Toevoeging reserves	-978	-1.527	-	-	-	-
Onttrekking reserves	2.404	1.208	-	-	-	-
Resultaat programma	**88.439**	**95.915**	**95.921**	**97.268**	**94.781**	**95.844**
Incidenteel						
Incidentele lasten	-1.179	-334	-	-	-	-
Incidentele baten	2.404	1.209	-	-	-	-
Resultaat structureel programma	**87.214**	**95.040**	**95.921**	**97.268**	**94.781**	**95.844**

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen (taakvelden).

Welke activiteiten voeren we uit in programma 1?

De activiteiten in programma 1 kosten in 2026 € 25,8 miljoen. Hieronder lichten we toe welke activiteiten we in dit programma uitvoeren. U ziet ook wat die activiteiten ons kosten.

bedrag x € 1.000

Totaal *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Algemene kosten	1.079	1.691	4.724	7.429
Bestuur	3.053	3.139	3.227	3.354
Burgerzaken	2.668	2.769	2.856	2.941
Dienstverlening aan derden	1.257	1.242	1.296	1.349
Organisatiekosten	15.435	15.170	15.535	15.727
OZB en overige belastingen	762	795	829	864
Post onvoorzien	150	150	150	150
Stadskantoor	1.420	1.631	1.618	1.607
Totaal	**25.824**	**26.587**	**30.234**	**33.422**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant (RWB);
- Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB);
- Gemeenschappelijke Regeling ICT West-Brabant-West;
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG);
- Stichting Inkoopbureau West-Brabant;
- Benego (Belgisch Nederlands Grens Overleg);
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

Toelichting tekst (op website anders weergegeven)

Onderdeel	Toelichting
Algemene kosten	In de begroting nemen we diverse posten zoals indexeringen op die we tijdelijk parkeren op dit programma. Gedurende het jaar verdelen we deze budgetten naar de programma's waar dit budget nodig is.
Bestuur	Dit zijn alle kosten die samen hangen met het bestuur van de gemeente zoals kosten voor de gemeenteraad, de griffie, het college en kosten voor de accountant.
Burgerzaken	Alle kosten die samenhangen met de officiële zaken rondom persoonsgegevens, zoals de registratie van geboortes, huwelijken en overlijdens, de uitgifte van reisdocumenten (paspoorten en identiteitskaarten) en rijbewijzen, en het bijhouden van de Basisregistratie Personen (BRP).
Dienstverlening aan derden	We voeren werkzaamheden uit voor de gemeente Zundert, de Regio West-Brabant en Werkplein Hart van West-Brabant. Tegenover deze kosten staat een opbrengst voor deze dienstverlening.
Organisatiekosten	De kosten voor de ondersteunende en sturende functies die niet direct bij de hoofdtaken van de gemeente horen, zoals ICT, personeelszaken, financiële administratie, facilitaire zaken en algemeen management.
OZB en overige belastingen	We betalen aan de Belastingsamenwerking West-Brabant een bijdrage omdat zij voor de gemeente de onroerendezaakbelasting en diverse andere belastingen uitvoeren.
Post onvoorzien	We zijn wettelijk verplicht een budget op te nemen voor onvoorziene kosten. Jaarlijks reserveren we hier een bedrag van € 150.000 voor.
Stadskantoor	Alle kosten voor het pand aan het Raadhuisplein. Denk hierbij aan kosten voor elektra, schoonmaak maar ook de afschrijvingskosten.

2. Sociaal Etten-Leur

Etten-Leur is een inclusieve gemeente waar iedereen alle kansen krijgt om mee te doen. Iedereen moet zich prettig en veilig kunnen voelen in zijn eigen leefomgeving. Samen zijn we verantwoordelijk voor schone en leefbare straten, buurten en wijken. Voor iedereen in Etten-Leur die dat nodig heeft moeten (sport)voorzieningen, zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar zijn. We denken vanuit het perspectief van mensen. Daarom spannen we ons in om zoveel als mogelijk problemen te voorkomen en de zorgvragers vroegtijdig te signaleren en te ondersteunen. We werken samen aan een gemeente waarin iedereen zelf regie voert over zijn/haar leven en de mogelijkheid krijgt om talenten en kwaliteiten te ontwikkelen en te benutten. Het beleid van de gemeente richt zich op alle doelgroepen, zogenaamd inclusief beleid. De komende jaren is er vanuit dit beleid wel extra aandacht voor de doelgroepen jongeren en ouderen.

Ontwikkelingen

Huishoudelijke Ondersteuning: regeling dienstverlening aan huis

Zorgverleners op basis van een persoonsgebonden budget met een arbeidsovereenkomst van meer dan 4 dagen per week betalen al werkgeverslasten. Het kabinet wil nu deze regeling ook toepassen voor zorgverleners die minder dan 4 dagen per week werken. Daarmee wordt de specifieke Regeling dienstverlening aan huis (Wet Rdah) afgeschaft. De maatregel is het gevolg van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep en heeft gevolgen voor zowel budgethouders als gemeenten. Het wetsvoorstel treedt op 1 januari 2026 in werking bij goedkeuring door de Staten-Generaal.

Deze wijziging betekent voor onze cliënten met een persoonsgebonden budget dat ze de verplichting krijgen om werkgeverslasten af te dragen en bij ziekte moeten zorgen voor loondoorbetaling. De sociale verzekeringsbank zorgt voor de salarisadministratie. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het vaststellen van toereikende tarieven. Dat betekent dat we de tarieven voor budgethouders moeten verhogen zodat zij met hun budget deze werkgeverslasten kunnen betalen. In Etten-Leur gaat het momenteel om 128 budgethouders die met deze aanpassing te maken gaan krijgen. Het ministerie van VWS stelt hiervoor een compensatie beschikbaar. Op dit moment is voor ons onduidelijk wat de financiële gevolgen hiervan zijn. We verwachten bij de eerste bestuursrapportage 2026 meer financieel inzicht te hebben.

Huishoudelijke Ondersteuning: maatregelen onderzoek

Het onderzoek beheersing kosten Jeugdzorg en Wmo is afgerond. We leggen maatregelen aan de gemeenteraad voor om een stabilisatie dan wel een krimp in de kosten te realiseren. HO light is het verstrekken van eenmaal in de twee weken Huishoudelijke Ondersteuning met een gemiddelde inzet van 2 tot 2,5 uur. Dus niet elke week. De gemeenteraad ging akkoord met de maatregelen, die op korte termijn op de uitgaven van de Huishoudelijke Ondersteuning te realiseren zijn. Het gaat om het standaard invoeren van HO light, striktere indicatie HO met wasverzorging en zelfredzaamheid. Deze drie maatregelen leveren een totale besparing op van € 357.000 in 2026. De bedragen verwerkten we in de begroting 2026.

Wet van school naar duurzaam werk
De bedoeling van deze wet is dat jongeren tot 27 jaar met (risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt beter begeleid worden bij de overgang van school naar werk en geholpen worden om duurzaam aan het werk te blijven. Dit draagt bij aan gelijke kansen en het beter benutten van arbeidspotentieel. Scholen, doorstroompunten en gemeenten zijn verplicht samen te werken in een regionaal programma. Op dit moment is nog niet duidelijk wanneer de wet daadwerkelijk in werking treedt.

De ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Sociale Zaken en Werkgelegenheid stellen extra middelen beschikbaar voor de uitvoering van de wet. De verdeelsleutel op gemeentelijk niveau is echter nog niet vastgesteld.

Hervormingsagenda Jeugd
In de hervormingsagenda jeugd 2023-2028 maakten het Rijk, gemeenten, cliëntorganisaties en jeugdzorgaanbieders samen afspraken over het toekomstige jeugdzorgstelsel.

Belangrijke onderdelen van deze hervormingsagenda zijn:
- minder kinderen in de jeugdzorg;
- financiële houdbaarheid van de jeugdzorg naar de toekomst;
- het invoeren van een eigen bijdrage voor sommige vormen van jeugdhulp;
- een verbeterde toegang tot specialistische jeugdhulp voor kwetsbare kinderen;
- verduidelijking van de reikwijdte van de jeugdzorg.

Bij de voorjaarsnota 2025 ontstond duidelijkheid over de financiële middelen 2025, 2026 en 2027. Een deskundigencommissie komt met een nieuw rapport over de financiële middelen jeugdzorg voor 2028 en de jaren daarna.

Binnen de lokale en regionale jeugdzorg staan we op dit moment voor de volgende uitdagingen: de aanpak van wachtlijsten, de om- en afbouw van jeugdzorg+, de verbinding onderwijs en jeugdzorg, de versterking van preventie, de sociale pedagogische basis en de uitvoering van de nieuwe regiovisie 2026-2029.

Voor de aanpak van deze uitdagingen volgen op korte termijn voorstellen.

Paardenbak
Concordia Florebit is een actieve paardensportvereniging die we graag willen behouden voor Etten-Leur. Om dit mogelijk te maken, is het essentieel dat er een basisvoorziening komt: een paardenbak met zandbodem waar de wekelijkse trainingen kunnen plaatsvinden. Met de aanleg van de bak zorgen we ervoor dat de sport toegankelijk en beschikbaar blijft voor iedereen.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Actualisatie begroting 2025-2029					
1. Indexeringen programma 2	-879	-1.592	-1.592	-1.592	-1.592
2. Wmo - persoonsgebonden budget	230	0	0	0	0
3. Wmo - eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen	50	130	0	0	0
4. Wmo - Beschermd wonen	0	750	0	0	0
5. Wmo - Maatschappelijke Opvang	0	-98	0	0	0
6. Wmo - Jeugdzorg onderzoekskosten	-50	0	0	0	0
7. Wmo - maatregel HO Light	0	165	206	206	206
8. Wmo - maatregel wasverzorging	0	87	87	87	87
9. Wmo - maatregel Wmo zelfredzaamheid	0	105	105	105	105
10. Jeugdzorg - niet vrij toegankelijke zorg	0	-243	-243	-243	-243
11. Jeugdzorg - extra formatie Jeugdprofessionals	-78	-410	0	0	0
12. Werkplein - inburgering	282	61	61	61	61
13. Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie	-100	-100	-100	-100	-100
14. Kinderopvang kostwinnersregeling	-75	-75	-75	-75	-75
15. Kinderopvanglocaties technische hygiënezorg	0	76	76	76	76
16. Afrekening ToZo	288	0	0	0	0
17. Ondersteuning toeslagenaffaire	206	0	0	0	0
18. Algemene uitkering (septembercirculaire 2025)	0	-62	-63	-64	-65
19. Gemeenschappelijke regelingen	0	5	-16	14	-65
20. Solid Collective	-50	-20	-20	-20	-20
21. Algemene reserve	50	0	0	0	0
22. TeamNL Sport Experience	-15	0	0	0	0
23. Algemene reserve	15	0	0	0	0
24. Herstelkosten noodopvang vluchtelingen	-514	514	0	0	0
25. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	514	-514	0	0	0
26. Onderwijsagenda	-647	647	0	0	0
27. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	647	-647	0	0	0
28. Overig	-267	-241	-106	-106	-106
Totaal wijzigingen	**-393**	**-1.462**	**-1.680**	**-1.651**	**-1.731**

Toelichting afwijkingen

Onderwerp	Toelichting
1. Indexeringen programma 2	Volgens contracten indexeren we de kosten. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1)
2. Wmo - persoonsgebonden budget	Er wordt minder gebruik gemaakt van het persoonsgebonden budget.
3. Wmo - eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen	We ontvangen meer inkomsten uit eigen bijdrage voor de maatwerkvoorzieningen Wmo. Met het oog op de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage per 2027 passen we 2025 en 2026 aan.
4. Wmo - Beschermd wonen	Centrumgemeente Breda verwacht over 2026 voor Beschermd Wonen een positief resultaat door afname van het aantal cliënten en door meer lokale inzet op begeleiding. We passen de begroting hierop aan.
5. Wmo - Maatschappelijke Opvang	De begroting 2026 van centrumgemeente Breda voor de maatschappelijke opvang laat een tekort zien. Er is al meerdere jaren sprake van een tekort op de begroting. Tekort werd steeds opgelost vanuit de reserve, maar deze is uitgeput. Dit komt voor Etten-Leur neer op een bijdrage van € 98.000.
6. Wmo - Jeugdzorg onderzoekskosten	In 2025 gaven we een bureau opdracht om het onderzoek naar de beheersing kosten Jeugdzorg en Wmo uit te voeren.
7. Wmo - maatregel HO Light	Eén van de maatregelen naar aanleiding van het onderzoek kostenbeheersing Wmo en Jeugdzorg is het bij nieuwe aanvragen standaard invoeren van Huishoudelijke Ondersteuning (HO) light. HO light is het verstrekken van eenmaal in de twee weken Huishoudelijke Ondersteuning met een gemiddelde inzet van 2 tot 2,5 uur. Dus niet elke week.
8. Wmo - maatregel wasverzorging	Eén van de maatregelen naar aanleiding van het onderzoek kostenbeheersing Wmo en Jeugdzorg is het bij nieuwe aanvragen strikter toepassen van Huishoudelijke Ondersteuning (HO) zonder wasverzorging.
9. Wmo - maatregel Wmo zelfredzaamheid	Eén van de maatregelen naar aanleiding van het onderzoek kostenbeheersing Wmo en Jeugdzorg is het maximaal inzetten op zelfredzaamheid om de structurele vraag naar Huishoudelijke Ondersteuning (HO) te verminderen.
10. Jeugdzorg - niet vrij toegankelijke zorg	Op basis van het resultaat van de jaarrekening 2024 verhogen we het budget voor de niet vrij toegankelijke jeugdzorg. De oorzaak hiervan is dat de complexiteit van de hulpvragen groter wordt. Hierdoor is inzet van intensievere en zwaardere (en daarmee duurdere) jeugdzorg noodzakelijk.
11. Jeugdzorg - extra formatie Jeugdprofessionals	We breiden de inzet van jeugdprofessionals uit om de wachttijd en wachtlijst aan te pakken. Dit doen we voor de periode 1 september 2025 tot en met 31 december 2026.
12. Werkplein - inburgering	De kosten voor inburgeringstrajecten zijn lager dan begroot omdat er minder statushouders zijn gehuisvest dan verwacht. We verwerken hier ook de begroting inburgering van het Werkplein.
13. Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie	De laatste jaren neemt het aantal toekenningen kinderopvang met sociaal medische indicatie toe. Deze stijging zet zich de komende jaren door. We verhogen daarom het budget voor deze kinderopvang. SMI is een regeling in Nederland waarbij ouders die door sociale, psychische of medische omstandigheden toegang krijgen tot kinderopvang ook als zij geen recht hebben op reguliere kinderopvangtoeslag. De gemeente betaalt de noodzakelijke dagdelen.
14. Kinderopvang kostwinnersregeling	Het budget voor de uitvoering van de kostwinnersregeling kinderopvang (dus voor diegenen, die geen aanspraak konden maken op kinderopvangtoeslag van de belastingdienst maar voor wie het wel wenselijk is gebruik te maken van kinderopvang) brengen we tot op heden ten laste van het budget voor onderwijsachterstanden. Omdat dit budget niet meer toereikend is voor de uitvoering van deze kostwinnersregeling nemen we hiervoor apart middelen op in de begroting.
15. Kinderopvanglocaties technische hygiënezorg	Vanaf 2026 wordt deze taak opgenomen in het basispakket van de GGD.
16. Afrekening ToZo	Van het Werkplein ontvingen we een aangepaste afrekening voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (ToZo). Dit is een regeling uit de corona periode.
17. Ondersteuning toeslagenaffaire	We bieden ondersteuning aan slachtoffers van de kinderopvang toeslagaffaire. Het Rijk vergoedt de kosten van de brede ondersteuning voor 100%. De uitvoeringskosten declareren we op basis van normbedragen van het Rijk. Onze uitvoeringskosten zijn lager dan de normbedragen die we daarvoor ontvangen.
18. Algemene uitkering (septembercirculaire 2025)	We actualiseren de begroting op basis van de septembercirculaire 2025. We krijgen extra budget voor de uitvoering van de Wet integrale suïcidepreventie en informatiepunt Digitale Overheid.
19. Gemeenschappelijke regelingen	Op basis van de vastgestelde jaarrekening 2024 en begroting 2026 passen we de bijdrage van de gemeenschappelijke regelingen aan. Het gaat hier: Regionaal Bureau Leerplicht en de GGD.

Onderwerp	Toelichting
20. Solid Collective	We realiseren Solid Collective voor jonge ondernemers in de Lambertusstraat. Solid Collective is een initiatief om jong ondernemerschap in Etten-Leur te stimuleren en jong talent aan de gemeente te binden.
21. Algemene reserve	We gebruiken het bedrag uit de algemene reserve voor de uitvoering van het college uitvoeringsprogramma om Solid Collective te betalen.
22. TeamNL Sport Experience	We leveren een bijdrage aan de Team NL Sport Experience Event op 9 en 10 oktober 2025 in het Brabantpark. De kosten hiervan betalen we uit de beschikbare middelen binnen het college uitvoeringsprogramma.
23. Algemene reserve	We gebruiken het bedrag uit de algemene reserve voor de uitvoering van het college uitvoeringsprogramma om TeamNL Sport Experience te betalen.
24. Herstelkosten noodopvang vluchtelingen	In de jaarrekening van 2024 namen we een resultaatbestemming op van € 514.000 voor toekomstige herstelkosten van de locaties waar Oekraïense vluchtelingen worden opgevangen. Deze locaties zijn nog steeds in gebruik en er zijn tot nu toe geen herstelkosten gemaakt. Dit bedrag nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
25. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	In de jaarrekening van 2024 namen we een resultaatbestemming op van € 514.000 voor toekomstige herstelkosten van de locaties waar Oekraïense vluchtelingen worden opgevangen. Deze locaties zijn nog steeds in gebruik en er zijn tot nu toe geen herstelkosten gemaakt. Dit bedrag nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
26. Onderwijsagenda	Het (voorlopig) niet benutte deel van het budget onderwijsagenda nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
27. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Het (voorlopig) niet benutte deel van het budget onderwijsagenda nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
28. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

2.1 Iedereen moet mee kunnen doen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Iedereen moet mee kunnen doen in Etten-Leur. De gemeenteraad zet in op het voorkomen dat jongeren vertrekken en zorgt ervoor dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. De gemeente moet voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen, in een armoedesituatie terechtkomen of grotere (gezondheids-)problemen krijgen. Ook gaat de raad voor een dementievriendelijke gemeente. Dat alles vraagt om meer activiteiten die gericht zijn op preventie, goede ondersteuning, zorg, hulpverlening, algemene voorzieningen, sport- en cultuurvoorzieningen. Ook hierbij is de menselijke maat leidend en doen we dit samen met de inwoners, ondernemers, verenigingen, instellingen en andere partners door goede communicatie en participatie. Door het samen te doen vergroot dit het gemeenschapsgevoel en wordt de afstand tussen gemeente en inwoners kleiner.

Maatschappelijk effect

- Iedereen kan meedoen en is welkom in de Etten-Leurse samenleving.
- (Kwetsbare) inwoners kunnen langer zelfstandig blijven.
- Etten-Leurenaren voelen zich verbonden met elkaar en met de gemeente.

Wat zijn de doelen?

1. Er zijn voldoende en laagdrempelige zorg- en welzijnsvoorzieningen dichtbij voor (kwetsbare) inwoners om langer zelfstandig te blijven leven in de eigen woning.
2. Voorzieningen en activiteiten, gericht op preventie, goede ondersteuning, zorg, hulpverlening, algemene voorzieningen, sport- en cultuur worden door de inwoners optimaal benut.
3. In deze voorzieningen en activiteiten samen optrekken met inwoners, zorg- en welzijnsondernemers, verenigingen en andere partners.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/burgerpeiling

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Tenminste 68% van de inwoners is (zeer) tevreden over de sportvoorzieningen in de nabijheid. (waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 67% en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 66%).

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de inspanning van de gemeente om inwoners volledig
te laten deelnemen aan de maatschappij is tenminste 6,4.
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 6,2 en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 6,3).

Tenminste 70% van de volwassenen ervaart nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid. (waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 88,1% en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 88,6%).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Uitvoeringsplan Woonzorgvisie

Gewerkt wordt aan het uitvoeringsplan van de woonzorgvisie. De scans toekomstbestendige wijken rondden we af in juli. De twee pilots van zorgzame buurten gingen medio juni van start. De woon-, welzijn- en zorgtafel kwam inmiddels tweemaal bij elkaar. De laatste keer is gesproken over vernieuwende woonvormen. Het normenkader voor een toegankelijke openbare ruimte loopt en ronden we begin 2026 af. We stelden een gewijzigde starterslening vast. In de regelgeving van het nieuwe omgevingsplan verwerken we de doelgroepenverordening. We verstrekten opdracht aan het Centrum voor Wonen om woningeigenaren te informeren over het langer thuis blijven wonen. Het regionaal afsprakenkader wonen-zorg is eveneens vastgesteld. We verstrekken (toekomstige) huurders informatie over de Wet goed huurderschap en de Wet betaalbare huur.

Opstellen Woonzorgvisie

De woonzorgvisie Etten-Leur, inclusief het uitvoeringsplan is vastgesteld door de raad in april 2024.

Versterkingsprogramma mantelzorgondersteuning

We gebruiken de mantelzorgtest. Regionale samenwerking op mantelzorg breiden we uit. De mantelzorgwaardering (956 aanvragen) reikten we uit op 17 mei 2025. We bereiden de week van de mantelzorg voor.

Aanpak laaggeletterdheid

Het Digitaalhuis loopt nog steeds goed. Ook de taallessen bij Curio lopen goed, tevredenheidsscore onder de deelnemers is 8,6. Daarnaast geven we losse taallessen op basisschool de Hasselbraam. De taallessen specifiek op Oekraïense ontheemden zijn voor de zomer afgerond. Oekraïners kunnen nog steeds les krijgen, maar dienen daarvoor gebruik te maken van het WEB aanbod (Wet educatie en beroepsonderwijs). Ze hebben geen aparte status meer. We kunnen nog steeds een beroep doen op een groot aantal enthousiaste en capabele vrijwilligers.

Notitie mantelzorgwoningen, inclusief pre-mantelzorgwoningen.

De gemeenteraad stelde de notitie vast.

Een aanspreekpunt / Integrale vraagbenadering

Project integrale vraagbenadering is afgerond met de toegangen Wmo-loket, Centrum Jeugd en Gezin en het Werkplein. Tevens zijn afspraken gemaakt over doorverwijzen en regievoering. De raad ontving in augustus 2025 een informatieve brief over de afronding en resultaten van dit project.

Eén tegen eenzaamheid

Dit jaar organiseren we een kerstactiviteit. We voeren het jaarplan 'een tegen eenzaamheid' uit. We bereiden de week tegen eenzaamheid voor.

Wat heeft aandacht nodig?

Uitvoeringsplan Woonzorgvisie

-

Opstellen Woonzorgvisie

-

Versterkingsprogramma mantelzorgondersteuning

De druk op mantelzorgers blijft groot. Ondanks al onze inspanningen blijft dit een zorgpunt.

Aanpak laaggeletterdheid

Het opstellen van het nieuwe regioplan van 2026-2030 voor de regio West-Brabant. Zorgpunt daarin is dat het Rijk een korting van 10% op de WEB middelen heeft aangekondigd (Wet educatie en beroepsonderwijs). Inmiddels is bekend dat deze 10% wordt doorgevoerd als bezuiniging. Binnen het nieuwe regioplan houden we hier rekening mee. Daarnaast hebben we bij Curio vanuit Etten-Leur te maken met een wachtlijst, maar dit heeft ook te maken met de beschikbaarheid van de (toekomstige) cursisten zelf en ligt daardoor genuanceerder. Er is veel vraag naar onderwijs aan ouders van schoolgaande kinderen. Met tijdelijke middelen kunnen we hiervoor dit najaar weer een extra groep starten.

Notitie mantelzorgwoningen, inclusief pre-mantelzorgwoningen.

We zijn alert op de landelijke ontwikkelingen, zoals de regeling voor vergunningsvrije mantelzorgwoningen die op dit moment wordt uitgewerkt.

Een aanspreekpunt / Integrale vraagbenadering

-

Eén tegen eenzaamheid

De werkgroep heeft voortdurend ondersteuning nodig.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Woon-zorgvisie voor alle aandachtsgroepen	Realiseren van voldoende voorzieningen voor wonen en zorg voor de aandachtsgroepen.	**2025**	**2026**
Versterkingsprogramma mantelondersteuning	Ondersteunen en waarderen van mantelzorgers om hun draagkracht en draaglast te versterken.	**2025**	**2026**
Eén tegen eenzaamheid	Inwoners met gevoelens van eenzaamheid en het netwerk ondersteunen om mee te laten doen in de samenleving.	**2025**	
Aanpak laaggeletterdheid	De basisvaardigheden van onze minder taalvaardige volwassen inwoners op een laagdrempelige manier vergroten.	**2025**	
Eén aanspreekpunt	Inwoners met een hulpvraag krijgen de juiste hulp op het juiste moment om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven.	**2025**	

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Woon-zorgvisie voor alle aandachtsgroepen	Realiseren van voldoende voorzieningen voor wonen en zorg voor de aandachtsgroepen.	**2026**
Versterkingsprogramma mantelondersteuning	Ondersteunen en waarderen van mantelzorgers om hun draagkracht en draaglast te versterken.	**2026**
Eén tegen eenzaamheid	Inwoners met gevoelens van eenzaamheid en het netwerk ondersteunen om mee te laten doen in de samenleving.	**2026**
Aanpak laaggeletterdheid	De basisvaardigheden van onze minder taalvaardige volwassen inwoners op een laagdrempelige manier vergroten.	**2026**

2.2 Minima- en armoedebeleid

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De raad zet erop in dat mensen niet buiten de boot vallen door financiële problemen.
Ook mensen met een smalle beurs moeten mee kunnen doen in de Etten-Leurse samenleving.

Maatschappelijk effect

- Niemand mag buiten de boot vallen door financiële problemen.
- Mensen met een smalle beurs moeten mee kunnen doen in de samenleving.

Wat zijn de doelen?

1. Het terugdringen van het aantal mensen met schulden.
2. Inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum maken zoveel mogelijk gebruik van voorzieningen voor minima.
3. We zorgen voor laagdrempelige voorzieningen.
4. Het vroegtijdig signaleren en preventie van mogelijke schuldenproblematiek.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/werk-en-inkomen

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Het aantal verstrekte minimaregelingen via het Werkplein (gespecificeerd naar regeling).

Het aandeel particuliere huishoudens dat te maken heeft met geregistreerde problematische schulden.

We rapporteren hierover bij de jaarrekening.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?
Uitvoeringsbeleid schuldhulpverlening
De raad stelde in maart 2025 het Beleidsplan schuldhulpverlening vast. Het uitvoeringsplan volgt in het najaar 2025 en delen we dan ter informatie met de raad.
Voorzieningencheck
De VoorzieningenWijzer is live sinds april 2024.
Vroeg erop af
We bereiken inwoners met betaalachterstanden per e-mail, briefpost of door een huisbezoek.
Pact tegen armoede
Partijen zoals Surplus, Werkplein, Alwel en Nobelaer ondertekenden in september het armoedepact. Hierbij gaat het onder andere om het versterken van de samenwerking en het bereiken van de doelgroep.

Wat heeft aandacht nodig?

Uitvoeringsbeleid schuldhulpverlening

Voor preventie en nazorg is extra formatie vereist. Met de vaststelling van de kadernota 2026 - 2029 stelde de raad hiervoor vanaf 2026 financiële middelen beschikbaar.

Voorzieningencheck

In samenwerking met onze partners geven we de VoorzieningenWijzer meer bekendheid onder onze inwoners om het gebruik van minimaregelingen te vergroten. In het najaar 2025 volgt een campagne.

Vroeg erop af

We willen de acceptatie van het hulpaanbod verhogen.

Pact tegen armoede

Er vinden diverse activiteiten plaats rondom het armoedepact. Dit proces vraagt om zorgvuldigheid en tijd. Als gemeente nemen wij actief deel aan het pact, waarbij we bewust kiezen voor een rol als gelijkwaardige partner in plaats van uitsluitend als kartrekker. We stimuleren betrokken organisaties om zelf verantwoordelijkheid te nemen en concrete stappen te zetten binnen het gezamenlijke kader van het pact.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitvoeren speerpunten regionale armoedebeleidsnota	Bestrijden van armoede door deelprojecten: - Project Vroeg erop af - Invoering Voorzieningencheck - Uitwerken en uitvoeren Pact tegen armoede Relatie met project onderzoek armoedeval.	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitvoeren speerpunten regionale armoedebeleidsnota	Bestrijden van armoede door deelprojecten: - Project Vroeg erop af - Invoering Voorzieningencheck - Uitwerken en uitvoeren Pact tegen armoede Relatie met project onderzoek armoedeval.	**2026**

2.3 Wijkvoorzieningen en -gebouwen/accommodaties

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op een levendig netwerk van wijk- en sportvoorzieningen zodat we contact tussen inwoners bevorderen, het gemeenschapsgevoel stimuleren, eenzaamheid en stress voorkomen en gezondheid bevorderen.

Maatschappelijk effect

- Inwoners, van jong tot oud, kunnen elkaar ontmoeten en deelnemen aan activiteiten in de wijk(voorzieningen).

Wat zijn de doelen?

1. Wijkbewoners, verenigingen, maatschappelijke partners zetten zich actief in in de wijken en in de wijkvoorzieningen met als doel dat ze zich samen meer verantwoordelijk voelen voor de sociale samenhang in de wijk.
2. Er zijn voldoende maatschappelijke accommodaties die multifunctioneel gebruikt worden én toegankelijk zijn.
3. Wijkbewoners kunnen vinden welke activiteiten georganiseerd worden in de wijkvoorzieningen.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/burgerpeiling

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Tenminste 51% van de inwoners is (zeer) tevreden over het aanbod van welzijnsvoorzieningen in de nabije omgeving.(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 48% en waarstaatjegemeente cijfer 2025 is 87%).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Samenwerking met sportverenigingen vormgeven

Het uitvoeringsplan 2024 is vastgesteld en uitgevoerd. Diverse initiatieven zijn tot stand gekomen, zoals de uitbreiding van het aanbod van Uniek Sporten met een parahockeyteam. Ook DSE werkt aan de oprichting van een G-team.

Verkoop Van Goghkerk

De verkoop is in 2024 afgerond. Het proces van bieding en gunning is doorlopen.

Verkoop vergadercentrum

De biedingsprocedure voor de verkoop van het vergadercentrum is afgerond. De verkoop is gegund. Nu loopt de contractuele fase.

Uitvoeringsplan Sportvisie 2024 -implementatie

In 2025 is het volgende gerealiseerd van het uitvoeringsplan: er start een G-team bij de hockey en bij voetbal. Er is een overeenstemming met de sportclubs over de huurverhoging. Het sportevent op de Markt vond plaats op 14 juni 2025. De Sportclubs bepalen gezamenlijk aan welke doelen ze willen werken, dit maakt dat ze toegewijd zijn. Er is een actualisatie van het meerjarenonderhoudsplan vastgesteld van de sportvelden. Vanaf 2027 vinden vervangingen plaats en daarvoor is extra budget in de begroting opgenomen.

Ondersteuning vrijwilligers

In april 2025 herhaalden we de campagne 'samen sterk in vrijwilligerswerk'. We organiseren een vrijwilligersgala in oktober 2025 in samenwerking met vrijwilligers. We organiseren een avond om met vrijwilligers in gesprek te gaan over de tekorten aan vrijwilligers binnen organisaties/verenigingen.

Huisvesting Jeugdland

In december leggen we drie scenario's voor aan de gemeenteraad over het Wipakkerterrein. Uit dat besluit komt naar voren of Jeugdland naar Haansberg gaat of op Wipakker blijft. Dit besluit vormt de basis om over te gaan naar de ontwerpfase.

Beleidsnota Maatschappelijke Accommodaties 2024

We maakten de eerste stappen voor de implementatie van de beleidsnota maatschappelijke accommodaties. We pasten de subsidieregelingen aan. We stelden een demarcatielijst (lijst wie waarvoor verantwoordelijk is wat betreft het onderhoud) op en de maatschappelijke accommodaties zijn toegankelijk voor iedereen.

Beheer en onderhoud onderwijshuisvesting

Met de schoolbesturen is een vaststellingovereenkomst ondertekend. Hiermee is het financieel (verleden) tot en met 2022 afgesloten. Ook het boekjaar 2023 is afgesloten. De opdracht voor 2024 is verstrekt. Een duidelijkere systematiek is ontwikkeld om de begroting nauwlettender in de gaten te houden. Voor 2025 worden nu al inzichten gegeven, mede door meer duidelijkheid over voorgaande boekjaren.

Integraal Huisvestingsplan onderwijs opstellen

Hevo begeleidt het proces om te komen tot het IHP. We ronden nu de visievorming af en ronden einde van 2025 deze af met de schoolbesturen. Daarna doorlopen we de bestuurlijke besluitvorming.

Haansberg onderwijs (integraal kindcentrum)

Begin 2026 startten we met de definitieve tekening voor het tijdelijk kindcentrum en startten we de planologische procedure. De kinderopvang aanbieder is in beeld en we rondden het participatietraject met omwonenden af.

Wat heeft aandacht nodig?

Samenwerking met sportverenigingen vormgeven

De sportclubs hebben geen uitvoeringsplan 2025 opgesteld, zij willen eigen prioriteiten bepalen. In die sportvisie zijn nog meerdere projecten benoemd, die nog niet opgepakt zijn, zoals onder andere de samenwerking met scholen, kleinere beweeggroepen en buurthuizen. Beleid voor sociale veiligheid, sportveiligheid en integriteit en gezamenlijke trainingen/cursussen op het terrein van veiligheid en inclusiviteit. Gezamenlijk sponsoren zoeken, promoten van de Meedoenregeling.

Verkoop Van Goghkerk

-

Verkoop vergadercentrum

-

Uitvoeringsplan Sportvisie 2024 -implementatie

Sportclubs draaien op vrijwilligers. Zij moeten goed aangehaakt blijven om de doelstellingen uit de Sportvisie te behalen. Dit gaat beter nu er meer eigen regie is in plaats van via de gemeente.

Ondersteuning vrijwilligers

Het vrijwilligerstekort blijft aandacht vragen.

Huisvesting Jeugdland

Besluitvorming door de gemeenteraad is noodzakelijk

Beleidsnota Maatschappelijke Accommodaties 2024

We hebben nog niet bepaald wat we in 2025 gaan oppakken voor de implementatie van de beleidsnota maatschappelijke accommodaties. De prioriteiten liggen op dit moment bij huisvesting Jeugdland en scoutingen.

Beheer en onderhoud onderwijshuisvesting

Het blijft nodig om met elkaar een structuur te bedenken om geregeld over de voortgang te spreken. Financieel gaan we werken met meer inzichten via een systeem. Het blijft van belang om over een goed Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) te beschikken.

Integraal Huisvestingsplan onderwijs opstellen

Budget voor de aankomende investeringen onderwijshuisvesting. Niet alleen de nieuwe ontwikkeling Haansberg, maar ook aanpak van bestaande schoolgebouwen brengen we (financieel) in beeld. Hiervoor moet een bedrag worden gereserveerd als helder is wanneer welke kosten gemaakt moeten worden.

Haansberg onderwijs (integraal kindcentrum)

Niet alle ambities (thema's) van Haansberg kunnen we in het tijdelijk kindcentrum volledig toepassen. De extra kosten moeten we nog in beeld brengen zoals bijvoorbeeld voor het bio-based (unit)bouwen.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Onderwijshuisvesting	Komen tot een nieuwe rechtsvorm en systematiek van beheer van de onderwijsgebouwen.	**2025**	
Huisvesting Jeugdland	Passende huisvesting Jeugdland zoeken.	**2025**	
Samenwerking met sportverenigingen vormgeven	Multifunctioneel gebruik mogelijk maken, zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid ontwikkelen, vrijwilligers stimuleren.	**2025**	**2026**
Verkoop Van Gogh kerk en vergadercentrum	Verkoop maatschappelijk vastgoed.	**2025**	
Ondersteuning vrijwilligers	Ondersteunen van vrijwilligers om met voldoende vrijwilligers het maatschappelijk veld te versterken in Etten-Leur.	**2025**	**2026**
Visie maatschappelijke accommodaties	Er is een netwerk van toegankelijke en multifunctionele voorzieningen, met actieve inzet van wijkbewoners, verenigingen en maatschappelijke partners.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Huisvesting Jeugdland	Passende huisvesting Jeugdland zoeken.	**2026**
Samenwerking met sportverenigingen vormgeven	Multifunctioneel gebruik mogelijk maken, zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid ontwikkelen, vrijwilligers stimuleren.	**2026**
Verkoop Van Gogh kerk en vergadercentrum	De panden zijn verkocht. In 2026 ronden we de verkoop af.	**2026**
Ondersteuning vrijwilligers	Ondersteunen van vrijwilligers om met voldoende vrijwilligers het maatschappelijk veld te versterken in Etten-Leur.	**2026**
Visie maatschappelijke accommodaties	Er is een netwerk van toegankelijke en multifunctionele voorzieningen, met actieve inzet van wijkbewoners, verenigingen en maatschappelijke partners.	**2026**

2.4 Jong zijn in Etten-Leur

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad gaat ervoor dat Etten-Leur voor de jeugd voldoende (vrijetijd- sport- en cultuur)activiteiten, een bruisend jongerencentrum en goed onderwijs heeft. De gemeente denkt actief mee met ondernemende jongeren en werkt aan meer huisvesting voor jongeren. We zetten in op een betere verbinding van jong tot oud. Zo zetten we in op een aantrekkelijke gemeente voor de jeugd.

Maatschappelijk effect

- Etten-Leur is aantrekkelijk voor de jeugd.
- Etten-Leur zorgt goed voor haar jeugd.

Wat zijn de doelen?

1. Onderwijs zoveel als mogelijk dichtbij huis voor jongeren in Etten-Leur.
2. Ieder kind krijgt passende jeugdhulp en een veilig thuis.
3. Kwaliteit van zorg bevorderen door bundeling van jeugdhulp en onderwijs.
4. Goede, voldoende en betaalbare huisvesting voor jongeren.
5. De jeugd heeft/houdt eigen bruisende ontmoetingsplekken in Etten-Leur
6. Jeugd verbinden aan Etten-Leur in samenwerking met sport- en wijkverenigingen en ondernemers.
7. Inzicht krijgen in de behoeften en wensen van de jeugd, inclusief onderzoek naar behoefte jongerenraad.
8. Actief meedenken met ondernemende jongeren.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/jeugdhulpverlening

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Minder dan 10% van de jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
(waarstaatjegemeente tweede halfjaar 2023 12,6% en tweede halfjaar 2024 12,3% - bron: CBS).

Cliënten waarderen de hulp van het Centrum Jeugd en Gezin met tenminste een 8,8.
(Kwaliteitsmonitor cijfer 1 juli 2024 tot 1 juli 2025)

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Jong ondernemen

Dit is een doorlopend proces. We werken in 2025 weer samen met StartToGrow. Hierdoor kunnen we startende en groeiende ondernemers begeleiden en coachen bij de opzet van hun plannen. StartToGrow geeft extra begeleiding op verzoek. Denk daarbij onder andere aan het verder opzetten/begeleiden van Creative Factory.

Lokale onderwijsagenda en Nationaal Plan Onderwijs

Alle projecten uit de lokale onderwijsagenda voeren we uit. De nieuwkomersklas breidden we uit door de komst van het AZC. De thuiszittersvoorziening is medio april officieel geopend. Deze was al in gebruik vanaf augustus 2024. De Trampolinegroep bij Het Kompas loopt goed. Het evenement 'Laat het licht aan' vond 3 april plaats. Veel groepen van het Munikkenheidecollege en KSE namen deel. Alle scholen nemen inmiddels deel aan het project TAEL. Ook maakten we afspraken met de GGD over het project M@zzel. Dit project is inmiddels na de zomervakantie gestart.

Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf

Zowel de lokale paragraaf als de regiovisie voerden we volledig uit.

Jong zijn in Etten-Leur

Het in gesprek zijn en raken met jongeren met tussenkomst van het jongerenwerk gaat steeds beter. Het Jongerenwerk is steeds zichtbaarder binnen de KSE en Munikkenheidecollege.

Hervormingsagenda jeugdzorg

We stellen vast dat veel onderwerpen uit de landelijke Hervormingsagenda in onze regio al zijn uitgevoerd.

Wat heeft aandacht nodig?

Jong ondernemen

-

Lokale onderwijsagenda en Nationaal Plan Onderwijs

Bijsturing op de onderwijsagenda is nodig vanwege de komst van het AZC. Eveneens is bijsturing nodig om wachtlijsten binnen het speciaal onderwijs te vermijden.

Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf

Voor 2026 moeten we een nieuwe regiovisie opstellen. Ook aan deze regiovisie verbinden we een lokale paragraaf. De nieuwe regiovisie leggen we eind 2025 of begin 2026 ter besluitvorming aan het college en de raad voor.

Jong zijn in Etten-Leur

De vertaling van ideeën en wensen naar concrete activiteiten. De rol van het jongerenwerk naar alle jongeren heeft meer aandacht nodig.

Hervormingsagenda jeugdzorg

Het onderzoek van HHM en Cebeon bevestigt dat Etten-Leur goed presteert binnen de Wmo en Jeugdzorg. De resultaten zijn vertaald naar maatregelen om vorm te geven aan een toekomstbestendig stelsel voor Jeugdzorg. De maatregelen wat betreft jeugdzorg werken we uit in een plan van aanpak. Dit plan van aanpak ronden we in het eerste kwartaal 2026 af. Deze maatregelen richten zich onder andere op het versterken van lokale teams, standaardisatie van inkoop en het afbouwen van residentiële zorg.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Lokale onderwijsagenda 2023 - 2027	Met partners (schoolbesturen, voorschool, gemeente) afspraken maken over de ontwikkeling van onderwijs en zorg in de onderwijsagenda.	**2025**	**2026**
Nationaal Plan Onderwijs	Maatregelen treffen om de onderwijsvertraging bij kinderen als gevolg van Covid-19 in te lopen op cognitief, uitvoerend, sociaal en emotioneel vlak aanvullend op de maatregelen van school.	**2025**	
Jong zijn in Etten-Leur	In gesprek gaan met jongeren om hun wensen en behoeften te kennen, behoefte aan een jongerenraad, meedenken met ondernemende jongeren en het behoud van een bruisende ontmoetingsplek.	**2025**	
Jong Ondernemen	Dienstverlening verbeteren aan startende en jonge ondernemers.	**2025**	**2026**
Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf	Zorgen voor een dekkend landschap aan voorzieningen om voor elke jongere een passend aanbod van hulp te bieden.	**2025**	

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Lokale onderwijsagenda 2023 - 2027	Met partners (schoolbesturen, voorschool, gemeente) afspraken maken over de ontwikkeling van onderwijs en zorg in de onderwijsagenda.	**2026**
Nationaal Plan Onderwijs	Maatregelen treffen om de onderwijsvertraging bij kinderen als gevolg van Covid-19 in te lopen op cognitief, uitvoerend, sociaal en emotioneel vlak aanvullend op de maatregelen van school.	**2026**
Jong zijn in Etten-Leur	In gesprek gaan met jongeren om hun wensen en behoeften te kennen, behoefte aan een jongerenraad, meedenken met ondernemende jongeren en het behoud van een bruisende ontmoetingsplek.	**2026**
Jong Ondernemen	De dienstverlening aan startende en jonge ondernemers verbeteren.	**2026**
Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf	Zorgen voor een dekkend landschap aan voorzieningen om voor elke jongere een passend aanbod van hulp te bieden.	**2026**

2.5 Gezond oud worden en zelf- en samenzorg

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op maatregelen die ervoor zorgen dat inwoners langer gezond en zelfstandig kunnen blijven wonen. Dat vraagt inzet op het gebied van gezondheid, veiligheid, welzijn, eenzaamheid, activiteiten voor ouderen, maar ook op het gebied van (senioren-)huisvesting. Dit alles in samenwerking met onder andere partners in de wijken, jongeren, zorginstellingen en de woningcorporatie. Vanwege de verwachte toename van het aantal kwetsbare ouderen zet de gemeente in op een dementievriendelijke gemeente, houden we rekening met de mogelijkheden van (intensieve) zorg in de wijken en bouwen we aan een sterke gemeenschap.

Maatschappelijk effect

- Ouderen wonen langer zelfstandig en veilig in Etten-Leur.

Wat zijn de doelen?

1. Versterken van zelfredzaamheid en gezondheid (preventie).
2. Sterke gemeenschappen, waarbij inwoners zelf en samen zorgen.
3. Voldoende ondersteuning op het juiste moment en in de juiste omgeving
4. Etten-Leur is een dementievriendelijke gemeente.
5. Voldoende passende huisvesting (met zorg) voor senioren

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/gezondheid

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Minder dan 21% van de mantelzorgers ervaart hoge belasting.
(waarstaatjegemeente cijfer 2019 is 31% en waarstaatjegemeente cijfer 2021 is 21%).

Tenminste 71% van de inwoners is (zeer) tevreden over het aanbod van (gezondheids-)zorgvoorzieningen in de nabije omgeving.
(waarstaatjegemeente cijfer 2021 is 71% en waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 63%).

Cliënten waarderen het (keukentafel-)gesprek met een medewerker van de gemeente over zorg en ondersteuning
met tenminste een 7,9.
(klanttevredenheidsonderzoek Wmo cijfer 2024)

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Dementievriendelijke gemeente

De uitvoering van het jaarplan loopt op schema. Alle activiteiten (VR-brillen project voor bewustwording, diverse activiteiten en ondersteuningsgroepen in het voorliggend veld) en de samenwerking tussen de verschillende partners loopt goed. We zijn een voorbeeld voor de regio, volgens het Dementienetwerk Breda en omstreken. In september organiseren we een week van dementie vol activiteiten om bewustwording te creëren en ter ondersteuning van mantelzorgers.

Versterken samenwerken gemeente-zorgverzekeraars (Integraal Zorgakkoord)

Het opgebouwde netwerk met zorg- en welzijnspartners is waardevol. We voeren het regioplan uit met de verschillende actielijnen daarin, zoals leefstijl, leefomgeving en kansengelijkheid, mentale gezondheid en kwetsbare ouderen. Er worden steeds meer regionale transformatieplannen ingediend om bepaalde zaken echt te vernieuwen en transformeren.

Regisseren Community Care

De leefcoaches raken steeds bekender in het netwerk. Door hun inzet wordt zwaardere zorg uitgesteld.

Samen Gezond Leven

We voeren het project Samen Gezond Leven Etten-Leur en de daarin opgenomen doelen en acties uit. Er komen mooie initiatieven van of in samenwerking met partners en inwoners tot stand, die bijdragen aan de gezondheid van inwoners (variërend van projecten op gebied van bewegen en valpreventie tot gezond eten). We werken hiermee in de breedte aan preventie en gezondheid.

Wat heeft aandacht nodig?

Dementievriendelijke gemeente

Het aantal inwoners met dementie blijft toenemen. Daarom is het goed de dementievriendelijke gemeente ook komende jaren door te zetten.

Versterken samenwerken gemeente-zorgverzekeraars (Integraal Zorgakkoord)

We wachten op de landelijke ontwikkelingen voor wat betreft voortzetting van het Integraal Zorgakkoord en het aanvullende Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Dit heeft ook gevolgen voor de verdere financiering en de mogelijkheden om de lopende activiteiten voort te zetten. Begin juli is een onderhandelaarsakkoord gesloten. In september volgt er via de VNG een stemming voor gemeenten over deelname aan het AZWA. Het is nog niet duidelijk hoe de financiën verdeeld worden. Het is wel duidelijk dat gemeenten (tijdelijk) extra geld krijgen. We blijven de ontwikkelingen op de voet volgen.

Regisseren Community Care

Momenteel staan we voor de keuze of we doorgaan nadat de subsidieperiode is afgelopen of dat we deze vorm van samenwerking beëindigen. In het vierde kwartaal wordt hierover een besluit genomen. Het blijkt lastig om inwoners te stimuleren mee te doen aan het project.

Samen Gezond Leven

De landelijke ontwikkelingen maken de financiering en voortzetting van de activiteiten onzeker. We werken samen met partners om ook zonder financiële bijdrage van de gemeente waar mogelijk gezondheidsinitiatieven voort te zetten.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Dementievriendelijke gemeente	Inwoners met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee laten doen in de samenleving.	**2025**	**2026**
Versterken van de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars (sociaal en medisch domein)	Samenwerken aan preventie en positieve gezondheid met gezamenlijke financiering.	**2025**	**2026**
Regisseren Community Care	Sterke gemeenschappen waarin (kwetsbare) ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.	**2025**	**2026**
Project samen gezond leven (verbinding lokaal sportakkoord, lokaal preventieakkoord en lifestyle)	Preventiemaatregelen treffen op het gebied van gezondheid, sport en bewegen en lifestyle.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Dementievriendelijke gemeente	Inwoners met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee laten doen in de samenleving.	**2026**
Versterken van de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars (sociaal en medisch domein)	Samenwerken aan preventie en positieve gezondheid met gezamenlijke financiering.	**2026**
Regisseren Community Care	Sterke gemeenschappen waarin (kwetsbare) ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.	**2026**
Project samen gezond leven (verbinding lokaal sportakkoord, lokaal preventieakkoord en lifestyle)	Preventiemaatregelen treffen op het gebied van gezondheid, sport en bewegen en lifestyle.	**2026**

Risico's

De belangrijkste risico's in dit programma zijn:

Beheersing kosten jeugdzorg en Wmo

Naar aanleiding van het onderzoek beheersing kosten jeugdzorg en Wmo zijn maatregelen genomen om een stabilisatie dan wel een krimp van de kosten in het sociaal domein te bewerkstelligen. De verwachting is dat deze maatregelen ook daadwerkelijk tot de gewenste effecten leiden maar helemaal zeker is dit niet. Mogelijk zijn de effecten te optimistisch ingeschat waardoor bijsturing noodzakelijk wordt.

Toekomstige onzekerheid over compensatie voor tekorten in jeugdzorg

Tijdens de looptijd van het onderzoek naar de beheersing van de kosten Jeugdzorg en Wmo werd in 'politiek Den Haag' de voorjaarsnota 2025 gepubliceerd. Met name voor de jeugdzorg worden aanvullende middelen beschikbaar gesteld, ter compensatie van tekorten over 2023 en 2024. Het is echter van belang te erkennen dat deze aanvullende middelen geen algehele oplossing bieden en dat er vanaf 2028 opnieuw onduidelijkheid ontstaat. In 2027 wordt opnieuw onderzoek gedaan door de deskundigencommissie die afgelopen periode de financiële effecten van de Hervormingsagenda Jeugd heeft verkend en zal duidelijk worden in hoeverre gemeenten vanaf dat moment al dan niet in de kosten van de Jeugdzorg worden gecompenseerd. Daarnaast heeft het onderzoek van Cebeon en HHM uitgewezen dat er weinig concrete maatregelen voor de gemeente zijn om bij te sturen op de uitgaven in de jeugdzorg. Belangrijkste reden is dat veel van de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd door ons al zijn getroffen.

Dekkend zorglandschap

Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning binnen het sociaal domein (Jeugdwet, Wmo) maar het aanbod van gespecialiseerde zorg is vaak niet toereikend om aan onze lokale vraag te voldoen. Als mensen niet tijdig de juiste ondersteuning krijgen, kunnen lichte problemen escaleren naar zwaardere, complexe situaties die hoge kosten met zich meebrengen. Om te voorkomen dat dit tot meer intensieve en dure zorg op de lange termijn leidt zijn we genoodzaakt uit te wijken naar duurdere zorg in andere regio's.

Wat kost het?

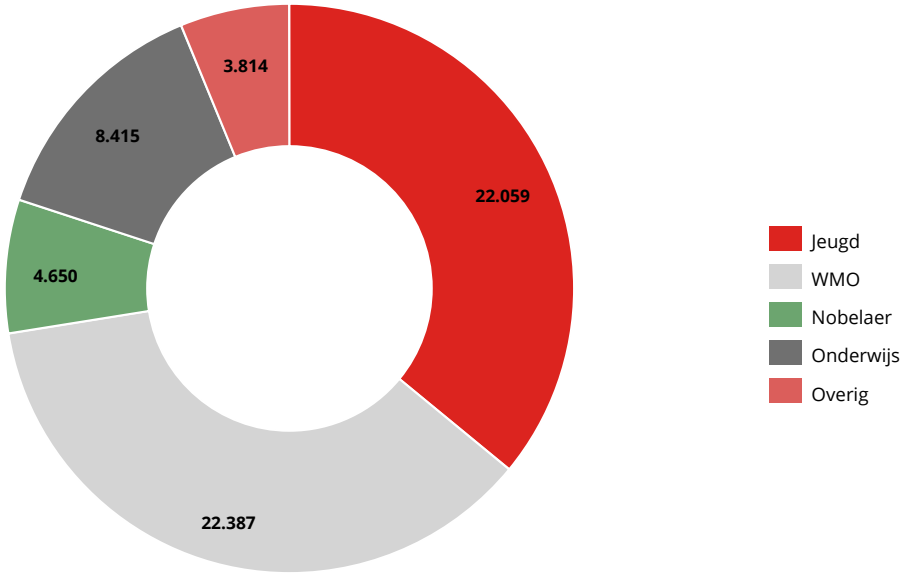
We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

2. Sociaal *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Meerjarenraming 2027	 2028	 2029
Lasten	-60.126	-65.623	-61.326	-59.746	-59.255	-59.484
Baten	12.363	10.956	5.967	4.439	4.386	4.453
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-47.763**	**-54.667**	**-55.358**	**-55.307**	**-54.869**	**-55.031**
Mutaties eigen vermogen:						
Toevoeging reserves	-1.463	-1.096	-	-	-	-
Onttrekking reserves	1.085	1.984	528	509	493	456
Resultaat programma	**-48.141**	**-53.779**	**-54.830**	**-54.797**	**-54.376**	**-54.575**
Incidenteel						
Incidentele lasten	-1.508	-1.211	-150	-50	-50	-13
Incidentele baten	1.085	1.984	528	509	493	456
Resultaat structureel programma	**-47.718**	**-54.552**	**-55.208**	**-55.256**	**-54.819**	**-55.018**

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen (taakvelden).

Welke activiteiten voeren we uit in programma 2?

De activiteiten in programma 2 kosten in 2026 € 61,3 miljoen. Hieronder lichten we toe welke activiteiten we in dit programma uitvoeren. U ziet ook wat die activiteiten ons kosten.

bedrag x € 1.000

Jeugd *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Jeugdzorg - algemeen	5.514	5.203	4.506	4.572
Jeugdzorg - gesloten	386	386	386	386
Jeugdzorg - NVTZ	14.604	14.609	14.614	14.618
Jeugdzorg - veiligheid	1.555	1.561	1.570	1.579
Totaal	**22.059**	**21.759**	**21.076**	**21.155**

WMO *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
WMO - algemeen	7.155	5.811	5.927	6.042
WMO - begeleiding	6.143	6.245	6.245	6.245
WMO - deeltaxi	903	903	903	903
WMO - huishoudelijke hulp	5.794	5.844	5.844	5.844
WMO - persoonsgebonden budget	1.087	1.086	1.088	1.089
WMO - WRV voorzieningen	1.306	1.306	1.306	1.306
Totaal	**22.387**	**21.195**	**21.313**	**21.429**

Nobelaer *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Nobelaer	4.650	4.516	4.516	4.516
Totaal	**4.650**	**4.516**	**4.516**	**4.516**

Onderwijs *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Onderwijs	8.415	8.436	8.466	8.493
Totaal	**8.415**	**8.436**	**8.466**	**8.493**

Overig *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Participatie	1.385	1.388	1.392	1.396
Sport en cultuur	642	653	672	653
Volksgezondheid	348	348	348	348
Wijkgebouwen en verenigingen	1.439	1.451	1.472	1.493
Totaal	**3.814**	**3.840**	**3.884**	**3.891**

Totaal	**61.326**	**59.746**	**59.255**	**59.484**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS);
- Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant;
- Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD);
- Gemeenschappelijke Regeling Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV);
- Gemeenschappelijke Regeling voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant;
- Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant;
- Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen regio Breda.

Toelichting tekst (op website anders weergegeven)

Onderdeel	Toelichting
Onderwijs	Onder de kosten van onderwijs vallen leerlingenvervoer, huisvesting voortgezet onderwijs en doordecentralisatiegelden. Ook zijn hierin meegenomen de afschrijvings- en rentekosten, salariskosten en overige subsidies.
Sport en cultuur	De salariskosten van het sport- en cultuurbeleid. Verder vallen hier nog wat overige subsidies onder.
Participatie	Onder participatie vallen de kosten voor kinderopvang en overige kleine posten voor inburgering.
Wijkgebouwen en verenigingen	De kosten voor huisvesting van maatschappelijke voorzieningen. Ook vallen hier de kosten onder van wijken zoals preventie, bewonersinitiatieven enzovoorts.
Volksgezondheid	Onder volksgezondheid valt de gemeentelijke bijdrage aan de GGD.
WMO - WRV voorzieningen	WRV voorzieningen zijn de kosten voor woningaanpassingen, woonvoorzieningen, rolstoelen en vervoersvoorzieningen (bijvoorbeeld scootermobielen en fietsen).
WMO - huishoudelijke hulp	De kosten voor huishoudelijke hulp.
WMO - begeleiding	De kosten voor begeleiding bestaan uit dagbesteding, ambulante begeleiding, inloopfunctie GGZ en overige maatwerkarrangementen.
WMO - algemeen	De kosten voor het eerstelijnsloket, de subsidie mantelzorg, kosten voor subsidie maatschappelijk werk en de inhuur WVS.
WMO - deeltaxi	De kosten voor het gebruik van de deeltaxi.
WMO - persoonsgebonden budget	Hier worden de kosten voor het persoons gebonden budget betaald. Hierbij bepalen de inwoners zelf welke zorg zij inkopen.
Jeugdzorg - algemeen	De post Jeugdzorg algemeen bestaat voornamelijk uit Jeugdprofessionals en gemeentepersoneel.
Jeugdzorg - NVTZ	Alle niet vrij toegankelijke jeugdzorg. Dit is de verleende zorg na een verwijzing door een jeugdprofessional, huisarts, kinderarts of gecertificeerde instelling.
Jeugdzorg - veiligheid	Onder veiligheid valt de jeugdreclassering, jeugdbescherming geleverd door gecertificeerde instellingen en crisisopvang waarbij de veiligheid van het kind in het geding is.
Jeugdzorg - gesloten	Jeugdzorg plus is een vorm van jeugdhulp waarin complexe jeugdzorg wordt geboden in een gesloten 24 uurs instelling.
Nobelaer	Hieronder valt de subsidie aan de Nobelaer. De overige kosten zijn rente- en afschrijvingskosten en kosten voor de storting voorziening onderhoud.

3. Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur

We werken aan een groen, levendig en veilig Etten-Leur. Op wijk- en buurtniveau zorgen we voor een goed voorzieningenniveau en kijken we waar nieuwe(re) vormen van voorzieningen de ruimte kunnen krijgen. We werken aan een optimale inrichting van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat het onderhoud van openbaar groen, wegen en straten in orde is, nu en in de toekomst. Met adequate preventie en projecten dragen we bij aan de versterking van de leefbaarheid en de veiligheid van wijken en buurten.

Ontwikkelingen

Weerbaarheid

Weerbaarheid is een breed begrip, het raakt de samenleving en onze eigen interne organisatie. Toenemende conflicten in de wereld, hybride-, cyberdreigingen en langdurige crises vragen om een versterking van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. We moeten ons voorbereiden op langdurige en grootschalige uitval van kritieke voorzieningen zoals elektriciteit, water en telecommunicatie. Ook gemeente Etten-Leur neemt hier haar rol en verantwoordelijkheid in. We werken daarvoor samen met onze netwerkpartners maar zeker ook met de lokale samenleving en bedrijven. Dit vraagt een aanpak voor meerdere jaren, waarbij we ook landelijke ontwikkelingen volgen. Zo start er in 2026 een landelijke pilot voor het regelen van noodsteunpunten. Om het thema weerbaarheid zorgvuldig op te pakken vragen we voor 2026 incidenteel geld. Voor eventueel structurele middelen komen we hierop terug bij de kadernota 2027.

Uitvoering actieprogramma Vosdonk

Een adviesbureau stelde een rapport op met uitkomsten om industrieterrein Vosdonk toekomstbestendig te maken. Daarbij betrekken we andere belanghebbenden. We pakken dit in 2026 aan en informeren de raad vooraf over de kosten.

Stelsel van randwegen

In het recent opgestelde mobiliteitsplan gaan we uit van de realisatie van een Oostelijke en een Noordelijke randweg rondom Etten-Leur. Voor het onderzoek naar de Oostelijke randweg inclusief tunnel is een voorbereidingskrediet vastgesteld. Het ligt voor de hand om, gezien de woningbouw ontwikkeling in Haansberg, een dergelijk onderzoek ook voor de Noordelijke randweg op te starten in 2026.

Autoluw maken Markt

Eind 2025 maken we een voorstel om in een aantal stappen de omgeving Markt autoluw te maken. Hiervoor is eerder in het investeringsprogramma € 2,5 miljoen opgenomen. We verwachten deze investeringen snel te realiseren.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Actualisatie begroting 2025-2029					
1. Onderhoudsplan sportaccommodaties	-457	-457	-457	-457	-457
2. Parkeergarage	-306	-306	-306	-306	-306
3. Parkeerbelasting	190	190	190	190	190
4. Weerbaarheid	0	-200	0	0	0
5. Wegverhardingen	-103	0	0	0	0
6. Mobiliteitsplan	0	-237	-127	-92	-92
7. Riolering	182	-23	-23	-23	-27
8. Rioolrechten	-182	-420	-374	-139	-19
9. Voorziening riolering	46	184	-3	-3	1
10. Uitkering sport	65	-13	-13	-13	-13
11. Onkruidbestrijding	0	-60	-60	-60	-60
12. Lichtmasten Internos	-45	0	0	0	0
13. Invoering Omgevingswet	50	0	0	0	0
14. Indexeringen programma 3	-113	-120	-121	-124	-124
15. Gemeenschappelijke regelingen	47	-52	-88	-130	-266
16. Rente en afschrijving	191	0	0	0	0
17. Overig	70	-113	-94	-91	-82
Totaal wijzigingen	**-365**	**-1.627**	**-1.476**	**-1.248**	**-1.255**

Toelichting afwijkingen

Onderwerp	Toelichting
1. Onderhoudsplan sportaccommodaties	We stelden een nieuw meerjarenonderhoudsplan op voor de sportaccommodaties. Prijsstijgingen en de planning zijn hierin verwerkt. Dit vraagt om een jaarlijkse extra storting in de onderhoudsvoorziening.
2. Parkeergarage	Er zijn minder parkeertransacties in de parkeergarage. Er vindt een verschuiving naar straatparkeren plaats. Hogere kosten omdat de parkeergarage nu 24 uur per dag open is.
3. Parkeerbelasting	Meer boetes door inzet scanauto. Het parkeertarief is verhoogd en er worden meer vergunningen aangevraagd.
4. Weerbaarheid	Om het thema weerbaarheid zorgvuldig op te pakken vragen we voor 2026 incidenteel geld. Voor eventueel structurele middelen komen we hierop terug bij de kadernota 2027.
5. Wegverhardingen	Meer kleine asfaltreparaties en herstelwerkzaamheden aan wegmarkeringen.
6. Mobiliteitsplan	We stelden het mobiliteitsplan en uitvoeringsprogramma "Samen onderweg naar 2040" vast.
7. Riolering	Er is in 2025 een overschot bij riolering omdat er minder storingen aan pompgemalen en bij drukriolering waren. De komende jaren stijgen de elektriciteitskosten.
8. Rioolrechten	Bijstelling rioolrechten op basis van de werkelijke geïnde bedragen door de Belastingsamenwerking West Brabant. In 2026 verhogen we de tarieven rioolheffing niet.
9. Voorziening riolering	Het saldo van minder opbrengsten en minder kosten verrekenen we met de voorziening riolering. Om de tarieven rioolheffing in 2026 gelijk te houden aan die van 2025 onttrekken we aan de voorziening.
10. Uitkering sport	We ontvangen een hoger Specifieke Uitkering Sport, omdat we meer kosten kunnen declareren.
11. Onkruidbestrijding	De kosten van de borstelrondes stijgen.
12. Lichtmasten Internos	Internos kampt met een tekort aan verlichte trainingsvelden. Door de sterke groei van het aantal leden is er extra capaciteit nodig. De gemeente financiert de lichtmasten op één veld. Internos krijgt toestemming om, op eigen kosten, ook op twee andere velden lichtmasten te plaatsen
13. Invoering Omgevingswet	Er zijn minder kosten voor de invoering van de Omgevingswet, omdat deze grotendeels is afgerond.
14. Indexeringen programma 3	Volgens contracten indexeren we de kosten. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1).
15. Gemeenschappelijke regelingen	Op basis van de vastgestelde jaarrekening 2024 en begroting 2026 passen we de bijdrage van de gemeenschappelijke regelingen aan. Het gaat hier om: de Veiligheidsregio West-Brabant, Omgevingsdienst West-Brabant en het West-Brabants Archief.
16. Rente en afschrijving	Herontwikkeling Oude Kerkstraat en investeringen openbare verlichting niet afgerond in 2024. De Van Gogh kerk is in 2024 verkocht waar we jaarlijks op afschreven.
17. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

3.1 Woningbouw

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Woningen toevoegen aan onze woningvoorraad zodat er een woning is voor elke Etten-Leurenaar, passend bij diens inkomen met een diversiteit aan woningen voor jongeren, gezinnen en senioren. We gaan voor gemengde duurzame, veilige wijken waarin sprake is van sociale samenhang.

Maatschappelijk effect

- Er zijn voldoende passende woningen voor iedere aandachtsgroep.
- Wijken en woningen zijn duurzaam, de omgeving is veilig en er is sociale samenhang.

Wat zijn de doelen?

1. Het bouwen van gemiddeld 300 woningen per jaar.
2. De woon- en leefomgeving nodigen uit om naar buiten te gaan, elkaar te ontmoeten en te bewegen.
3. Er is voldoende groen, ruimte voor waterberging, infiltratie en er zijn voldoende speelvoorzieningen in woonwijken.
4. Het stimuleren van de verduurzaming van 3.000 woningen.
5. Het realiseren van nieuwe woonvormen om senioren beschut maar zelfstandig te laten wonen.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/bouwen-en-wonen

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Aantal gerealiseerde woningen (onderverdeeld naar type, aandachtsgroep en koop/huur) in een jaar.
(rapportage bij de jaarrekening).

Aantal verduurzaamde woningen in een jaar.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Lage Vaartkant: woningbouw en verplaatsing Intratuin

Het participatietraject is goed afgerond. De kaders zoals aantallen woningen, verdeling, water, groen en spelen zijn vastgesteld.

Haansberg Masterplan

De 90% versie van het masterplan Haansberg is vastgesteld. In 2025 stellen we de 100% versie in het najaar vast.

Diverse woonprojecten

Op verschillende binnenstedelijke locaties zijn recent woningen opgeleverd en wordt gebouwd. Diverse plannen zijn procedureel afgerond en gaan snel van start. Voor de eerste fase Haansberg en te realiseren nieuwbouw aan de Lage Vaartkant stelden we de kaders vast.

Uitwerking en uitvoering omgevingsvisie

Bij de adviestafel, een intern overleg, sluiten ambtenaren aan vanuit de thema's van het raadsprogramma. Aan de adviestafel leggen we vanaf de start van beleid of uitvoering de koppeling met de Omgevingsvisie.

Woningbouw transformatie kantoorpand

Dit project is afgerond in 2024.

Haansberg stedelijk uitloopgebied

Het project is nog in de startfase en loopt tegelijk met de ontwikkeling van de parkzone. Er zijn al tijdelijke woningen gerealiseerd in het stedelijk uitloopgebied.

Wat heeft aandacht nodig?

Lage Vaartkant: woningbouw en verplaatsing Intratuin

-

Haansberg Masterplan

De ambities zijn hoog en dit brengt een keuze met zich mee per fase in relatie tot snelheid, financiën en arbeid.

Diverse woonprojecten

Zorgen voor meer snelheid in procedures. Wat onder andere inhoudt dat steeds heldere (beleids)kaders nodig zijn en afspraken moeten worden gemaakt. De situatie op de woningmarkt vraagt voortdurend om gesprekken en waar nodig voor bijsturing.

Uitwerking en uitvoering omgevingsvisie

Het werken vanuit de integrale doelen uit de Omgevingsvisie is nog niet voor alle medewerkers vanzelfsprekend. We zijn acties gestart om de programma's onder de omgevingswet concreter te maken. De adviestafel faciliteert afstemming, maar stuurt of bepaalt niet. We blijven de organisatie over de integrale doelen informeren. Wij onderzoeken de mogelijkheden om de programmadoelen uit de Omgevingsvisie meer sturend of bepalend door te laten werken naar de uitvoering.

Woningbouw transformatie kantoorpand

-

Haansberg stedelijk uitloopgebied

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Diverse woonprojecten (met uitzondering van nieuwe wijken)	We ronden onder andere de volgende projecten af: Anna van Berchemlaan, Kloostervelden, Markt 9, Hoge Neerstraat 2, Schoenmakershoek-Oost, Spoorlaan 19, Stationsplein 45, Stationsplein 3, Flexwoningen en Wipakker. Verder zetten we actief in op andere minder omvangrijke projecten binnenstedelijk waar wenselijk en mogelijk.	**2025**	**2026**
Haansberg (Oost) Ontwikkeling	Wij starten met de gebiedsontwikkeling van Haansberg, met als doel start woningbouw in 2025.	**2025**	**2026**
Lage Vaartkant; Intratuin en lintbebouwing	We onderzoeken wat de mogelijkheden voor woningbouw voor deze locatie zijn.	**2025**	**2026**
Uitwerking en uitvoering omgevingsvisie inclusief inzet op data sturing	We brengen in beeld wat de opgaven zijn uit de Omgevingsvisie en plannen die voor de komende jaren. In deze periode maken wij een start met de doelen en opdrachten van de omgevingsvisie.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:	
Woningbouw: Diverse woonprojecten (met uitzondering van nieuwe wijken)	We ronden onder andere de volgende projecten af: Spoorlaan 19 (2026), Stationsplein 45 (2026/2027), Stationsplein 3 (2026/2027), Markt 9 (2027), Schoenmakershoek-Oost (2027) en Wipakker (2028/2029). Verder zetten we actief in op andere minder omvangrijke projecten binnenstedelijk waar wenselijk en mogelijk.	**2026**	**2029**
Woningbouw: Haansberg-Oost	We starten met de gebiedsontwikkeling van Haansberg-Oost, met als doel start woningbouw in 2026. De oplevering verwachten we in 2027 en 2028.	**2026**	**2028**
Woningbouw: Lage Vaartkant, Intratuin en lintbebouwing	We starten met het omgevingsplan voor de verplaatsing van het tuincentrum en de woningbouwontwikkeling aan de Lage Vaartkant, inclusief aanpassingen aan de Bredaseweg. Start woningbouw in 2028, oplevering verwachten we in 2032.	**2028**	**2032**
Omgevingsvisie: Doorwerking naar de uitvoering inclusief inzet op datasturing	We gaan werken aan het instrument 'programma' uit de Omgevingswet. Daarbij willen we eerst onderzoeken op welke manier we de abstracte doelen uit de Omgevingsvisie meer concreet kunnen maken.	**2026**	
Woningbouw: Haansberg	We starten met de gebiedsontwikkeling van Haansberg, met als doel start woningbouw in 2027. De oplevering verwachten we in 2032.	**2027**	**2032**

3.2 Verkeersafwikkeling

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad gaat voor een goede, duurzame en veilige verkeersafwikkeling door de verkeersstructuur daarop aan te passen.

Maatschappelijk effect

- Er is goede verkeersafwikkeling en verkeersdoorstroming in en om Etten-Leur.

Wat zijn de doelen?

1. Duurzame mobiliteit en specifiek fietsen stimuleren.
2. Keuzemogelijkheden in mobiliteit bieden voor duurzame verkeersafwikkeling.
3. Het parkeerbeleid wordt geoptimaliseerd.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/mobiliteit

Let op: wijzig bovenaan pagina gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.
Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?
De totaalscore fietsstad is tenminste 3,7.
(waarstaatjegemeente cijfer 2020 is 3,7, cijfer 2024 is 3,6 - bron Fietsersbond).

Aantal verplaatsingen zonder gemotoriseerd voertuig per persoon per dag tenminste 0,61 voor lopen en 0,7 voor fietsen.
(waarstaatjegemeente 2022 aantal verplaatsingen Noord-Brabant lopen 0,57, aantal verplaatsingen Noord-Brabant fietsen 0,71
waarstaatjegemeente 2023 aantal verplaatsingen Noord-Brabant lopen 0,54, aantal verplaatsingen Noord-Brabant fietsen 0,69 - bron CBS).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Parkeerbeleid aanpassen

Het parkeerbeleid in Etten-Leur staat goed. Enkele jaren geleden digitaliseerden we de parkeerproducten.

Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)

De uitvoering van het project 'Plan van aanpak verkeersontsluitingen' ligt op schema. Het knelpunt is onderzocht.

Onderzoek Spoortunnel en Oostelijke randweg

Het ingenieursbureau werkt volgens planning aan de uitwerking van de tunnel en het uitvoeren van de benodigde onderzoeken. De aanbesteding van de oostelijke randweg vond in juni 2025 plaats. In juli is het ingenieursbureau gestart met het uitwerken van de oostelijke randweg en het uitvoeren van de benodigde onderzoeken. Het pand Liesbosweg 328 Etten-Leur is strategisch aangekocht en is momenteel in beheer bij een bedrijf wat tijdelijke bewoning regelt.

Gemeentelijk verkeers - en vervoersplan

De raad stelde de mobiliteitsvisie in 2024 vast. We stellen nu het mobiliteitsplan en uitvoeringsplan op. Het mobiliteitsplan is in september door de raad vastgesteld.

Evaluatie parkeerbeleid

De parkeergarage blijft noodzakelijk voor bezoekers aan het centrum. De parkeergarage is 24 uur per dag, zeven dagen per week open. Ook vernieuwden we de parkeerapparatuur in de garage. Bezoekers kunnen nu afrekenen in de garage door hun kenteken in te toetsen. We werken in de komende tijd onder andere nog aan de vloer en verlichting van de parkeergarage. Het Banakkerterrein aan de Parklaan is toegevoegd aan straatparkeren. Hiermee komen we tegemoet aan de vraag voor capaciteit van werknemersparkeervergunningen. De scanauto voor parkeerhandhaving rijdt.

Wat heeft aandacht nodig?

Parkeerbeleid aanpassen

We zetten als gemeente in op het STOMP-principe. Dat betekent Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer, Mobility as a service (deelmobiliteit), Privévervoer. Dit vraagt om aanpassingen van de parkeernormen. Dit passen we dit jaar aan. Daarnaast stellen we ieder jaar de parkeertarieven opnieuw vast.

Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)

De uitvoering van het project 'Uitvoering verkeersontsluitingen' is gekoppeld aan het al dan niet doorgaan van de aanleg van de tunnel en randweg.

Onderzoek Spoortunnel en Oostelijke randweg

Er is druk om de planning te halen omdat we de raad voor de voorkiezingen nog besluiten willen voorleggen. De benodigde stukken daarvoor dienen in december 2025 gereed te zijn. We stemmen met de gemeenteraad af welke stukken nodig zijn om begin 2026 een gedegen besluit te kunnen nemen over het doorgaan van de aanleg van tunnel en oostelijke randweg.

Gemeentelijk verkeers - en vervoersplan

-

Evaluatie parkeerbeleid

We onderzoeken de parkeervergunningen en de bijbehorende kosten en prijzen. Dit mede omdat we in de Mobiliteitsvisie op het principe van STOMP (Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer, Mobility as a service - deelmobiliteit, Privévervoer) inzetten. Een keuze kan zijn om het autobezit en het aantal vergunningen minder aantrekkelijk te maken.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Evaluatie Parkeerbeleid en parkeerbeleid aanpassen	We evalueren en optimaliseren ons parkeerbeleid en passen aan de hand van de opgedane leerpunten uit de evaluatie ons beleid daarop aan.	**2025**	**2026**
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan	We maken een verkeers- en vervoerplan waarin aandacht is voor duurzame mobiliteit en een verkeersveilige infrastructuur. Met name de afwikkeling van het verkeer in Haansberg is een belangrijk aandachtspunt.	**2025**	
Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)	Na vaststelling van het verkeers-en vervoersplan, komen we met een plan van aanpak om de geadviseerde wijzigingen in de infrastructuur verder op te pakken.	**2025**	**2026**
Onderzoek spoortunnel	We onderzoeken de mogelijkheden voor een spoortunnel en starten met een uitvoeringsaanpak waarin we een lobby traject starten om extra inkomsten te realiseren bij ketenpartners.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Verkeer: Evaluatie Parkeerbeleid en parkeerbeleid aanpassen	We optimaliseren ieder jaar ons parkeerbeleid. Aan de hand van ontwikkelingen passen we ons beleid aan en stellen dit ieder jaar voor.	**2026**
Verkeer: Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)	Eerst willen we het uitvoeringsplan van de Mobiliteitsvisie vaststellen. Daarin komen we met een plan van aanpak om de geadviseerde wijzigingen in de infrastructuur verder op te pakken.	**2026**
Verkeer: Onderzoek spoortunnel	We onderzoeken de mogelijkheden voor een spoortunnel en randweg. Daarbij starten we met een uitvoeringsaanpak. Die bestaat onder andere uit een lobbytraject om extra bijdragen van ketenpartners te verkrijgen.	**2026**

3.3 Verkeersveiligheid

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op het verbeteren van de verkeersveiligheid door zich te focussen op gedrag, infrastructuur en handhaving. De gemeenteraad gaat voor 0 verkeersdoden.

Maatschappelijk effect

- Er is veilig gedrag in het verkeer
- De infrastructuur is veilig

Wat zijn de doelen?

1. Verkeersveilig gedrag stimuleren en daar bij de inrichting van infrastructuur rekening mee houden.
2. Verkeersdoden en ongevallen voorkomen.
3. Het aantal gevaarlijke verkeerspunten terugdringen.

Ambitie en metingen

- Het aantal gevaarlijke punten en hoeveel er daarvan aangepakt zijn (op basis van inventarisatie gevaarlijke verkeerssituaties).
- Aantal verkeersdoden per jaar.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Zo weinig mogelijk verkeersdoden per jaar (5 jaars cumulatief, per 100 km weglengte) .

(waarstaatjegemeente per jaar 2021: 0,5 - 2022: 0,4 - 2023: 0,6)

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Verlichting fietspaden
Het fietspad aan de Liesbosweg is volledig verlicht. Daardoor is de veiligheid voor fietsers vergroot.
Aanpak verkeersknelpunten
Dit project is afgerond. We nemen dit mee in het mobiliteitsplan en uitvoeringsprogramma.

Wat heeft aandacht nodig?

Verlichting fietspaden
Voor het Bolwerk onderzoeken we of het mogelijk is om de openbare verlichting te kunnen realiseren. Daarbij zijn we (deels) afhankelijk van externe partners. Enexis is bezig met het uiteen zetten van de mogelijkheden en zal hier naar verwachting eind september op terugkomen.
Aanpak verkeersknelpunten
-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Verlichting fietspaden	We leggen (extra) verlichting aan op de Liesbosweg en het Bolwerk. Hierdoor creëren we een veilig verlichte toegang en ontsluiting voor de fietsers die in de ochtend en avond van deze routes gebruik maken.	**2025**
Aanpak knelpunten verkeersveiligheid	We komen met een aanpak voor de knelpunten uit de inventarisatie gevaarlijke verkeerssituaties en lossen deze voor zover dat mogelijk is op.	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Verlichting: Aanleg verlichting Bolwerk	We leggen, als Enexis hier een kabel gaat leggen, verlichting aan op het Bolwerk. Het besluit van Enexis verwachten we eind 2025. Met de aanleg van verlichting zorgen we voor een veilig verlichte route voor de fietsers in de ochtend en de avond.	**2027**

3.4 Beheer en onderhoud van het openbaar gebied

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op een veilige en schone leefomgeving als gegarandeerd basisniveau in alle wijken en op de bedrijventerreinen.

Maatschappelijk effect

- De leefomgeving is schoon, veilig en voldoet aan de afgesproken normen voor aanleg en beheer.
- Het afvalbeleid is duidelijk voor inwoners en ondernemers.

Wat zijn de doelen?

1. De aanlegkwaliteit van de leefomgeving voldoet aan CROW niveau A+/A (CROW: kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).
2. Het beheer en onderhoud van de leefomgeving voldoet aan CROW niveau B of C.
3. Het behalen van de doelen uit het afvalbeleid.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier:

www.waarstaatjegemeente.nl/duurzame-leefomgeving

www.waarstaatjegemeente.nl/Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

- Percentage van de leefomgeving dat voldoet aan de afgesproken CROW-normen voor aanleg en onderhoud (op basis van steekproef).

- Hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Ten hoogste 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner (restafval aan huis).

(2022: 70 kilogram, 2023: 63 kilogram) Bron: CBS

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Intensiveren toezicht en handhaving afval

We zetten wekelijks mensen in, behandelen meldingen en beboeten waar mogelijk.

Beheer openbare ruimte

We werken momenteel beheerplannen uit voor straatmeubilair, verhardingen en een normenkader toegankelijkheid. In ieder geval bieden we het verhardingenplan in het vierde kwartaal van 2025 aan de raad aan. We maken ook een jaarplan voor het groenplan, dat bieden we tegelijk met de begroting en de tweede bestuursrapportage aan.

Onderhoudsniveaus CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur)

We verzamelen alle gegevens en berekenen de kosten van het oude niveau voor het huidige openbaar gebied tegen de huidige prijzen. We brengen de kosten in beeld van de ontwikkelingen in beheer die ook onder de beheerkosten (gaan) vallen. We leggen het verhardingenplan in het vierde kwartaal van 2025 voor aan de gemeenteraad.

Wat heeft aandacht nodig?

Intensiveren toezicht en handhaving afval

Verbaliseren wordt steeds lastiger omdat een kleine groep inwoners creatiever wordt in het omzeilen van de regels. We onderzoeken daarom een bestuursrechtelijke vorm om mensen te beboeten. We moeten daarom de samenwerking tussen buitendienst en handhaving verder verbeteren en intensiveren. Alleen dan is het mogelijk om dit doel zo goed als mogelijk na te streven. Vanaf 1 september 2025 zetten we camera's in voor patroonherkenning op bijplaatsingen bij centrale afval inzamellocaties. Met deze patroonherkenning vergroten we de pakkans op heterdaad. Zo optimaliseren we de effectieve inzet van onze BOA's. We verwachten tijd nodig te hebben om dit proces goed in te regelen.

Beheer openbare ruimte

-

Onderhoudsniveaus CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur)

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Intensiveren toezicht en handhaving zwerfafval en afvaldumpingen	We intensiveren het toezicht en de handhaving op zwerfafval en afval dumpingen.	**2025**
Beheer openbare ruimte op niveau (groen en uitvoering)	Onderhoudsniveaus vaststellen en organisatie hierop aanpassen om aan afspraken te voldoen. Areaaluitbreiding, uitbesteden of zelf gaan doen in relatie tot beheer en onderhoud hierin meenemen.	**2025**
Onderhoudsniveaus handhaven op huidig niveau (grijs-voorbereiding)	Terug naar A, B en C niveau van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur)	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Afval: Intensiveren toezicht en handhaving zwerfafval en afvaldumpingen	We intensiveren het toezicht en de handhaving op zwerfafval en afval dumpingen.	**2026**
Openbare ruimte: aanleg en beheer groen	Onderhoud en aanleg volgens de vastgestelde niveaus in het groenplan uitvoeren. Deze zijn meer gebaseerd op biodiversiteit, vergroening en het maken van een groen netwerk en minder op kwaliteitsniveaus. In 2030 voeren we een update van het plan uit voor het instandhouden van de voorziening.	**2030**
Openbare ruimte: aanleg en beheer verhardingen	Onderhoud en aanleg volgens de vastgestelde niveaus in verhardingenplan uitvoeren. We hanteren de niveaus A, B en C van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur). In 2030 voeren we een update van het plan uit voor het instandhouden van de voorziening.	**2030**

3.5 Huisvesting bijzondere doelgroepen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op voldoende huisvesting van statushouders en andere bijzondere doelgroepen.

Maatschappelijk effect

- Een thuis voor alle aandachtsgroepen.

Wat zijn de doelen?

1. Samen met woningcorporaties zorgen voor voldoende (tijdelijke) en betaalbare huisvesting voor:
   - statushouders;
   - spoedzoekers;
   - arbeidsmigranten;
   - sociaal en medisch urgenten;
   - uitstroom uit intramurale instelling;
   - Oekraïense vluchtelingen.
2. Voldoende en kwalitatief goede huisvesting van arbeidsmigranten binnen de kaders van het raadsbesluit op 7 februari 2022.

Ambitie en metingen

- Aantal beschikbaar gestelde woningen voor bovenstaande aandachtsgroepen.

  De totale taakstelling over 2025 is 78. Daarvan zijn er 37 gerealiseerd.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Huisvesting arbeidsmigranten
Er is een project grootschalige huisvesting gerealiseerd. We zijn in gesprek over volgende plannen. Nieuwe projecten voor grootschalige huisvesting komen moeizaam van de grond.
Huisvesting spoedzoekers en doorstromers
We realiseren onder andere via tijdelijke woningen passende en betaalbare huisvesting voor spoedzoekers en urgente doorstromers en uitstromers. Daarnaast realiseerden we in 2025 een AZC.
Huisvesting statushouders en asielzoekers
Tot op heden voeren we de aan ons opgelegde taak vanuit de Spreidingswet uit.

Wat heeft aandacht nodig?

Huisvesting arbeidsmigranten
-
Huisvesting spoedzoekers en doorstromers
Het steeds beschikbaar hebben en houden van voldoende passende woonruimten legt een extra druk op de woningmarkt.
Huisvesting statushouders en asielzoekers
Duidelijkheid over rijksbeleid krijgen en hierin samen optrekken met de regio. Het rijksbeleid wankelt op dit moment.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Projecten huisvesting van arbeidsmigranten/ asielzoekers/ spoedzoekers/doorstromers	We werken mee aan oplossingen voor huisvesting van de genoemde doelgroepen en waar de markt niet met oplossingen komt, zorgen we zelf in samenwerking met Alwel voor passende woonoplossingen.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Huisvesting: Arbeidsmigranten	We focussen ons in 2026 op nieuwe initiatieven voor grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten.	**2026**
Huisvesting: Spoedzoekers	We werken mee aan oplossingen voor huisvesting van spoedzoekers. Voor spoedzoekers maken we in 2026 voor meerdere jaren afspraken met Alwel.	**2026**
Huisvesting: Doorstromers	We werken mee aan oplossingen voor huisvesting van doorstromers. Voor doorstromers maken we in 2026 voor meerdere jaren afspraken met Alwel.	**2026**
Huisvesting: Asielzoekers	In 2025 openden we een asielzoekerscentrum.	**2026**

Risico's

De belangrijkste risico's in dit programma zijn:

Capaciteit en snelheid van bouwprocessen

Het bouwen van 300 woningen per jaar, onder andere in de nieuwe wijk Haansberg, kan vertraging oplopen door bijvoorbeeld een tekort aan bouwmaterialen, arbeidskrachten en problemen bij de uitgifte van bouwvergunningen. Verder levert de huidige stikstofproblematiek vertraging op. Vertraging in dit proces kan tot forse rentelasten leiden.

Overbelasting elektra netwerk

Door toenemende belasting op het elektra netwerk, kan het bouwen van woningen, uitbreiding van industriegebieden en het realiseren van maatschappelijke voorzieningen, lastiger, later of niet meer gerealiseerd worden.

Ruimtelijke planning en gemeenschapsbetrokkenheid

Het creëren van een woon- en leefomgeving die uitnodigt tot activiteit en ontmoeting vereist zorgvuldige ruimtelijke planning en betrokkenheid van de gemeenschap. Deze processen zijn in de afgelopen jaren door verharding van de samenleving intensiever en complexer geworden. Dit leidt in toenemende mate tot langere procedures.

Complexiteit van (infrastructurele) projecten

Het uitvoeren van grote (infrastructurele) projecten kan complex zijn vanwege technische en financiële beperkingen, wat de volledige uitvoering kan belemmeren. Een voorbeeld is de realisatie van de tunnel bij de Lage Vaartkant en de ontwikkeling Haansberg.

Vervangingsopgave van riolering en verhardingen

De komende jaren voorzien we een grote vervangingsopgave van de riolering en verharding. Het wordt steeds moeilijker om vakbekwame medewerkers te vinden en de instroom van nieuwe studenten in de opleidingen is laag. Hierdoor wordt het lastiger om de gewenste kwaliteit te behouden. Dit kan leiden tot ongewenste situaties zoals slechtere wegen, kapotte riolering, enzovoorts.

Wat kost het?

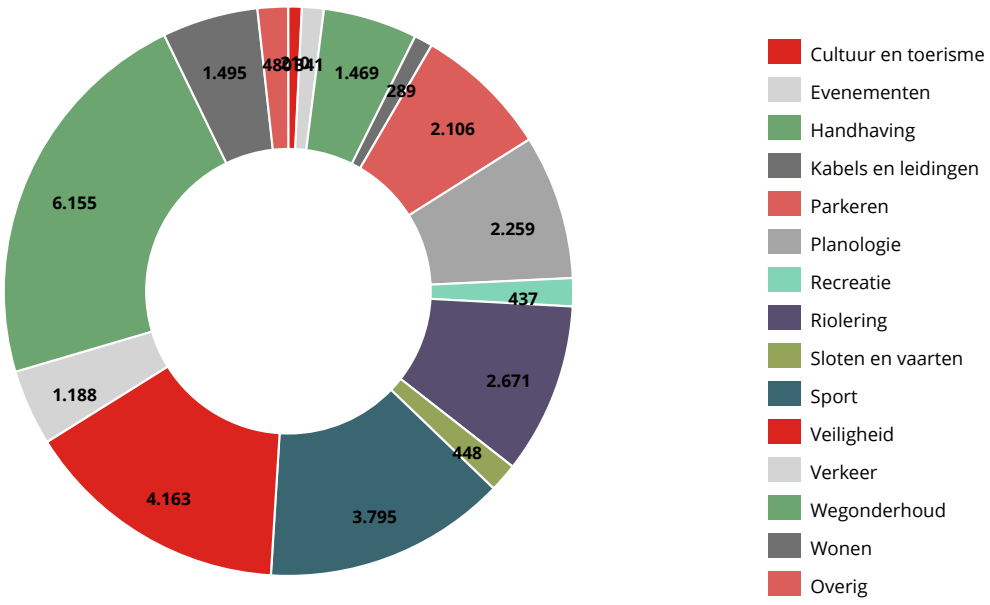
We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

3. Ruimte voor wonen en leven *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Lasten	-28.525	-46.866	-55.876	-55.830	-54.350	-46.425
Baten	15.525	31.644	38.619	38.420	36.337	27.898
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-13.000**	**-15.222**	**-17.257**	**-17.410**	**-18.013**	**-18.527**
Mutaties eigen vermogen:						
Toevoeging reserves	-5.152	-1.950	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Onttrekking reserves	3.302	1.142	311	286	286	286
Resultaat programma	**-14.851**	**-16.030**	**-18.445**	**-18.623**	**-19.226**	**-19.740**
Incidenteel						
Incidentele lasten	-3.327	-1.905	-1.525	-1.500	-1.500	-1.500
Incidentele baten	2.581	405	25	-	-	-
Resultaat structureel programma	**-14.105**	**-14.530**	**-16.945**	**-17.123**	**-17.726**	**-18.240**

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen (taakvelden).

Welke activiteiten voeren we uit in programma 3?

De activiteiten in programma 3 kosten in 2026 € 55,9 miljoen. Hiervan heeft € 28,4 miljoen betrekking op het grondbedrijf. De activiteiten exclusief het grondbedrijf kosten € 27,5 miljoen. Hieronder lichten we toe welke activiteiten we in dit programma uitvoeren. U ziet ook wat die activiteiten ons kosten.

bedrag x € 1.000

Totaal *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Cultuur en toerisme	210	210	211	212
Evenementen	341	350	357	364
Handhaving	1.469	1.552	1.614	1.674
Kabels en leidingen	289	304	317	329
Parkeren	2.106	2.185	2.208	2.211
Planologie	2.259	2.291	2.381	2.468
Recreatie	437	444	452	461
Riolering	2.671	2.961	3.241	3.373
Sloten en vaarten	448	289	300	325
Sport	3.795	3.809	3.817	3.824
Veiligheid	4.163	4.123	4.265	4.418
Verkeer	1.188	1.139	1.153	1.177
Wegonderhoud	6.155	6.455	6.759	6.875
Wonen	1.495	1.551	1.596	1.623
Overig	480	491	502	514
Totaal	**27.506**	**28.154**	**29.173**	**29.847**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling West-Brabants Archief (WBA);

- Coöperatie Parkeerbeheer Zuidwest Nederland UA.

Toelichting tekst (op website anders weergegeven)

Onderdeel	Toelichting
Overig	Binnen het thema overig horen onder andere accommodatiebeleid, archiefbeheer en begraafplaatsen.
Wegonderhoud	De uitgaven voor onderhoud verhardingen, reiniging wegen en openbare verlichting.
Parkeren	Parkeren omvat zowel de parkeergarage als straatparkeren. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten voor parkeerbeheer van de garage, parkeersysteem en onderhoud van parkeerautomaten.
Riolering	De kosten voor riolering bestaan onder andere uit het reinigen van het riool, rioolaansluitingen aanleggen en onderhoud aan pompen en gemalen.
Cultuur en toerisme	Tot deze kosten behoren musea en monumenten.
Veiligheid	Kosten voor de Veiligheidsregio, sociale veiligheid en de brandweer.
Handhaving	Vergunningverlening en de controle op naleving van bouwregelingen.
Kabels en leidingen	De aanleg en het onderhoud van kabels en leidingen.
Verkeer	Binnen verkeer vallen zowel beleid als maatregelen. Beleid betreft onder andere onderzoeken en adviezen rond verkeersveiligheid en subsidies voor buurtbussen. Maatregelen bestaan uit bebording en andere verkeersvoorzieningen.
Recreatie	Westpolderplas en speelplekken.
Planologie	Dit zijn adviezen voor verschillende projecten voor het inrichten, gebruiken en beheren van de leefomgeving.
Wonen	Kosten omgevingsvergunningen en voor volkshuisvesting.
Grondbedrijf	
Evenementen	Organisatie van kermissen en andere evenementen.
Sport	Kosten sportterreinen, gymlokalen en het zwembad.
Sloten en vaarten	De onderhoudskosten voor sloten en vaarten.

4. Economie en werk in Etten-Leur

Samen met ondernemers, inwoners en andere partners werken we aan een gezonde economie met volop kansen voor iedereen. We stimuleren het toegroeien naar een volledig circulaire economie in 2050 en geven daarin als gemeente zelf het goede voorbeeld. Werken biedt de mogelijkheid om in ons levensonderhoud te voorzien en is een belangrijke basis om mee te doen in onze samenleving. Een goed ondernemersklimaat met aantrekkelijke werkgelegenheid, ook voor mensen met een beperking en een afstand tot de arbeidsmarkt, is daarom van groot belang. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, de verbinding van onderwijs met ondernemers, het aantrekken van arbeidsintensieve bedrijven die van toegevoegde waarde zijn, een goed vestigingsklimaat en aantrekkelijke vitale bedrijventerreinen. Voor het goed benutten van arbeidspotentieel blijven we inzetten op een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Ontwikkelingen

Centrumvisie en evenementenbeleid

Met de Centrumvisie en een kleine aanpassing van het evenementenbeleid zet de gemeente in op een levendig Etten-Leur en een bruisend centrum, waaronder ook het Van Bergenplein en de Kerkwerve. In 2026 is er snel resultaat te zien in het centrum. We planten meer groen en zorgen ervoor dat het veilig, heel en schoon is. Ook streetart ontbreekt niet.

Met een proef richten we ons op langzaam verkeer door auto's te weren op de Markt waardoor er een gezellig verblijfsklimaat ontstaat. Ook het Raadhuisplein wordt meer een plein van ontmoeten.

Met marketinginzet dragen we het verhaal van Etten-Leur krachtig uit. Dit biedt perspectief voor horeca en winkeliers en overige belanghebbende ondernemers. We doen dit samen. Voor de wijkcentra Van Bergenplein en de Kerkwerve pakken we de mogelijkheden voor verduurzaming en verblijfswaarde samen met ondernemers en bewoners op. In de visie voor het Van Bergenplein nemen we de motie bij de kadernota voor het vergroten van de levendigheid rond de Leurse haven mee. Bijvoorbeeld door het toevoegen van groen.

In het nieuwe evenementenbeleid wordt de standaard maximale eindtijd voor vergunningsplichtige evenementen 01.00 uur. Zo bieden we mogelijkheden voor meer bruisende evenementen voor diverse doelgroepen.

Agrarische sector

In het buitengebied ondersteunen we zowel de ondernemers, de inwoners als de natuur. We adviseren agrarische ondernemers bij hun mogelijke bedrijfsplannen. Ook als een ondernemer een nieuwe functie voor zijn bedrijf zoekt of mogelijk zelfs wil stoppen denken we mee over de mogelijkheden. Daarnaast ondersteunen we inrichting van natuur, zowel het onderhoud van

bestaande natuur als de aanleg van nieuwe structuren zoals ecologische verbindingszones. Dit doen we samen met de diverse andere betrokken partijen.

Cultuurscout
Samen met De Nobelaer kijken we of er behoefte is aan een cultuurscout en wat zo iemand dan zou doen. We onderzoeken wat er nu nog ontbreekt en welke kansen we samen zien. Op basis daarvan beslissen we samen of een cultuurscout meerwaarde heeft. Daarbij letten we natuurlijk ook op de taken en rollen die de huidige medewerkers binnen cultuur(beleid) al hebben.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Actualisatie begroting 2025-2029					
1. Rijksbijdrage BUIG	706	703	703	703	704
2. Participatie - uitkeringen	-1.040	-439	-359	-159	-356
3. Participatie - minimabeleid	58	9	14	22	-29
4. Participatie - re-integratie	-85	-127	-130	-133	-159
5. Gemeenschappelijke regelingen	771	37	-21	52	24
6. Kinderopvang	50	50	50	50	50
7. Overig	-42	-65	-43	-36	-36
Totaal wijzigingen	**418**	**168**	**214**	**499**	**198**

Toelichting afwijkingen

Onderwerp	Toelichting
1. Rijksbijdrage BUIG	Rijksbudget Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG). Het definitieve rijksbudget BUIG voor de uitkeringslasten is verhoogd voor de hogere indexering van de uitkeringsnormen.
2. Participatie - uitkeringen	De kosten voor de uitkeringslasten vallen hoger uit door een hogere indexatie van de uitkeringsnormen in de afgelopen twee jaar (totaal +12%) dan waar het Werkplein in zijn begroting rekening hield (+5,5%). Ook zijn er meer personen met een arbeidsbeperking met loonkostensubsidie op werk geplaatst dan begroot. Het Rijk verhoogde hiervoor het BUIG-budget. We verwerken de meerjarige begroting van het Werkplein.
3. Participatie - minimabeleid	De kosten voor de collectieve ziektekostenverzekering vallen lager uit doordat het aantal deelnemers lager is dan begroot.
4. Participatie - re-integratie	Doordat de doelgroepen van de Participatiewet steeds complexer zijn geworden, zijn er intensievere en daardoor duurdere begeleidingstrajecten noodzakelijk gebleken. Ook zijn er meer personen op beschut werk geplaatst, waardoor de begeleidingskosten hoger uitvallen.
5. Gemeenschappelijke regelingen	Op basis van de vastgestelde jaarrekening 2024 en begroting 2026 passen we de bijdrage van de gemeenschappelijke regelingen aan. Het gaat hier om: Werkplein Hart van West-Brabant en het Werkvoorzieningsschap.
6. Kinderopvang	De kosten voor de reductieregeling kinderopvang vallen structureel lager uit, omdat minder inwoners er een beroep op deden.
7. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

4.1 Zo veel mogelijk mensen aan het werk

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Iedereen kan meedoen en zo veel mogelijk mensen gaan aan het werk. Ook vrijwilligerswerk is werk; het doel is dan om daar waar mogelijk in te stromen op de arbeidsmarkt. Als dat laatste niet lukt, dan is het belangrijk dat mensen een zinvolle dagbesteding hebben.

Maatschappelijk effect

- Zo veel mogelijk Etten-Leurenaren hebben betaald werk.
- Ook Etten-Leurenaren, die niet kunnen werken, doen mee door vrijwilligerswerk te doen of een zinvolle dagbesteding te hebben.

Wat zijn de doelen?

1. Het terugdringen van het aantal Etten-Leurenaren, dat niet werkt.
2. Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar werk of dagbesteding.
3. Het voorkomen van armoedeval[1].

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier:

www.waarstaatjegemeente.nl/economie

www.waarstaatjegemeente.nl/Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Minder dan 30,9 personen per 1.000 inwoners met bijstandsuitkering (18 jaar en ouder).
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 28 personen per 1.000 inwoners - cijfer 2024 is 28 personen per 1.000 inwoners - bron CBS).

Minimaal 72,4 % beroepsbevolking is werkzaam ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking (netto arbeidsparticipatie).
(waarstaatjegemeente cijfer 2023 is 73,8 personen per 1.000 inwoners,
waarstaatjegemeente cijfer 2024 is 74,5 personen per 1.000 inwoners - bron CBS).

[1] Armoedeval is de situatie waarin iemand vanuit de bijstand gaat werken en er daardoor financieel op achteruit gaat.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Extra maatregelen bestandsbeheersing Werkplein

Om de stijging van het aantal bijstandsgerechtigden terug te dringen startte het Werkplein vanaf eind 2023 een aantal projecten gericht op arbeidsontwikkeling en het bevorderen van uitstroom naar werk. Inwoners zijn intensief begeleid en er is specifiek aandacht gegeven aan de doelgroep statushouders en oud-inburgeraars. In totaal zijn in de periode eind 2023 tot eind 2024 175 inwoners van Etten-Leur in deze projecten gestart. Eind 2024 is het traject voor 132 personen afgerond. Ruim een kwart is daarbij aan betaald werk geholpen. De overige deelnemers zijn gestart in een vervolgtraject gericht op scholing of het opdoen van werkervaring (39%), doorgeleid naar een zorgtraject (28%) of zijn aan de slag gegaan in vrijwilligerswerk (8%). De projecten lopen door in 2025.

Werken aan Onderwijs en de Human Capital Agenda

De Human Capital Agenda en de regionale arbeidsmarktagenda zijn inmiddels vastgesteld. De uitvoeringsorganisatie en de onderwijsinstellingen zijn in overleg met werkgeversorganisaties en zijn aan de slag om de plannen uit te voeren.

Onderzoek naar armoedeval

Onderzoek is afgerond. Om het optreden van armoedeval terug te dringen, stemde de gemeenteraad in november 2024 in om de inkomensgrens voor de individuele inkomenstoeslag per 1 januari 2025 te verhogen van 100% naar 105%.

Participatiewet in balans

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is aangenomen door de Tweede Kamer. We zijn nog in afwachting van besluitvorming door de Eerste Kamer.

Wat heeft aandacht nodig?

Extra maatregelen bestandsbeheersing Werkplein

-

Werken aan Onderwijs en de Human Capital Agenda

-

Onderzoek naar armoedeval

-

Participatiewet in balans

Met regiogemeenten en uitvoeringsorganisaties starten we in september met de implementatie van de wetswijzigingen.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitwerken visie Werken aan Onderwijs en Human Capital agenda.	Goede samenwerking stimuleren tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk rechtstreeks door te laten stromen naar de arbeidsmarkt.	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitwerken visie Werken aan Onderwijs en Human Capital agenda.	Goede samenwerking stimuleren tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk rechtstreeks door te laten stromen naar de arbeidsmarkt.	**2026**

4.2 Het versterken van de economie

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op een sterke lokale economie die voorbereid is op de kansen en uitdagingen van de toekomst.

Maatschappelijk effect

- Een sterke lokale economie die voorbereid is op de toekomst.

Wat zijn de doelen?

1. Goed ondernemersklimaat.
2. Ruimte voor gevestigde bedrijven om uit te breiden.
3. Binnen de mogelijkheden bij inkoop voorrang geven aan Etten-Leurse bedrijven.
4. Tegengaan van leegstand en revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/economie

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Minimaal 1.153 vestigingen van bedrijven per 10.000 inwoners.
(waarstaatjegemeente derde kwartaal 2024 1.296 per 10.000 inwoners - derde kwartaal 2025 1.260 per 10.000 inwoners - bron handelsregister KVK)

Stijging op ranking MKB-vriendelijkste gemeente.
(ranking 2020: plaats 57 - deze ranglijst bestaat niet meer)

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Accountmanagement
Invoering accountmanagement is afgerond in 2023.
Versterken Lokaal Ondernemerschap
In het uitvoeringsprogramma centrumvisie geven we aandacht aan de lokale ondernemers in het centrum. Zij zorgen voor een goede balans in het aanbod. Deze lokale ondernemers betrekken we bij het uitvoeringsprogramma.
Digitaal platform voor ondernemers
Dit doel is afgerond in 2024.
Revitaliseren bedrijventerreinen
We bereiden een rapport Toekomstbestendig Vosdonk voor. Dit bevat ook inzichten voor strategische keuzes over bedrijventerreinen. We verwachten dat dit rapport begin september gereed is. Het rapport wordt in het vierde kwartaal 2025 afgerond.
Uitgifte Fri-Jado terrein
Het proces van de uitgifte van de grond van het voormalige Fri-Jado terrein is in oktober 2025 gereed.

Wat heeft aandacht nodig?

Accountmanagement

-

Versterken Lokaal Ondernemerschap

Vanuit de gemeente kunnen we het lokale ondernemerschap zeker stimuleren. Belangrijk hierbij is dat de ondernemers onderling zich versterken tot een collectief. Zo is een betere samenwerking mogelijk. We nemen dit ook op in de uitvoeringsagenda van de centrumvisie. Ook bij het bedrijventerrein loopt een proces om de collectiviteit te verbeteren.

Digitaal platform voor ondernemers

-

Revitaliseren bedrijventerreinen

-

Uitgifte Fri-Jado terrein

De balans tussen juridische mogelijkheden gronduitgifte en duurzaamheidsambitie.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Accountmanagement	We zetten adequaat accountmanagement in om verbindingen te realiseren, te weten wat er speelt, bedrijven en starters te laten groeien en beter in te spelen op economische kansen voor Etten-Leur.	**2025**	**2026**
Versterken lokaal ondernemerschap	We initiëren projecten en gaan actief inzetten om het lokaal ondernemerschap te versterken, zoals bij het winkelcentrum. Daarnaast zullen we de organisatiegraad bij lokale ondernemers stimuleren.	**2025**	**2026**
Duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen (zie ook 5.4) en revitalisering bedrijventerreinen door actief grondbeleid (revitaliseringsfonds)	We zetten actief in op de ontwikkeling van toekomstbestendige bedrijventerreinen. Daar waar nodig zetten we actief grondbeleid, betere benutting van gronden en panden (label C) in om de revitalisering te bespoedigen. We maken daarbij (bij voorkeur) gebruik van een revitaliseringsfonds (nog op te richten). We onderzoeken de investeringsbereidheid bij ondernemers om sneller stappen te zetten om duurzaam en toekomstbestendig te ondernemen.	**2025**	**2026**
Acquisitie verkoop bedrijventerrein (Fri-Jado)	We zetten actief in op de verkoop van de beschikbare bedrijfsgronden.	**2025**	

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Economie: Accountmanagement	We zetten accountmanagement in om verbindingen te realiseren en te weten wat er speelt. We helpen bedrijven en starters te laten groeien en beter in te spelen op economische kansen voor Etten-Leur.	**2026**
Economie: Versterken lokaal ondernemerschap	We initiëren doorlopend projecten. Ook zetten we actief in op het versterken van lokaal ondernemerschap. Dat doen we onder andere bij het winkelcentrum. Daarnaast zullen we de organisatiegraad bij lokale ondernemers stimuleren.	**2027**
Economie: Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen Zie ook: Duurzaamheid: Grote Oogst	We zetten doorlopend en actief in op de ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen. De acties komen voort uit de adviesrapportage die we eind 2025 verwachten.	**2026**
Economie: Revitalisering bedrijventerreinen door actief grondbeleid	Daar waar nodig zetten we actief grondbeleid, betere benutting van gronden en panden (label C) in om de revitalisering te bespoedigen. We maken daarbij bij voorkeur gebruik van een nog op te richten revitaliseringsfonds. We onderzoeken de investeringsbereidheid bij ondernemers om sneller stappen te zetten om duurzaam en toekomstbestendig te ondernemen.	**2027**

4.3 Toerisme en recreatie

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad gaat voor een groei naar een duurzame vrijetijdseconomie. Meer evenementen in het bijzonder voor de jongeren onder de 18 en het beter benutten van onze parken.

Maatschappelijk effect

- Een duurzame vrijetijdseconomie.
- Etten-Leur is aantrekkelijk voor vrijetijdsbesteding door inwoners en bezoekers.
- Culturele voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk in aanbod en gebruik.

Wat zijn de doelen?

1. Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor toerisme, recreatie en vrije tijd.
2. Er zijn voldoende culturele voorzieningen en activiteiten.
3. Het wegnemen van onnodige regels voor ondernemers in toerisme en recreatie.
4. Het aantrekkelijker maken van de Markt door onder andere een autovrije of autoluwe markt.
5. Het stimuleren en/of faciliteren van evenementen voor jongeren onder de 18 jaar.
6. Levendige parken waar inwoners en bezoekers graag gebruik van maken.
7. We vermarkten Etten-Leur beter.

Ambitie en metingen

- Aantal toeristen met overnachting.

Het aantal overnachtingen was in 2024 bijna 49.000.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?
Van Gogh Nationaal Park
De status van nationaal park is in oktober 2024 toegekend. Er zijn projecten in Etten-Leur ondersteund, waaronder het zonnebloemenproject bij Menmoerhoeve.
Uitvoeringsprogramma vrijetijdseconomie
We maakten een koppeling met het uitvoeringsplan Centrumvisie. Daarnaast voeren we marketing en promotie via de Etten-Leur City App uit. Ook zetten we Van Gogh als icoon in.
Oderkerkpark
Er is een ontwerp voor de padenstructuur en de aanplant. In september 2025 starten we met de werkzaamheden.
Doorontwikkeling cultuurhuis Nobelaer
We verstrekken subsidie aan De Nobelaer op basis van prestatieafspraken

Wat heeft aandacht nodig?
Van Gogh Nationaal Park
Blijvende aansluiting bij het kerngebied van het nationaal park. Dat doen we samen met de gemeenten Breda en Zundert.
Uitvoeringsprogramma vrijetijdseconomie
De uitvoering voor objectbewegwijzering naar toeristisch-recreatieve plekken en wegwijzers voor het ruiter- en menroutenetwerk is voorzien voor 2025.
Oderkerkpark
-
Doorontwikkeling cultuurhuis Nobelaer
Subsidiebeschikking voor 2026-2029 maken we op basis van het verbeterplan.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Versterking vrijetijdseconomie (project Oderkerkpark, Van Gogh Nationaal Park, doorontwikkeling cultuurhuis Nobelaer)	Realiseren van een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor toerisme, recreatie en vrije tijd. Hiervoor stellen we in 2022 een uitvoeringsprogramma toerisme op wat in 2023-2024 en 2025 wordt uitgevoerd.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Vrije tijd: Versterking vrijetijdseconomie	Realiseren van een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor toerisme, recreatie en vrije tijd. Hiervoor stelden we in 2022 een uitvoeringsprogramma toerisme op wat we ook in 2026 uitvoeren in samenhang met het uitvoeringsplan Centrumvisie. Het bevat de projecten Oderkerkpark, Van Gogh Nationaal Park en doorontwikkeling van Cultuurhuis De Nobelaer.	**2026**

4.4 Een levendig centrum

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op het versterken van de regiofunctie van Etten-Leur door voorwaarden te scheppen voor levendige en aantrekkelijke winkelcentra.

Maatschappelijk effect

- Winkelgebieden zijn levendig, aantrekkelijk en leefbaar.
- Versterken van de regiofunctie van Etten-Leur.

Wat zijn de doelen?

1. Bijdragen aan en investeren in het aantrekkelijk maken en/of houden van winkelgebieden voor winkeliers,
   bezoekers en bewoners.
2. Stimuleren en ondersteunen van activiteiten in winkelgebieden.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/economie

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

31,8 gestarte en 15,8 gestopte MKB-vestigingen per 10.000 inwoners.

(Waarstaatjegemeente cijfer 2e kwartaal 2025 is 21,6 gestarte en 19,8 gestopte MKB-vestigingen, Waarstaatjegemeente cijfer 2e kwartaal 2024 is 28,7 gestarte en 22,8 gestopte MKB-vestigingen - ron handelsregister KVK).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?
Uitwerking Centrumvisie: levendig en toekomstbestendig centrum
Deze actie is in 2024 afgerond. We werken nu aan een uitvoeringsplan.
Herontwikkeling winkelcentrum
We bereikten inmiddels op hoofdlijnen overeenstemming over de aspecten duurzaamheid, stedenbouw, woningbouwprogramma en mobiliteit. De inloopbijeenkomst voor de omgeving vond in juli plaats. We werken toe naar het vaststellen van de kaders voor het project. Gesprekken met ondernemers zijn gevoerd door de ontwikkelaar.
Autoluwe markt
Het onderzoek verloopt volgens planning. Nadere voorstellen volgen in vierde kwartaal 2025.

Wat heeft aandacht nodig?
Uitwerking Centrumvisie: levendig en toekomstbestendig centrum
-
Herontwikkeling winkelcentrum
De financiële haalbaarheid van het project staat nog steeds onder druk. De grootste bezwaren vanuit de omgeving zijn inbreuk op de privacy, afnemen van de zonuren en het parkeren. Deze onderwerpen verdienen nu de aandacht. De ondernemers van het overdekte winkelcentrum zijn ontevreden over het handelen van de eigenaar van het overdekte winkelcentrum.
Autoluwe markt
Het autovrij maken van de Markt is complex, daarom is vervolgonderzoek nodig. Omdat het autovrij maken ook invloed heeft op de rest van de Markt, de Oude Bredaseweg, het Marktplein en het Raadhuisplein zijn daarvoor ook vervolgonderzoeken nodig.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Herontwikkeling Winkelcentrum	We werken actief mee aan de herontwikkeling van het winkelcentrum. We kijken ook wat het centrum nodig heeft om levendig en toekomstbestendig te blijven. Denk hierbij aan vergroening, vierkante meters voor detailhandel, woningbouw, maatschappelijke activiteiten, autoluwe Markt en versterking lokaal ondernemerschap.	**2025**
Uitwerken visie levendig en toekomstbestendig centrum	We werken het advies om te komen tot een levendig en toekomstbestendig winkelcentrum uit. De acties die hieruit voortkomen voeren we daarna uit.	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Economie: Herontwikkeling Winkelcentrum	We werken actief mee aan de herontwikkeling van het winkelcentrum. Van 2025 tot en met 2027 voeren we de uitvoeringsagenda van de centrumvisie uit. De vernieuwing van het winkelcentrum duurt tot en met 2029. We kijken ook wat het centrum nodig heeft om levendig en toekomstbestendig te blijven. Denk hierbij aan vergroening, vierkante meters voor detailhandel, woningbouw, maatschappelijke activiteiten, autoluwe Markt en versterking lokaal ondernemerschap.	**2029**

4.5 Agrarische sector

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het behouden van een vitaal, leefbaar en aantrekkelijk buitengebied met ruimte voor economische activiteiten.

Maatschappelijk effect

- Vitaal, leefbaar en aantrekkelijk buitengebied.
- Verduurzamen van het buitengebied.

Wat zijn de doelen?

1. In het buitengebied is ruimte voor economische activiteiten en herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing.
2. Toeristisch-recreatief gebruik van het buitengebied stimuleren.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier: www.waarstaatjegemeente.nl/duurzame-leefomgeving

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Uitvoeringsprogramma kwaliteitsverbetering landschap

Dit doel is in 2024 afgerond.

Wat heeft aandacht nodig?

Uitvoeringsprogramma kwaliteitsverbetering landschap

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitvoeringsprogramma kwaliteitsverbetering landschap	Voor de uitvoering van de Omgevingsvisie stellen we een uitvoeringsprogramma kwaliteitsverbetering landschap op.	**2025**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
-	-	-

Risico's

De belangrijkste risico's in dit programma zijn:

Arbeidsmarkt dynamiek

Het terugdringen van het aantal niet-werkenden kan bemoeilijkt worden door economische schommelingen, waardoor er mogelijk onvoldoende banen beschikbaar zijn.

Armoedeval en sociaal vangnet

Het voorkomen van armoedeval vereist nauwkeurige afstemming van financiële prikkels en sociaal vangnet. Zonder deze afstemming kan het stimuleren van werk leiden tot verlies van sociale voorzieningen, waardoor mensen terughoudend worden om (meer) te gaan werken.

Wat kost het?

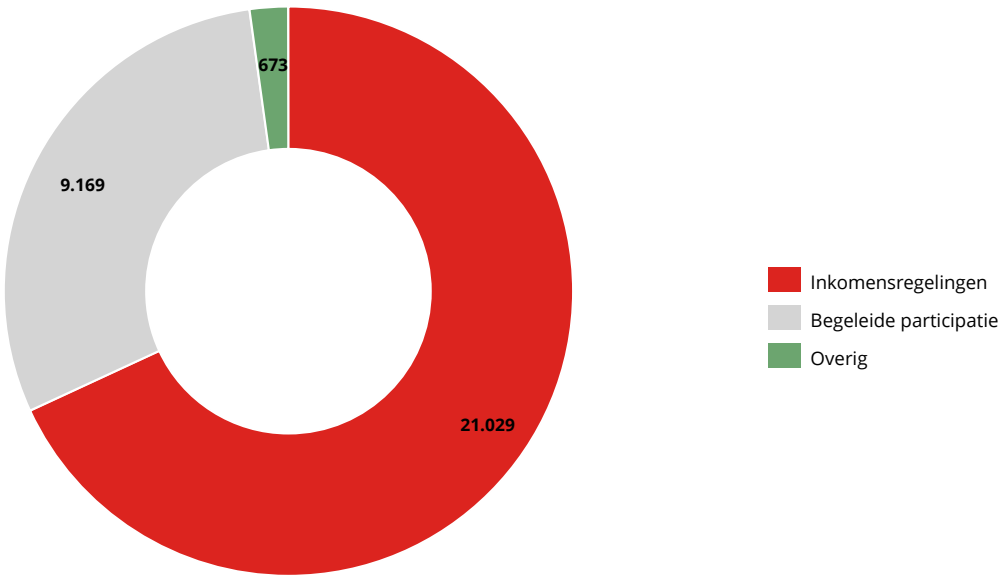
We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

4. Economie en werk *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Lasten	-28.780	-29.921	-30.870	-31.249	-31.409	-31.663
Baten	14.162	15.782	15.803	15.811	15.819	15.825
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-14.618**	**-14.139**	**-15.067**	**-15.438**	**-15.590**	**-15.838**
Mutaties eigen vermogen:						
Toevoeging reserves	-					
Onttrekking reserves	170	-	-	-	-	-
Resultaat programma	**-14.448**	**-14.139**	**-15.067**	**-15.438**	**-15.590**	**-15.838**
Incidenteel						
Incidentele lasten	-	-	-100	-100	-100	-
Incidentele baten	170	-	-	-	-	-
Resultaat structureel programma	**-14.618**	**-14.139**	**-14.967**	**-15.338**	**-15.490**	**-15.838**

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen (taakvelden).

Welke activiteiten voeren we uit in programma 4?

De activiteiten in programma 4 kosten in 2026 € 30,9 miljoen. Hieronder lichten we toe welke activiteiten we in dit programma uitvoeren. U ziet ook wat die activiteiten ons kosten.

bedrag x € 1.000

Inkomensregelingen *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Bijzondere bijstand	2.951	3.044	3.129	3.216
BUIG	16.946	17.431	17.807	18.195
Inkomensregeling overig	48	48	41	41
IOAW	277	194	106	15
Maatschappelijke participatie	326	326	326	326
Schuldhulpverlening	482	480	488	496
Totaal	**21.029**	**21.522**	**21.898**	**22.289**

Begeleide participatie *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Re-integratie	2.140	2.214	2.277	2.342
Wet sociale werkvoorziening	7.029	6.814	6.514	6.390
Totaal	**9.169**	**9.028**	**8.791**	**8.732**

Overig *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Overig	673	698	720	642
Totaal	**673**	**698**	**720**	**642**

Totaal	**30.870**	**31.249**	**31.409**	**31.663**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- N.V. Rewin (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Rewin West-Brabant).

Toelichting tekst (op website anders weergegeven)

Onderdeel	Toelichting
Overig	Onder overig valt onder andere het economisch beleid.
BUIG	Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen van de Participatiewet, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud (startende) ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.
Inkomensregeling overig	Overige inkomensregelingen voornamelijk bestemd voor zelfstandigen.
IOAW	IOAW is de afkorting van Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers. Een IOAW-uitkering is een speciale bijstandsuitkering voor personen geboren voor 1965 die na hun 50e werkloos zijn geworden. De IOAW vult de inkomsten aan tot bijstandsniveau.
Bijzondere bijstand	Bijzondere bijstand is er voor iedereen vanaf 21 jaar die noodzakelijke en onverwachte kosten moet maken en een inkomen heeft op of rond het bijstandsniveau. Het gaat om kosten die niet op een andere manier betaald kunnen worden.
Schuldhulpverlening	Schuldhulpverlening is een traject waarin een inwoner of ondernemer met schulden door de gemeente wordt geholpen en begeleid in het aflossen van de financiële schulden.
Maatschappelijke participatie	Bij de regeling maatschappelijke participatie gaat het om een vergoeding voor maatschappelijke, educatieve, sportieve of culturele activiteiten. Het doel van deze regeling is de maatschappelijke participatie van personen en gezinnen met een inkomen op minimumniveau of net daarboven (130% van de voor de aanvrager geldende bijstandsnorm) mogelijk te maken.
Wet sociale werkvoorziening	Wet sociale werkvoorziening. Het bieden van passende arbeid in een beschutte werkomgeving voor personen met een arbeidsbeperking en/of een grote afstand tot de arbeidsmarkt. WVS voert als sociaal ontwikkelbedrijf van de regio West-Brabant deze regeling uit voor de gemeente Etten-Leur.
Re-integratie	Ondersteuning bij het vinden van betaald werk of vrijwilligerswerk van inwoners die moeite hebben om zelf werk te vinden. Op deze manier kunnen deze mensen weer deelnemen aan de maatschappij.

5. Duurzaam denken en doen in Etten-Leur

Duurzaam denken en doen gaat om het vinden van evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen: we kijken naar de huidige behoeften die mensen hebben en hoe die in de toekomst ontwikkeld kunnen worden zonder dat de mensen, het milieu of de economie in gevaar komen. Het is dus een zeer breed begrip en raakt in veel opzichten ons leven en onze omgeving.

Duurzaamheid is meer dan alleen energie duurzaam opwekken. Het gaat ook om klimaat, behoud van natuur, voorkomen en hergebruiken van afval, biodiversiteit en circulaire economie. Samen hebben we de opgave onze leefomgeving goed door te geven aan volgende generaties. Samen met inwoners, regiogemeenten en partners als woningcorporaties, waterschap, energieleveranciers, netbeheerders, landbouw- en natuurorganisaties en ontwikkelaars werken we aan duurzame oplossingen.

Ontwikkelingen

Onderzoek warmtenet

We onderzoeken samen met de provincie Noord-Brabant, Enexis, ZLTO en omliggende gemeenten de aanleg van een warmtenet. Dat loopt dan vanuit Moerdijk (Attero) naar onder andere Etten-Leur. In het komende jaar wordt duidelijk of het een mogelijkheid is. Als het warmtenet doorgaat kunnen daar voor de gemeenten behoorlijke kosten of grote investeringen uit voortkomen.

Onderzoek collectief energiegebruik Haansberg

We hebben al inzicht in de mogelijkheden om van Haansberg een energiezuinige wijk te maken. Op het gebied van collectief energiegebruik en de aansturing ervan moeten we nog onderzoek doen. We hebben daar ook specifieke kennis bij nodig. De uitkomsten van het onderzoek en de kennis zetten we in bij bestaande en nieuwe ontwikkelingen in Etten-Leur.

Uitvoeringsprogramma circulaire economie

In juni 2025 stelde de gemeenteraad het beleid Circulaire economie 2025-2030 Etten-Leur vast. De uitgangspunten verwerken we in een meerjarig uitvoeringsprogramma circulaire economie. We leggen het voorstel in 2026 aan de raad ter besluitvorming voor. Daarvoor is budget nodig.

Plastictaks

De plastictaks, het bedrag dat producenten betalen om plastic afval te verwerken, vervalt. De producenten is gevraagd om een alternatief. Als dat alternatief er niet komt wordt de belastingmaatregel door de rijksoverheid doorberekend aan de afvalverwerkers en gemeenten. Hierdoor kan de afvalstoffenheffing stijgen.

Nazorg gesloten stortplaatsen

Voor de overdracht van een gesloten stortplaats aan de provincie is een sluitingsverklaring nodig. Deze verklaring moet gebaseerd zijn op een goedgekeurd nazorgplan. De gemeenschappelijke

regeling Nazorg gesloten stortplaatsen dient dit plan uiterlijk op 1 oktober 2025 in. Op basis daarvan kan de Provincie Noord-Brabant in 2026 een naheffingsaanslag opleggen.

Het Rijk werkt aan mogelijke aanpassingen in het stort- en nazorgstelsel. Zolang hierover nog geen duidelijkheid is, worden er geen definitieve afspraken met de Provincie Noord-Brabant gemaakt. Gemeenschappelijke regeling Nazorg gesloten stortplaatsen stemt dit af met andere Brabantse exploitanten.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Actualisatie begroting 2025-2029					
1. Circulair Ambachtscentrum	-75	0	0	0	0
2. Afschaffen reinigingsrecht	-43	-43	-43	-43	-43
3. Afvalstoffenheffing	-150	5	241	242	250
4. Overig afval	-66	-459	-459	-459	-459
5. Voorziening afval	369	184	0	0	0
6. Realisatie Groenplan	0	-130	-130	-130	-130
7. Indexeringen programma 5	-84	-84	-84	-84	-84
8. Duurzaamheid uitkering	150	0	0	0	0
9. Duurzaamheid subsidie	70	73	75	0	0
10. Gemeenschappelijke regelingen	47	18	19	20	20
11. Subsidies duurzaamheid	1.800	-1.800	0	0	0
12. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	-1.800	1.800	0	0	0
13. Toekomst bestendig energiebeleid	46	-46	0	0	0
14. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	-46	46	0	0	0
15. Septembercirculaire (CDOKE)	0	-1.404	0	0	0
16. Overig	-23	-56	-36	-37	-37
Totaal wijzigingen	**195**	**-1.896**	**-417**	**-491**	**-483**

Toelichting afwijkingen

Onderwerp	Toelichting
1. Circulair Ambachtscentrum	We werken de financiële businesscase verder uit voor de ontwikkeling van een Circulair Ambachtscentrum.
2. Afschaffen reinigingsrecht	Vanaf 1 januari 2025 stopten we met het inzamelen van afval bij kleine bedrijven en winkels. Hierdoor vervalt ook het bijbehorende reinigingsrecht.
3. Afvalstoffenheffing	We legden in 2025 minder aanslagen afvalstoffenheffing op dan begroot. In 2026 verhogen we de tarieven niet.
4. Overig afval	Vanaf 2026 wordt de tariefdifferentiatie voor Plastic, Blik en Drankkartons (PBD) aangepast. We leveren PBD met een te groot percentage vervuiling aan waardoor de vergoeding vermindert of verdwijnt. Ook stijgen diverse kosten zoals elektriciteit en de kosten voor automatisering.
5. Voorziening afval	Het saldo van minder opbrengsten en meer kosten verrekenen we met de voorziening afval. Om de tarieven afvalstoffenheffing in 2026 gelijk te houden aan die van 2025 onttrekken we aan de voorziening.
6. Realisatie Groenplan	De raad stelde het Groenplan vast. In 2025 is het eerste deel van het Groenplan opgenomen in de begroting, nu volgt het tweede deel vanaf 2026. Hierin realiseren we specifieke ambities zoals het omvormen van verharding naar groen. Er ontstaan hogere kosten door het stimuleren van biodiversiteit en de aanplant van extra bloembollen.
7. Indexeringen programma 5	Volgens contracten indexeren we de kosten. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1).
8. Duurzaamheid uitkering	We ontvangen een uitkering voor de bestrijding van energiearmoede en voor isolatiemaatregelen.
9. Duurzaamheid subsidie	We betalen de loonkosten van een accountmanager uit specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE).
10. Gemeenschappelijke regelingen	Op basis van de vastgestelde jaarrekening 2024 en begroting 2026 passen we de bijdrage van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst West-Brabant aan.
11. Subsidies duurzaamheid	Voor duurzaamheid zijn subsidies beschikbaar tot 2028. Het bedrag dat we in 2025 nog niet gebruikt hebben nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
12. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Voor duurzaamheid zijn subsidies beschikbaar tot 2028. Het bedrag dat we in 2025 nog niet gebruikt hebben nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
13. Toekomst bestendig energiebeleid	We gebruiken de uitkering voor het maken van een toekomstbestendig energiebeleid in 2026 en nemen deze via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
14. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	We gebruiken de uitkering voor het maken van een toekomstbestendig energiebeleid in 2026 en nemen deze via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.
15. Septembercirculaire (CDOKE)	We ontvangen geld voor het uitvoeren van klimaat- en energiebeleid. Voor 2026 is de subsidieregeling Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) omgezet naar de algemene uitkering.
16. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

5.1 Duurzaam wonen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?
De gemeenteraad wil minimaal 3.000 woningen verduurzamen.

Maatschappelijk effect
- Woningen en wijken verduurzamen.

Wat zijn de doelen?
1. Minimaal 3.000 woningen verduurzamen.
2. Integrale benadering van de aanpak bij voorbereiding en uitvoering.
3. Energiebesparing stimuleren en realiseren.
4. Vervangen door aantal zonnepanelen bij particulieren. Doel 2030 (95.000) - 2022 (61.440).

Ambitie en metingen
De actuele cijfers staan hier:

www.waarstaatjegemeente.nl/duurzame-leefomgeving

www.waarstaatjegemeente.nl/energietransitie

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?
We stimuleren de verduurzaming van minimaal 3.000 woningen. Dat doen we met een pakket aan maatregelen.

Steeds meer inwoners en bedrijven installeren zonnepanelen. Daarover rapporteren we bij de jaarrekening.

We verstrekten meer dan 760 witgoedvouchers aan inwoners die daarvoor in aanmerking kwamen. Daardoor hebben zij nu zuinigere elektrische apparaten en een lagere energierekening.

Met Alwel werken we aan het versneld verduurzamen van huurwoningen. Steeds meer woningen hebben daarom zonnepanelen.
Ook werkt Alwel planmatig aan het verduurzamen van woningen.

De klussendienst, die kleine isolatiemaatregelen uitvoert bij een grotere groep inwoners, bereikte ongeveer 52% van de doelgroep. We onderzoeken nu de voortzetting ervan.

Alle informatie over het gebruik van bovenstaande initiatieven staat onder 'Wat is de stand van zaken in 2025?'.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Regionale Energie Strategie

De grootschalige opwek van duurzame energie. Het Regionaal Plan Energiesysteem - West-Brabant Energie in Balans (RPE-WBEB) is vastgesteld.

Klussendienst

De klussendienst zorgt voor werkgelegenheid voor mensen van onder andere het Werkplein. Er is een Social Return on Investment van 15 procent. Dat ligt ruim boven het minimum van 5 procent. Social Return on Investment is een methode om de extra-financiële waarde die door een organisatie of project gecreëerd wordt te meten. Denk daarbij aan de sociale, milieu- en economische effecten.

Versnelling verduurzaming huurwoningen ALWEL

Het aantal aanvragen voor zonnepanelen is flink gestegen, de installatie verloopt goed.

Energiearmoede witgoedregeling

De witgoedregeling is afgerond, dat is heel positief geweest.

Warmteprogramma Etten-Leur

Samen met gemeenten Halderberge en Rucphen doorliepen we een aanbesteding voor het Warmteprogramma dat eind 2026 moet zijn vastgesteld. Het plan van aanpak van het adviesbureau zorgt ervoor dat we een gedragen, juridisch correct warmteprogramma ontwikkelen. Daarmee kunnen we voor inwoners, bedrijven, corporaties en netbeheerders inzichtelijk maken hoe we op termijn aardgasvrij worden en wat dit voor de kosten betekent. Het verzamelen van data en informatiedocumenten stemmen we af met andere gemeenten in de regio.

Wat heeft aandacht nodig?

Regionale Energie Strategie

De drukte op het elektriciteitsnetwerk, verduurzaming van warmte en ruimtelijke inpassing van benodigde installaties in het energiesysteem. Onderzoek naar warmtenet vanuit Moerdijk naar Etten-Leur en omstreken.

Klussendienst

De klussendienst heeft ongeveer 52% van de doelgroep bereikt, waar het minimumpercentage voor bereik 55% was. Helaas had een grote groep inwoners geen interesse, of waren veel inwoners tot 4 keer niet thuis. We kozen om de klussendienst via Energiebox stop te zetten en onderzoeken of DuurSaam Etten-Leur dit verder kan oppakken.

Versnelling verduurzaming huurwoningen ALWEL

Er is negatieve aandacht rondom zonnepanelen en de salderingsregeling. Dit zorgt voor een hoop onrust onder huurders en inwoners algemeen. Door het stopzetten van de landelijke salderingsregeling is het minder interessant om zonnepanelen te leggen. In sommige gevallen gaan mensen er zelfs meer voor moeten betalen dan zij nu doen aan stroom. Echter, Alwel berekent dit voor haar huurders en blijft positief over het rendement. Wij volgen hierin het advies van Alwel.

Energiearmoede witgoedregeling

-

Warmteprogramma Etten-Leur

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Witgoedregeling voor bestrijden van energiearmoede	We bieden inwoners uit de doelgroep de mogelijkheid om een oud witgoed apparaat om te ruilen voor een energiezuinige variant.	**2025**	**2026**
Regionale Energie Strategie (RES)	Klimaatdoelstellingen voor 2030 en vervolgens 2050 halen. Focus vanuit RES ligt bij "zon op dak".	**2025**	**2026**
Transitievisie Warmte (TVW)	In 2050 is iedereen van het gas af. Start met verduurzamen van woningen. Deze raadsperiode 3.000 woningen verduurzamen, met name inzet op isoleren van oudere woningen.	**2025**	**2026**
Klussendienst voor bestrijden van energiearmoede	Huishoudens die te maken hebben met energiearmoede worden door een klussendienst benaderd en voorzien van kleine energiebesparende maatregelen en praktische tips om de energierekening structureel te verlagen.	**2025**	**2026**
Gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen	We werken samen met Alwel en enkele aannemers aan het gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen. Dit gaat vooral om woningen in dezelfde wijk of hetzelfde blok. Daardoor kunnen woningeigenaren en huurders op dezelfde wijze verduurzamen.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Witgoedregeling voor bestrijden van energiearmoede	We bieden inwoners uit de doelgroep de mogelijkheid om een oud witgoed apparaat om te ruilen voor een energiezuinige variant.	**2026**
Energie: Regionaal Plan Energiesysteem	Klimaatdoelstellingen voor 2030 en vervolgens 2050 halen. In juni 2025 is een nieuw plan vastgesteld wat 'Regionaal Plan Energiesysteem - West Brabant Energie in Balans' (RPE-WBEB) heet. Omdat er congestie is op het elektriciteitsnet richt de aanpak zich op het energiesysteem van de toekomst. Dat betekent inzetten op energiehubs, verzwaring en uitbreiding van het elektriciteitsnet en op alternatieven voor elektriciteit.	**2029**
Energie: Warmteprogramma	We willen de Transitievisie Warmte vervangen met het Warmteprogramma. Dit leggen we uiterlijk eind 2026 voor aan college van burgemeester en wethouders. Het Warmteprogramma is verplicht vanuit de Omgevingswet. Erin staat hoe we de komende 10 jaar onze wijken verduurzamen. Ook geven we, waar mogelijk, aan of wijken op enig moment van het aardgas worden afgesloten en welk alternatief daarvoor in de plaats komt. We betrekken de gemeenteraad, inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden bij het maken en het uitvoeren.	**2026**
Energie: Klussendienst voor bestrijden van energiearmoede	Huishoudens die te maken hebben met energiearmoede worden door een klussendienst benaderd en voorzien van kleine energiebesparende maatregelen en praktische tips om de energierekening structureel te verlagen.	**2027**
Energie: Gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen	We werken samen met Alwel en enkele aannemers aan het gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen. Dit gaat vooral om woningen in dezelfde wijk of hetzelfde blok. Daardoor kunnen woningeigenaren en huurders op dezelfde wijze verduurzamen.	**2027**
Energie: Isoleren van woningen	We focussen ons op het isoleren van oudere woningen. Die worden dan op termijn geschikt om zonder aardgas te verwarmen. Specifiek richten we ons op het isoleren van woningen met energielabel D, E, F of G. Dat stimuleren we met een subsidie, gefinancierd vanuit het Nationaal Isolatie Programma.	**2026**

5.2 Duurzame woon- en leefomgeving

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Een duurzame woon- en leefomgeving creëren en een duurzame gemeente zijn.

Maatschappelijk effect

- Duurzame woon- en leefomgeving creëren.
- Duurzame gemeente zijn.

Wat zijn de doelen?

1. Hittestress, wateroverlast en droogte voorkomen.
2. We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.
3. Gebruik van fiets en openbaar vervoer stimuleren.
4. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld in duurzaamheid.
5. De gemeentelijke panden zijn duurzaam.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier:

www.waarstaatjegemeente.nl/duurzame-leefomgeving

www.waarstaatjegemeente.nl/energietransitie

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Het duurzaamheidslabel van de gemeentelijke panden.

Wat is onze ambitie en wat hebben we gemeten?

Oppervlakte van groen is minimaal 44,5%.
(waarstaatjegemeente cijfer 2021 is 44,5% - bron Klimaateffectatlas).

Oppervlakte van bomen is minimaal 20%.
(waarstaatjegemeente cijfer 2021 is 20% - bron Klimaateffectatlas).

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Project verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Dit project is afgerond in 2023.

Uitvoering verduurzamingsplan

Uitvoering plan parkeergarage. De aanbesteding voor de duurzaamheidsmaatregelen is vergevorderd. Publicatie volgt aan het einde van het derde kwartaal 2025.

Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie

Met de vaststelling van de verschillende beleidsplannen wordt klimaatadaptatie steeds beter meegenomen in de verschillende disciplines. Door op de juiste manier aanpassingen in onze openbare ruimte uit te voeren wordt deze steeds beter bestand tegen klimaatverandering. Ook lukt het steeds beter om met Vergroen Etten-Leur in te spelen op de behoeften van onze inwoners waardoor activiteiten succesvoller zijn.

Openbare verlichting vervangen door LED-verlichting in 3 fases

Fase 1 van de vervanging naar LED is gegund en inmiddels van start. De afronding staat gepland voor november 2025. De voorbereiding voor fase 2 loopt en de verwachting is dat deze in oktober 2025 gegund wordt. Begin 2026 gaat fase 2 van start. Voor fase 3 start begin 2026 de voorbereiding. De afronding is gepland voor eind 2026.

Wat heeft aandacht nodig?

Project verduurzaming maatschappelijk vastgoed

-

Uitvoering verduurzamingsplan

-

Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie

Het uitvoeringsprogramma loopt dit jaar af. We bereiden daarom dit jaar een nieuw uitvoeringsprogramma voor 2026-2030 voor. Deze looptijd is gelijk aan de looptijd van de visie klimaatadaptatie. In de zomer vonden de evaluaties plaats met de collega's. Hierna werkten we aan de eerste conceptversie voor het nieuwe uitvoeringsprogramma. De eerste conceptversie is in september klaar.

Openbare verlichting vervangen door LED-verlichting in 3 fases

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Klimaatadaptatie beleid en uitvoering.	Klimaatbestendig inrichten van het stedelijk en landelijk gebied met koppeling aan vergroten biodiversiteit en het vergroten van de hoeveelheid groen in de leefomgeving.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Duurzaamheid: Klimaatadaptatie beleid en uitvoering.	Klimaatbestendig inrichten van het stedelijk en landelijk gebied met koppeling aan vergroten biodiversiteit en het vergroten van de hoeveelheid groen in de leefomgeving. We maken daarvoor een nieuw uitvoeringsprogramma 2026-2030.	**2030**

5.3 Duurzaam produceren

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil voorwaarden scheppen zodat bedrijven hun productieprocessen circulair in kunnen richten.
Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld.

Maatschappelijk effect

- Mogelijk maken dat bedrijven hun productieprocessen circulair kunnen inrichten.
- Verbindingen tussen bedrijfsleven onderling en onderwijs leggen.
- De gemeente werkt duurzaam (beleid, huisvesting, wagenpark, inkoop).

Wat zijn de doelen?

1. De gemeente stimuleert en faciliteert bedrijven en onderwijs in Etten-Leur die innovatieve oplossingen bieden.
2. De gemeente koopt duurzaam in.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier:

- www.waarstaatjegemeente.nl/duurzame-leefomgeving
- www.waarstaatjegemeente.nl/energietransitie

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Circulair ambachtscentrum

We informeerden de gemeenteraad op 23 juni 2025 over de uitwerking van een Circulair Ambachtscentrum met aanpassingen aan de milieustraat en nieuwbouw van de gemeentewerf. Dit voorstel is op basis van de kosten-baten analyse en eerder opgezette haalbaarheidsstudie. De gemeenteraad besloot: 1) De gemeentewerf te verplaatsen naar de locatie op het beoogde perceel van het Fri-Jado-terrein naast de milieustraat. Daarvoor een voorlopig ontwerp op te laten stellen en een krediet beschikbaar te stellen van € 225.000. De lasten te dekken uit de algemene middelen. 2) Voor het optimaliseren van de milieustraat een krediet beschikbaar te stellen van € 10.000 en de lasten te dekken uit de voorziening afval. De gemeentewerf wordt nu een bouwproject en loopt volgens planning.

Duurzaam inkopen beleid

Dit project is afgerond in 2024.

Wat heeft aandacht nodig?

Circulair ambachtscentrum

De gemeenteraad besloot voor de ontwikkeling van het Circulair Ambachtscentrum de financiële businesscase nader uit te werken. Daarvoor is een krediet beschikbaar van € 75.000. De lasten worden gedekt uit de voorziening afval. De resultaten hiervan zullen we niet meer in 2025 presenteren. In het verlengde hiervan optimaliseren we de milieustraat maar beperkt. De echte optimalisatie vindt pas plaats als we ook het Circulair Ambachtscentrum ontwikkelen. Het is noodzakelijk de toegangsweg naar de milieustraat om te leggen.

Duurzaam inkopen beleid

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Circulair Ambachtscentrum	We onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een circulair ambachtscentrum.	**2025**	**2026**
Circulaire Economie	Aanpak en aanjagen van circulaire economie om de landelijke doelstelling volledig circulaire economie in 2050 en 50% in 2030 te realiseren.	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Duurzaamheid: Circulair Ambachtscentrum	We onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een circulair ambachtscentrum.	**2026**
Duurzaamheid: Circulaire Economie	Aanpak en aanjagen van circulaire economie om de landelijke doelstelling volledig circulaire economie in 2050 en 50% in 2030 te realiseren.	**2026**
Gebouwen: Gemeentewerf - nieuwbouw	Het maken van een voorlopig ontwerp, waarop later een Circulair Ambachtscentrum aangesloten kan worden. Er ontstaat dan één gebouw.	**2026**

5.4 Duurzame bedrijven- en industrieterreinen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil bedrijventerreinen revitaliseren, herstructureren en vervolgens duurzaam inrichten om zo zuinig mogelijk met de beschikbare ruimte om te gaan.

Maatschappelijk effect

- Vitale en toekomstbestendige bedrijventerreinen met zuinig ruimtegebruik.
- Bedrijven(-terreinen) betrekken bij energieopwekking.

Wat zijn de doelen?

1. De structuur van bedrijventerreinen voldoet aan de behoefte van daar gevestigde ondernemers.
2. De inrichting van bedrijventerreinen voldoet aan de duurzaamheidseisen.
3. De beschikbare ruimte wordt zuinig gebruikt.
4. Het bedrijventerrein draagt bij aan de verduurzaming van Etten-Leur.

Ambitie en metingen

De actuele cijfers staan hier:

- www.waarstaatjegemeente.nl/duurzame-leefomgeving
- www.waarstaatjegemeente.nl/energietransitie

Let op: wijzig bovenaan de pagina de gemeentenaam 'Aa en Hunze' in 'Etten-Leur'.

Wat is de stand van zaken in 2025?

Wat gaat goed?

Grote Oogst

Klimaatadaptatie: We werken aan verschillende projecten. De wandelroute Vosdonk is in voorbereiding en er is een nieuwe subsidieregeling voor de groenscans van NL Greenlabel voor bedrijven op Vosdonk. Circulaire economie: Het programma 'Vosdonk werkt circulair' samen met Route circulair startte. Bedrijven worden geholpen met hun circulaire strategie en uitvoering. Energie: We hebben inzicht in de opzet van het elektriciteitsnetwerk van Vosdonk. We onderzoeken de mogelijkheden voor samenwerking om het elektriciteitsnet te ontlasten en ruimte te maken voor bedrijven.

Wat heeft aandacht nodig?

Grote Oogst

Klimaatadaptatie: Deelname van bedrijven aan klimaatadaptatie blijft een aandachtspunt. Circulaire economie: Zorgen dat bedrijven meedoen is een aandachtspunt. Energie: Toenemende drukte op het stroomnet met als gevolg dat bedrijven niet kunnen uitbreiden en/of verduurzamen.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2025:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Grote Oogst	Samen met bedrijven, provincie, VNO-NCW op industrieterrein Vosdonk mogelijkheden zoeken voor duurzame energie/ elektriciteit en verdere verduurzaming op andere milieuthema's (zie ook 4.2).	**2025**	**2026**

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

Naam project	Omschrijving	planning:
Duurzaamheid: Grote Oogst Zie ook: Economie: Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen	Samen met bedrijven, provincie, VNO-NCW op industrieterrein Vosdonk zorgen voor een duurzame energievoorziening en verdere verduurzaming op andere milieuthema's zoals circulariteit en klimaat. Het programma Grote Oogst - Vosdonk eindigt eind december 2026.	**2026**

Risico's

De belangrijkste risico's in dit programma zijn:

Financiële en technische haalbaarheid van verduurzaming
Het stimuleren van de verduurzaming van 3.000 woningen brengt risico's met zich mee, zoals hoge kosten, technische uitdagingen en mogelijke weerstand van bewoners. De energietransitie wordt bemoeilijkt doordat inwoners vaak niet over de financiële mogelijkheden beschikken om hun huis te verduurzamen.

Veranderende wet- en regelgeving
Inwoners vertrouwen niet (meer) in de aangeboden oplossingen voor verduurzaming. Een voorbeeld hiervan is schrappen van de salderingsregeling bij zonnepanelen.

Complexiteit van de integrale aanpak van projecten
Het streven bij het uitvoeren van projecten is dat de verschillende betrokken partijen samenwerken. In de praktijk blijkt dit soms erg complex te zijn, bijvoorbeeld als gevolg van verschillende belangen. Het risico wat dit met zich meebrengt, is dat dit leidt tot vertraging en inefficiëntie.

Financiële middelen voor duurzaamheid en duurzaam (water)beheer
Voor de duurzaamheidsopgave in brede zin en duurzaam (water)beheer zijn investeringen nodig. Het risico bestaat dat onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor het realiseren van de duurzaamheidsopgave en duurzaam (water)beheer.

Prijs en beschikbaarheid van duurzame producten
Het duurzaam inkopen door de gemeente kan worden beïnvloed door de beschikbaarheid en de kosten van duurzame producten, waardoor het moeilijk kan zijn om aan duurzaamheidsdoelen te voldoen.

Wat kost het?

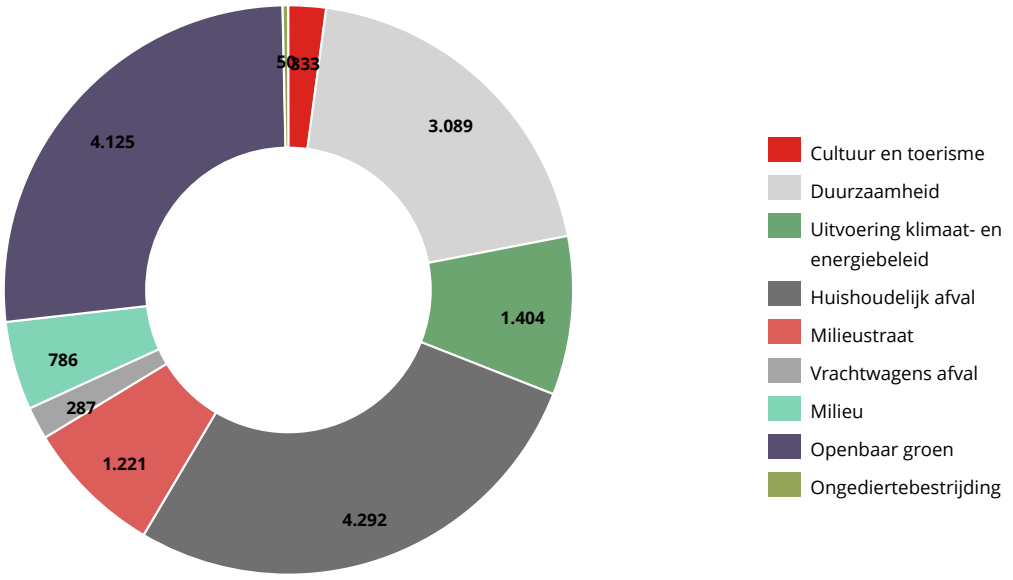
We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

5. Duurzaam denken en doen *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2024	Raming 2025	Raming 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Lasten	-12.772	-13.035	-15.588	-12.890	-13.094	-13.218
Baten	8.517	8.334	7.579	7.882	7.894	7.904
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-4.255**	**-4.701**	**-8.008**	**-5.008**	**-5.200**	**-5.314**
Mutaties eigen vermogen:						
Toevoeging reserves	-1.195	-1.846	-	-	-	-
Onttrekking reserves	1.128	1.177	1.846	-	-	-
Resultaat programma	**-4.323**	**-5.370**	**-6.162**	**-5.008**	**-5.200**	**-5.314**
Incidenteel						
Incidentele lasten	-1.773	-1.846	-100	-	-	-
Incidentele baten	-	1.204	1.846	-	-	-
Resultaat structureel programma	**-2.550**	**-4.728**	**-7.908**	**-5.008**	**-5.200**	**-5.314**

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen (taakvelden).

Welke activiteiten voeren we uit in programma 5?

De activiteiten in programma 5 kosten in 2026 € 15,6 miljoen. Hieronder lichten we toe welke activiteiten we in dit programma uitvoeren. U ziet ook wat die activiteiten ons kosten.

bedrag x € 1.000

Cultuur en toerisme *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Cultuur en toerisme	333	237	240	243
Totaal	**333**	**237**	**240**	**243**

Duurzaamheid *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Duurzaamheid	3.089	1.264	1.305	1.345
Uitvoering klimaat- en energiebeleid	1.404	0	0	0
Totaal	**4.493**	**1.264**	**1.305**	**1.345**

Huishoudelijk afval *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Huishoudelijk afval	4.292	4.536	4.574	4.548
Milieustraat	1.221	1.239	1.253	1.268
Vrachtwagens afval	287	286	284	282
Totaal	**5.800**	**6.060**	**6.111**	**6.098**

Milieu *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Milieu	786	795	824	833
Totaal	**786**	**795**	**824**	**833**

Openbaar groen *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Openbaar groen	4.125	4.483	4.561	4.645
Totaal	**4.125**	**4.483**	**4.561**	**4.645**

Overig *(bedragen x € 1.000)*	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029
Ongediertebestrijding	50	51	52	53
Totaal	**50**	**51**	**52**	**53**

Totaal	15.588	12.890	13.094	13.218

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen;

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB);

N.V. Brabant Water.

Toelichting tekst (op website anders weergegeven)

Onderdeel	Toelichting
Ongediertebestrijding	Bijvoorbeeld de kosten voor de bestrijding van de eikenprocessierups.
Openbaar groen	Onderhouds- en maaiwerkzaamheden van de plantsoenen en de hondenuitlaatvoorzieningen.
Cultuur en toerisme	Onder cultuur en toerisme vallen de City app en culturele evenementen.
Vrachtwagens afval	Kosten vrachtwagens voor het ophalen van huisvuil.
Milieustraat	De inzameling en verwerking van afval bij de Milieustraat.
Huishoudelijk afval	Dit zijn de kosten voor de inzameling en verwerking van de verschillende afvalstromen, zoals restafval, GFT en textiel.
Milieu	Onder milieu valt de bijdrage aan de omgevingsdienst Midden-West Brabant.
Duurzaamheid	Hieronder vallen de verschillende subsidieregelingen en projecten op het gebied van duurzaamheid.
Uitvoering klimaat- en energiebeleid	Onder uitvoering klimaat- en energiebeleid vallen de uitvoerings- en personeelskosten welke vergoed worden door de subsidieregeling Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE).

Paragrafen

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moeten we een aantal verplichte paragrafen bij de begroting en het jaarverslag opnemen, dit zijn:
Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Naast deze verplichte onderdelen nemen we ook een paragraaf Investeringen en Subsidies op.

Lokale heffingen

Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn inkomsten die de gemeente ontvangt van inwoners en bedrijven.
We maken onderscheid tussen belastingen en rechten.

Belastingen

Belastingen zijn geldbedragen die inwoners en bedrijven betalen, zonder dat de gemeente daarvoor een directe tegenprestatie levert. Onroerendezaakbelasting is een voorbeeld.

Rechten

Rechten betalen inwoners en bedrijven om kosten die de gemeente maakt te dekken. Dit zijn bijvoorbeeld rioolheffing en leges.

Beleid en ontwikkelingen

Lokale heffingen

De tarieven van de lokale heffingen passen we jaarlijks op basis van de kadernota aan.
Volgens de kadernota 2026-2029 gaan we voor de onroerendezaakbelasting uit van een opbrengststijging van 2,1%. Voor de reinigingsheffingen en rioolheffingen is het uitgangspunt 100% kostendekkendheid. Voor de tariefstijging van de belastingen gaan we uit van cijfers die het Centraal Planbureau (CPB) publiceert in de ‘prijs netto materiële overheidsconsumptie’. Voor deze begroting is dat 2,1%.

Leges

De gemeente brengt voor een aantal diensten de kosten in rekening bij de aanvrager. Deze kosten noemen we leges. We zorgen er voor dat de tarieven voor de leges niet hoger dan kostendekkend zijn. Kostendekkend betekent dat de verwachte opbrengsten niet hoger zijn dan de verwachte kosten.
De aanpassing van de leges baseren we op de stijging van de loonkosten. Dit omdat het grootste deel van de legeskosten bestaat uit loonkosten. We gebruiken de cijfers die het CPB publiceert over de ‘prijs overheidconsumptie, beloning werknemers’. Hierdoor bedraagt de indexering van de totale loonkosten voor 2026 1,8%.

Kwijtschelding

Onder bepaalde voorwaarden verlenen we kwijtschelding voor de rioolheffing, afvalstoffenheffing en de hondenbelasting. Deze kwijtschelding geldt alleen voor inwoners met een inkomen lager dan de bijstandsnorm.

Overzicht hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen

Belasting	Hoofdlijnen
Onroerendezaakbelasting	Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden en andere onroerende zaken betalen onroerendezaakbelasting. De hoogte van het bedrag hangt af van de waarde van de onroerende zaak.
Hondenbelasting	Wie één of meer honden heeft, betaalt hondenbelasting. Voor de eerste hond geldt een lager bedrag dan voor de andere honden.
Precariobelasting	Precariobelasting is een vergoeding voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven openbare gemeentegrond. Voorbeelden zijn reclamevoorwerpen aan de gevel, uitgestalde goederen of een terras.
Toeristenbelasting	Toeristenbelasting is een belasting voor aanbieders van overnachtingsmogelijkheden zoals hotels, campings, pensions en bed&breakfasts.
Watertoeristenbelasting	Watertoeristenbelasting is een belasting voor het verblijf op vaartuigen binnen de gemeente.
Parkeerbelasting	Parkeerbelasting wordt betaald voor het parkeren van een voertuig op daartoe aangewezen plaatsen.

Rechten	Hoofdlijnen
Afvalstoffenheffing	Afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de inzameling en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
Rioolheffingen	De gemeente zorgt voor de inzameling, het transport en de zuivering van afvalwater, hemelwater en grondwater. De gemeente zorgt ook voor het beperken van nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor gebouwen. De gebruiker van een woning, bedrijfspand of gebouw met een (in)directe aansluiting op de gemeentelijke riolering betaalt een vast tarief rioolheffing. Gebruikers die meer dan 500 m^3 per jaar afvoeren, betalen boven de 500 m^3 een bedrag per m^3.
Lijkbezorgingsrechten	De gemeente heft dit recht voor diensten op de begraafplaats.
Leges	De gemeente brengt voor tal van diensten kosten in rekening bij de aanvrager. Deze kosten worden leges genoemd. Vaak gaat het om administratieve diensten zoals het aanvragen van een paspoort, rijbewijs of een bouwvergunning.
Marktgelden	Voor het innemen van een standplaats brengen we marktgeld in rekening. Een standplaats kan op een marktterrein of op een andere openbare plaats zijn.

Tarieven 2026

Hieronder staan de voorgestelde tarieven 2026 voor rioolheffing, afvalstoffenheffing en de hondenbelasting.

De tarieven stelt de gemeenteraad in december vast. De onroerendezaakbelasting nemen we niet mee, omdat de (individuele) waardeontwikkelingen de hoogte van de belasting beïnvloeden. Ook andere lokale heffingen nemen we niet mee, omdat deze minder vaak voorkomen.

Lokale heffing inwoners	2025	2026
Rioolheffing		
Vast bedrag	135,00	135,00
Per m^3 > 500 m^3	0,31	0,31
Afvalstoffenheffing		
Vast bedrag	251,40	251,40
Aanbieding container restafval	7,50	7,50
Hondenbelasting		
Eerste hond	41,40	42,36
Andere honden	66,84	68,16
Toeristenbelasting		
per persoon per nacht:		
voor hotels, bed & breakfasts, Airbnb's	1,60	1,60
voor kampeerplaatsen, camperplaatsen en tijdelijke ligplaatsen in de jacht- en passantenhaven	1,05	1,05

Verwachte inkomsten

In 2026 is de verwachte opbrengst van de lokale heffingen **€ 24.665.000**.

Belastingsoort *(Bedragen x € 1.000)*	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Onroerendezaakbelasting	9.919	10.816	11.203
Afvalstoffenheffing	5.569	5.803	6.016
Rioolheffingen	3.104	3.013	3.080
Overige leges	1.468	340	346
Leges omgevingsvergunningen	906	921	904
Parkeergelden	2.542	2.668	2.669
Hondenbelasting	187	167	172
Lijkbezorgingsrechten	106	97	102
Toeristenbelasting	80	84	87
Precariobelasting	41	50	51
Marktgelden	33	35	36
Totaal	**23.954**	**23.993**	**24.665**

Kwijtscheldingsbeleid

Onder bepaalde voorwaarden verlenen we kwijtschelding voor de rioolheffing, afvalstoffenheffing en de hondenbelasting. Deze kwijtschelding geldt alleen voor inwoners met een inkomen van minder dan 100% van de bijstandsnorm.

De begrote bedragen aan kwijtschelding zijn:

(bedragen x € 1.000)	2025	2026
Kwijtschelding	-361	-351

Kostendekkendheid tarieven

We nemen een overzicht op van de diverse heffingen op hoofdlijnen. We laten zien hoe we er voor zorgen dat de tarieven niet hoger dan kostendekkend zijn. Kostendekkend betekent dat de verwachte opbrengsten niet hoger zijn dan de verwachte kosten.

Overhead

Bij de kosten houden we rekening met een opslag van 66% voor overhead op de loonkosten en de kosten van inhuur derden.
Meer informatie en uitleg over overhead staat hier.

Compensabele BTW

Voor overheidstaken declareren gemeenten de BTW die ze betalen bij het BTW-compensatiefonds. Bijvoorbeeld voor afvalinzameling of rioolwerkzaamheden. Hierdoor is de BTW per saldo geen kostenpost voor de gemeente. De gemeenten voeden het BTW-compensatiefonds zelf. Hiervoor zijn gemeenten gekort op de uitkering vanuit het Gemeentefonds.

Door deze korting op het Gemeentefonds mogen we het BTW-bedrag in de berekening van het tarief meenemen.

Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing geldt als uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend is.

Kostendekkendheid	***(bedragen x € 1.000)***
Kosten afval	5.800
Inkomsten verkoop afval	728
Netto kosten	5.072
Overhead	680
BTW	725
Onttrekking voorziening	-462
Totale kosten	**6.015**
Opbrengst heffingen	6.016
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolheffing

Het Gemeentelijk Waterplan is de basis voor de rioolheffing.
Het uitgangspunt is dat deze 100% kostendekkend is.

Kostendekkendheid	*(Bedragen x € 1.000)*
Kosten riool	2.624
Overhead	321
BTW	311
Onttrekking voorziening	-188
Totale kosten	**3.068**
Opbrengst heffingen	3.080
Dekkingspercentage	**100%**

Marktgeld

We verhogen de tarieven met 2,1%.

Omdat de weekmarkt een maatschappelijke en sociale functie heeft streven we hierbij niet naar 100% kostendekkendheid.

Kostendekkendheid	*(bedragen x € 1.000)*
Kosten	55
Overhead	24
Totale kosten	**79**
Opbrengst	36
Dekkingspercentage	**46%**

Lijkbezorgingsrechten

Kostendekkendheid	*(bedragen x € 1.000)*
Beheer begraafplaats	120
Overhead	19
Totale kosten	**140**
Opbrengst	102
Dekkingspercentage	**73%**

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen.
Het gaat hierbij om de verhouding tussen:

- **de risico's** waarvoor we bewust geen maatregelen nemen, en
- **de weerstandscapaciteit:** de middelen en mogelijkheden die de gemeente beschikbaar heeft om onverwachte kosten op te vangen.

Deze paragraaf laat zien in hoeverre de gemeente Etten-Leur financiële risico's kan dragen zonder dat we direct het beleid hoeven aan te passen. Door risico's goed in beeld te brengen en de beschikbare middelen daarop af te stemmen, voorkomen we dat elke financiële tegenvaller meteen leidt tot bezuinigingen of hogere lasten voor inwoners.

Ontwikkelingen

Het risicomanagement is erop gericht om de raad een inzicht te geven in de belangrijkste risico's die van invloed kunnen zijn op het realiseren van de doelstellingen uit het raadsprogramma. Naast het inzicht in de risico's dient het benodigde weerstandsvermogen bepaald te worden. Dit is het bedrag dat minimaal beschikbaar moet zijn om tegenvallers op te vangen.

Vanaf de begroting 2026 passen we de berekening van het weerstandsvermogen van het Grondbedrijf aan en brengen we die in lijn met de berekening van het weerstandsvermogen bij de algemene dienst.

De benodigde weerstandscapaciteit van het Grondbedrijf baseren we op het gemiddelde van:
1. € 15 per m2 grond;
2. € 25% van de boekwaarde van de grond.

De berekening staat hier.

Risico's

Ondermijning

Bij ondermijning gaat het om vermenging van de onder- en bovenwereld. Ondermijnende criminaliteit is vooral een politiek- en imago risico. Het risico is dat we signalen onvoldoende oppakken, hiermee ondermijning van de samenleving onvoldoende aanpakken en de gemeente Etten-Leur imagoschade lijdt. Inwoners voelen zich mogelijk niet veilig, ondernemingen willen zich hier niet vestigen en het leefklimaat gaat achteruit.
Een tweede risico op het gebied van ondermijning is dat de onderwereld onze eigen organisatie binnendringt, bijvoorbeeld door het invullen van vacatures. Hierbij kan de (informatie)veiligheid in het geding komen. Ook het risico op fraude en corruptie neemt hiermee toe.

Capaciteit en snelheid van bouwprocessen

Het bouwen van 300 woningen per jaar, onder andere in de nieuwe wijk Haansberg, kan vertraging oplopen door bijvoorbeeld een tekort aan bouwmaterialen, arbeidskrachten en problemen bij de uitgifte van bouwvergunningen. Verder levert de huidige stikstofproblematiek vertraging op. Vertraging in dit proces kan tot forse rentelasten leiden.

Overbelasting elektra netwerk

Door toenemende belasting op het elektra netwerk, kan het bouwen van woningen, uitbreiding van industriegebieden en het realiseren van maatschappelijke voorzieningen, lastiger, later of niet meer gerealiseerd worden.

Vervangingsopgave van riolering en verhardingen

De komende jaren voorzien we een grote vervangingsopgave van de riolering en verharding. Het wordt steeds moeilijker om vakbekwame medewerkers te vinden en de instroom van nieuwe studenten in de opleidingen is laag. Hierdoor wordt het lastiger om de gewenste kwaliteit te behouden. Dit kan leiden tot ongewenste situaties zoals slechtere wegen, kapotte riolering, enzovoorts.

Financiële en technische haalbaarheid van verduurzaming

Het stimuleren van de verduurzaming van 3.000 woningen brengt risico's met zich mee, zoals hoge kosten, technische uitdagingen en mogelijke weerstand van bewoners. De energietransitie wordt bemoeilijkt doordat inwoners vaak niet over de financiële mogelijkheden beschikken om hun huis te verduurzamen.

Financiële onzekerheid

De algemene uitkering van het Rijk is onze grootste bron van inkomsten. Hiermee dekken we onder meer de uitgaven die we doen bij de uitvoering van taken die door het Rijk aan de gemeente zijn opgedragen. Het gaat onder andere om uitgaven van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdzorg, maar ook investeringen in onderwijshuisvesting en infrastructuur. Na de verkiezingen treedt een nieuw kabinet aan. Het risico bestaat dat er een andere financiële

prioritering plaatsvindt waarbij gekort wordt op diverse rijksuitkeringen aan de gemeenten. Het risico is dat we ambities uit het raadsprogramma deels of niet kunnen waarmaken.

Krapte arbeidsmarkt
Door krapte op de arbeidsmarkt en de vergrijzing wordt het een uitdaging om (goed gekwalificeerde) medewerkers aan te trekken, te behouden en te ontwikkelen. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn. Het risico is dat we onze doelstellingen niet realiseren en dat we onze wettelijke taken niet voldoende kunnen uitvoeren. Er bestaat een risico dat bij onze leveranciers onvoldoende personele capaciteit is waardoor we onze doelen niet kunnen behalen.

Cyberincidenten
De gemeente beheert veel gevoelige (persoons)gegevens. Pogingen op het gebied van hacking of phishing, ransomware-aanvallen, datalekken, verstoringen van IT-netwerken en -diensten en andere cyberdreigingen kunnen leiden tot aanzienlijk gegevensverlies en diefstal van vertrouwelijke, medewerker- en klantinformatie. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de continuïteit van de bedrijfsvoering, voor het imago van de gemeente Etten-Leur en het vertrouwen van de samenleving in de overheid. De kosten die gepaard gaan met het terugkrijgen van gegevens en/of boetes zijn vaak hoog.

Afhankelijkheid van derden
Er is sprake van een steeds groter wordende afhankelijkheid van derden. Was deze afhankelijkheid in het verleden beperkt tot bijvoorbeeld gas, water, elektriciteit en de telefoonaansluiting. Inmiddels zijn we voor een belangrijk deel van onze dienstverlening afhankelijk van digitale systemen in ‘the cloud’ en beschikbaarheid van internet. Oplopende spanningen in de wereld kan de beschikbaarheid van deze diensten bedreigen. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en dienstverlening.

Technologische ontwikkelingen en digitale vaardigheden
Technologie ontwikkelt zich in hoog tempo, waardoor het voor de organisatie een uitdaging is om bij te blijven en tijdig te anticiperen op relevante innovaties. Het niet tijdig invoeren van nieuwe technologieën kan leiden tot inefficiëntie, verhoogde kosten, verminderde dienstverlening en een achterstand ten opzichte van andere overheden of de samenleving. De technologische ontwikkelingen zorgen voor toenemende digitalisering van processen, communicatie en dienstverlening. Dit vereist dat medewerkers beschikken over voldoende digitale vaardigheden. Als deze vaardigheden onvoldoende aanwezig zijn kan dat leiden tot verminderde productiviteit, meer kans op fouten, verhoogde afhankelijkheid van externen en verminderde kwaliteit van dienstverlening.

Weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft om onvoorziene kosten op te vangen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In de tabel staat de weerstandscapaciteit die de gemeente beschikbaar heeft:

weerstandcapaciteit *(bedragen x € 1.000)*	
Prognose saldo rekening 2026	p.m.
Algemene reserve (*)	22.430
Reserve Grondexploitatierisico's (*)	13.000
Post onvoorzien	150
Stille reserves	p.m.
Beschikbare weerstandscapaciteit	**35.580**

(*) uitgangspunt voor de bepaling van dit bedrag is de stand van de reserve bij het opstellen van de begroting 2026 waarbij we rekening houden met eventuele onttrekkingen aan deze reserve in de toekomst.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat minimaal beschikbaar moet zijn om tegenvallers op te kunnen vangen.
Voor de algemene dienst is dit het gemiddelde van het percentage van de totale lasten en een bedrag per inwoner.

Bij het Grondbedrijf is dit het gemiddelde van een bedrag per m2 en een percentage van de boekwaarde van de complexen:

weerstandcapaciteit *(bedragen x € 1.000)*	**lasten / inwoners**		**benodigd**		
Totale lasten x 6,5%	€ 189.483	€ 12.000	50%	€ 6.000	
Per inwoner € 175	45.860	€ 8.026	50%	€ 4.010	
weerstandscapaciteit					**€ 10.010**

weerstandcapaciteit Grondbedrijf *(bedragen x € 1.000)*	**m2 / boekwaarde**		**benodigd**		
Grond € 15 per m2	972.025	€ 14.580	50%	€ 7.290	
Boekwaarde grond 25%	€ 72.845	€ 18.210	50%	€ 9.110	
weerstandscapaciteit					**€ 16.400**

weerstandcapaciteit	
weerstandscapaciteit totaal	**€ 26.410**

Conclusie:

De beschikbare weerstandcapaciteit is voldoende om onverwachte tegenvallers op te vangen.

Financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies bepaalt dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf kengetallen worden opgenomen.

Met behulp van de kengetallen geven we inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid van de gemeente. De kengetallen geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van de gemeente.

In de tabel staan de kengetallen voor de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027–2029. Door ook de kengetallen uit de rekening 2023 en 2024 en de begroting 2025 op te nemen, krijgen we een beeld van het verloop van de kengetallen.

	Rekening 2023	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Minst risicovol **	Neutraal **	Meest risicovol **
1. Netto schuldquote zonder *	53%	49%	88%	**84%**	81%	76%	72%	**< 90%**	90-130 %	> 130 %
1. Netto schuldquote met *	53%	49%	87%	**84%**	80%	76%	72%	**< 90%**	90-130 %	> 130 %
2. Solvabiliteitsratio	29%	30%	22%	**21%**	22%	23%	24%	> 50%	**20-50 %**	< 20 %
3. Grondexploitatie	10%	10%	34%	**29%**	19%	13%	11%	< 20 %	**20-35 %**	> 35 %
4. Structurele exploitatieruimte	2%	4%	1%	**0%**	2%	1%	1%	> 0%	**0%**	< 0%
5. Belastingcapaciteit	82%	79%	77%	**73%**	71%	68%	65%	**< 95%**	95-105 %	> 105 %

* correctie doorgeleende gelden

** signaalwaarden provincie

Als we de kengetallen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding beoordelen zien we dat de financiële positie in 2026 stabiel blijft. De risico's veranderen niet veel. Het is belangrijk om aan te geven dat we (vanwege de grote onzekerheden) geen rekening houden met de rekeningresultaten in de jaren 2025-2029. Een rekeningresultaat, zowel positief als negatief, beïnvloedt de kengetallen.

We lichten de kengetallen kort toe:

1. De gemeente lost af op de door haar afgesloten geldleningen maar sluit ook nieuwe leningen af om investeringen mogelijk te maken. We verwachten dat de schuldquote in 2026 hoog blijft door met name de realisatie van de nieuwe woonwijk Haansberg. We vallen hiermee nog in de laagste risicoklasse maar door de stijgende rente neemt dit risico wel toe.
2. Door de toename van de reserves is de solvabiliteit de afgelopen jaren gestegen en boven de 20% uitgekomen. We verwachten dat die de komende jaren op dit niveau zal blijven. We houden bij de berekening van de solvabiliteit geen rekening met verwachte rekeningresultaten. Bij de jaarrekening is de solvabiliteit hoger omdat het rekeningresultaat dan in de berekening wordt meegenomen.

3. Het kengetal grondexploitatie steeg door de realisering van woonwijk Haansberg. De komende jaren zal dit kengetal hoger blijven wat meer risico met zich meebrengt.
4. De begroting 2026 is structureel sluitend. Het kengetal is neutraal. De uitkeringen uit het Gemeentefonds hebben hierop een grote invloed.
5. Het kengetal belastingcapaciteit daalt verder in 2026. De onroerendezaakbelasting stijgt maar het rioolrecht en de afvalstoffenheffing blijven gelijk. Per saldo daalt de belastingdruk.
   Dit getal is ook afhankelijk van de landelijke woonlasten. Stijgen deze harder, dan daalt het kengetal belastingcapaciteit voor de gemeente meer. Dit is een externe factor die dit kengetal beïnvloedt.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Om ervoor te zorgen dat kapitaalgoederen, bijvoorbeeld gebouwen en wegen, lang mee gaan is onderhoud nodig.
In deze paragraaf beschrijven we het beleid over het onderhoud van kapitaalgoederen.
Ook geven we informatie over de uitgaven voor dit onderhoud.

De kapitaalgoederen verdelen we in:

- kapitaalgoederen openbaar gebied;
- kapitaalgoederen gebouwen;
- kapitaalgoederen sportaccommodaties.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 1

De gemeente kent voor het 'Onderhoud Kapitaalgoederen openbaar gebied' de volgende (beheer)plannen:

	Vaststelling	Actualisatie	Kwaliteitsniveau	Achterstallig onderhoud
Kwaliteit wegbeheer	2025	In 2025 stellen we een nieuw Verhardingenplan vast. De tussentijdse evaluatie en actualisatie voeren we in 2030 uit.	De kwaliteit bepalen we per beheerlocatie zoals woonwijken, centrumgebied en buitengebied.	Nee
Groenplan	2024	2033	Het Groenplan richt zich op belangrijke groenstructuren en de kwaliteit en kwantiteit van het openbaar groen. Hierbij zijn ook biodiversiteit en klimaatbestendigheid belangrijke items.	Nee
Beheerkader openbare verlichting	2025	2030	Per gebied kijken we wat er nodig is. We zorgen ervoor dat we steeds aan de wettelijke eisen voldoen.	Nee
Beheer- en investeringsplan Verkeersregelinstallaties	2023	2032	Verkeersregelinstallaties in stand houden volgens de geldende eisen en uitgangspunten.	Nee
Slootbeheerplan	2012	Actualisatie in 2025	Normen vanuit het baggerplan van Waterschap Brabantse Delta	Nee
Grondstoffenbeleidsplan	2025	2030	Landelijke richtlijn van maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar	Nee
Gemeentelijk Waterplan	2023	2028	Visie en werkplan voor de aanleg en beheer van riolering volgens de geldende eisen en uitgangspunten.	Nee
Speelplannen	2024	2030	Visie en werkplan voor de aanleg, vervanging en beheer van speelvoorzieningen per woonwijk volgens de geldende eisen en uitgangspunten.	Nee

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 2

Kwaliteitsniveau openbaar gebied

Voor het onderhoud van het openbaar gebied leggen we de kwaliteitsniveaus vast en hoeveel geld daarvoor nodig is. Deze normering is gebaseerd op de normen van het kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur CROW. We vertaalden deze normen naar de situatie in Etten-Leur.

Verhardingenplan

Voor de aanduiding van het aanleg- en beheerniveau gebruiken we methode van kenniscentrum CROW. Het CROW gebruikt letters: van A+ (uitmuntend) tot en met D (onacceptabel). Het aanlegniveau is altijd tussen A en A+.

We passen in het beheer twee niveaus niet toe. Het niveau A+ is te kostbaar en niveau D mag niet voorkomen. Waar we welk niveau gebruiken leggen we vast in het verhardingenplan dat we eind 2025 ter besluitvorming voorleggen aan de raad. Vanaf 2026 werken we volgens de aanleg- en beheernormen van het verhardingenplan.

De veiligheid van het openbaar gebied dient altijd te worden gegarandeerd. Jaarlijks beoordelen we of we voldoen aan de kwaliteitsniveaus die de raad vaststelde.

Voor het beheer van de verharding is er een financiële voorziening. Jaarlijks storten we daar geld in en onttrekken er geld aan. We zorgen ervoor dat de voorziening van het verhardingenplan minimaal 10 jaar positief is.

Iedere twee jaar berekenen we de gemiddelden voor het onderhoud op lange termijn. Dat doen we op basis van de staat van de verhardingen, de marktontwikkelingen en de groei van de gemeente. Met die berekening bepalen we ook de hoogte van de jaarlijkse storting in de voorziening Verhardingen. In 2024 onderzochten we welke bedragen hiervoor nodig zijn. In 2026 doen we dit volgens de vaste cyclus weer.

Groenplan

In het Groenplan maakten we aanleg- en beheerafspraken voor het openbaar groen. Deze kunnen afhankelijk van de locatie verschillend zijn. Waar mogelijk passen we een meer ecologisch beheer toe. Op de locaties die daarom vragen of waar ecologisch beheer niet mogelijk is, passen we regulier beheer toe conform de vastgestelde kwaliteitsniveaus.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 3

Wegbeheer

In 2021 verlaagden we de jaarlijkse storting in de voorziening Verhardingen. Dat verlaagde niveau zetten we in 2026 voort tot de vaststelling van het Verhardingenplan (nu nog Kwaliteit wegbeheer). Dat plan stellen we in 2025 vast. Daarin spreken we onder andere af op welk kwaliteitsniveau we het beheer gaan uitvoeren en wat de daarbij behorende jaarlijkse storting dient te zijn. De veiligheid van het openbaar gebied dient altijd te worden gegarandeerd.

Vanaf 2021 gebruiken we als maatstaf voor grootschalig onderhoud voor verhardingen de volgende kwaliteitsniveaus.

	gewenst kwaliteitsniv
• Centrumgebied	B
• Bijzondere omgeving	B
• Groengebieden	B
• Hoofdwegenstructuur	B
• Fietspaden	B
• Woonwijken	B
• Buitengebied	C
• Bedrijventerrein	B

Jaarlijks beoordelen we of we voldoen aan de kwaliteitsniveaus die de raad vaststelde. Iedere twee jaar berekenen we de gemiddelden voor het onderhoud op lange termijn. Dat doen we op basis van de staat van de verhardingen, de marktontwikkelingen en de groei van de gemeente. Met die berekening bepalen we ook de jaarlijkse storting in de voorziening Verhardingen. In 2024 onderzochten we welke bedragen nodig zijn. In 2026 doen we dit volgens de vaste cyclus weer.

Groenbeheer

In november 2024 stelde de raad het Groenplan vast. Hierin zijn de belangrijke groenstructuren en de uitgangspunten voor de aanleg en het beheer en onderhoud van openbaar groen vastgelegd. Ook zijn er normen opgenomen voor de hoeveelheid openbaar groen ten opzichte van de bebouwde omgeving. Ruimte voor groen, biodiversiteit en de relatie met klimaat(adaptatie) zijn hierbij belangrijke onderwerpen.

Voor het terugkerend onderhoud van groen wordt er naast beeldkwaliteit ook gekeken naar de mogelijkheden voor een meer ecologisch beheer. Waar mogelijk passen we ecologisch beheer toe. Op locaties waar dit niet haalbaar is, of waar functionele of veiligheidsaspecten dit vereisen, kiezen we voor regulier beheer gericht op beeldkwaliteit. Hiermee wordt uiteindelijk niet altijd en overal voldaan aan een net en strak beeld. Een voorbeeld hiervan zijn de maaiwerkzaamheden. Bij grotere aaneengesloten grasvelden, zoals doorgaande bermen binnen de bebouwde kom, wordt minder intensief gemaaid. Dit heeft een positief effect op de natuurwaarden en de biodiversiteit.

We onderhouden het openbaar groen efficiënt en sober. We besteden aandacht aan het vergroten van de biodiversiteit en het voorkomen van achterstallig onderhoud. Veiligheid staat voorop. Daarom controleren we plekken waar mogelijk (verkeers)onveilige situaties ontstaan door het aanwezige openbaar groen. Ook laten we bomen controleren op gezondheid, conditie en gebreken om gevaarlijke situaties te voorkomen.

De financiering van het grootschalig en regulier groenonderhoud verloopt via budgetten in de exploitatiebegroting. In 2021 is het budget voor het regulier groenonderhoud sterk verlaagd. Dit was merkbaar in het kwaliteitsbeeld van de openbare ruimte. Door areaaluitbreidingen, zoals onder andere De Streek, diverse herontwikkelingen en uitbreidingsplannen verhoogden we in 2022 het onderhoudsbudget. Het grootschalig groenonderhoud koppelen we aan de planning voor de werkzaamheden aan verhardingen en of het riool.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 4

Openbare verlichting en verkeersregelinstallaties

Sinds 2019 vervangen we per wijk de huidige verlichting door energiezuinige LED-verlichting. Bij de Kadernota 2024-2027 stelden we de raad voor om extra budget beschikbaar te stellen voor een snellere overstap op LED-verlichting. Eind 2026 is de overgang naar LED-verlichting dan afgerond. We leveren hiermee een bijdrage aan de CO_2-reductie. Tegelijk maken we zo het beheer van de openbare verlichting eenvoudiger, doordat we minder verschillende armaturen gebruiken. We voorkomen hiermee ook problemen met de levering van conventionele lampen en het risico op verwachte prijsstijgingen daarvan.

In 2023 stelde de raad het Beheer- en investeringsplan Verkeersregelinstallaties vast. Tot en met 2032 zijn alle kosten en ontwikkelingen aan de huidige verkeersregelinstallaties in beeld. Als er door plannen en uitbreidingen van Etten-Leur extra verkeersregelinstallaties nodig zijn passen we het beheer- en investeringsplan aan.

Leurse Haven

We reserveren al enkele jaren budget voor het vervangen van de oeverbescherming in de kom van de Leurse Haven. Vanaf 2023 zijn we in overleg met de Provincie en Waterschap Brabantse Delta over wie de vaarwegbeheerder wordt van de Leurse Haven. Dit najaar voert het Waterschap een kwaliteitsschouw uit in opdracht van de Provincie en de gemeente. Op basis van deze schouw bepalen we de achterstand in het onderhoud en wat er financieel nodig is om het onderhoud weer op peil te brengen. We verwachten dat de Provincie aan het einde van dit jaar een aanwijsbesluit neemt.

Westpolderplas

In 2023 is het onderzoek naar de blauwalgenproblematiek afgerond en voorgelegd aan de gemeenteraad. Er zijn verschillende maatregelen tegen de blauwalgen onderzocht. Iedere maatregel heeft duidelijke voor- en nadelen en daarnaast lopen de kosten daarvan behoorlijk uiteen. In theorie kunnen de overgebleven maatregelen allemaal de blauwalgengroei tegen gaan, maar geen enkele maatregel geeft hiervoor een volledige succesgarantie. In overleg met Waterschap Brabantse Delta is er één maatregel naar voren gekomen als het meest effectief en gewenst. Een gespecialiseerd adviesbureau voerde een deskundige beoordeling uit en stelde een werkplan op met een gedetailleerde kostenraming. Hieruit blijkt het probleem complexer en de kosten om dit op te lossen veel hoger dan verwacht. We informeren eind 2025 de raad.

Sloten en waterlopen

Er is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten met het waterschap voor het maaien van sloten en watergangen in de jaren 2025 en 2026. Daarnaast is een separate overeenkomst opgesteld voor het binnenstedelijk baggeren. Deze werkzaamheden staan gepland voor uitvoering in 2026 en 2027. Voor het baggeren volgen we de planning van het waterschap. Wanneer de planning bekend is actualiseren we in 2025 het gemeentelijk Slootbeheerplan. Voor het maaien van de sloten en waterlopen hebben we tot 2024 een gezamenlijk bestek. Voor de

periode 2025-2028 bereiden we een nieuwe aanbesteding voor.

Begraafplaats
We zorgen voor het gebruikelijke onderhoud.

Parkeermeters
We zorgen voor het gebruikelijke onderhoud.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 5

Riolering
De raad stelde het Gemeentelijk Waterplan 2024-2028 in 2023 vast. Het Gemeentelijk Waterplan 2024-2028 bevat een meerjarenplanning voor het groot onderhoud van de verschillende rioleringssystemen. Ook brengen we de maatregelen in beeld die nodig zijn om Etten-Leur nog klimaatbestendiger te maken. In het vastgestelde Gemeentelijk Waterplan 2024-2028 berekenen we ook de kosten en dekkingsmiddelen voor riolering. Voor een stabiel tarief voor onze inwoners over een langere periode hebben we de voorziening riolering.

Afvalbeheer
We werken samen met inwoners om in 2026 en daarna minder restafval per persoon te hebben. Dit doen we met het grondstoffenbeleidsplan 2026-2030. De gemeenteraad stelde dit plan in juni 2025 vast. We willen hiermee de doelen halen uit het Circulair Materialen Plan (CMP) van het Rijk. Het CMP vervangt vanaf 2026 het oude Landelijk Afvalbeheerplan.

Een belangrijk doel is dat we het afval beter scheiden. Zo kunnen we afval makkelijker opnieuw gebruiken. We onderzoeken de mogelijkheden die kunstmatige intelligentie biedt om tijdens de inzameling de kwaliteit te meten. We geven duidelijke informatie over beter afval scheiden via onze bekende kanalen, zoals social media. De website afval3xbeter is beschikbaar in meerdere talen.

In de wijken staan verzamelplaatsen voor glas, plastic, blik, drankenkartons (PBD) en textiel. We volgen de nieuwe afspraken over het inzamelen van verpakkingen. Misschien moeten we hierdoor de manier van inzamelen veranderen.

Ondergrondse en bovengrondse afvalcontainers maken we minstens één keer per jaar schoon. Uitzondering hierop zijn de ondergrondse containers voor papier, die maken we minimaal eens per twee jaar schoon. De bovengrondse GFT-containers en bijbehorende minicontainers maken we minimaal twee keer per jaar schoon. Met ingang van 2026 controleren we jaarlijks de ondergrondse containers op een veilige werking.

In 2025 voerden we een nulmeting uit naar de technische staat van circa 14 jaar oude ondergrondse containers voor restafval en oud papier. Dit levert inzicht op in mogelijke

levensduurverlenging, wat voordeliger is dan vervanging. In 2026 maken we hiervoor een plan van aanpak.

Om beter zicht te krijgen op bij- en naastplaatsingen bij ondergrondse containers, hebben we in 2025 cameratoezicht ingesteld op de locaties waar dit probleem het meest voorkomt. Door het toepassen van deze camera's kunnen we de inzet van handhaving slimmer toepassen.

In 2026 loopt het contract af voor het huidige systeem van containerbeheer en klantenservice, dat nu wordt uitgevoerd door een extern bedrijf. We onderzoeken of we deze taken in de toekomst zelf kunnen oppakken, eventueel in samenwerking met de gemeente Breda. Als dat niet haalbaar blijkt, starten we een aanbesteding om een nieuwe externe partij te selecteren.

In 2026 ronden we de aanbesteding voor het verwerken van afvalstromen op de milieustraat af. Om de logistieke kosten voor de inzameling en de verwerking van de verschillende afvalstromen op de milieustraat in de hand te houden maken we de keuze of we met eigen containers en een eigen voertuig gaan werken. We brengen dan het afval zelf naar een verwerker. We willen ook meer controle over het verwerken van deze afvalstromen. Het contract met de huidige verwerker stopt uiterlijk in 2027. Daarna is er nog een optie tot verlenging met één jaar.

Speelplannen
In het vastgestelde speel- en beweegbeleid van 2024 staat de vernieuwde visie met financiële consequenties voor de komende jaren. We willen dat kinderen en senioren gestimuleerd worden om te spelen en te bewegen omdat dit goed is voor hun gezondheid en helpt om problemen te voorkomen.

Het speel- en beweegbeleid vormt de basis voor de speelplannen per wijk en vervanging van bovenwijkse voorzieningen. Iedere wijk is eenmaal tussen de 7 en 10 jaar aan de beurt voor een speelplan. De kosten hiervan namen we op in het investeringsplan. Daarnaast wordt er uitgebreid met nieuwbouwprojecten. Ook kan het zijn dat er met projectwerkzaamheden zoals het vervangen van riolering toestellen eerder (moeten) worden vervangen. We realiseerden speelhofjes in de tijdelijke wijk Haansberg (Veldbloemenhof). De wijk Baai is onderzocht. Daar worden na participatie met de buurten eind 2025 speelplekken vernieuwd. Ook is op de achtergrond een start gemaakt met de speelplannen voor de centrumwijken Oost en West. En worden plannen opgesteld voor nieuwbouwwijken als Haansberg en Lage Vaartkant.

Het onderhoud van speeltoestellen en de ondergrond gebeurt secuur. Drie keer per jaar wordt er een operationele inspectie door eigen dienst uitgevoerd en één keer per jaar een veiligheidsinspectie door een erkend inspectiebedrijf. We brengen verbeteringen aan die uit deze inspecties voortvloeien met het beschikbare beheer- en onderhoudsbudget.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen

De gemeente kent voor het onderhoud gebouwen het volgende beheerplan:

	Vaststelling	Actualisatie	Kwaliteitsniveau	Achterstallig onderhoud
Meerjaren onderhoudsplanning gemeentelijke objecten	2018	jaarlijks	Zie hieronder	Nee

De raad stelt het nieuwe onderhoudsplan in 2026 vast.

Het college stelt elk jaar de meerjaren onderhoudsplanning gemeentelijke objecten vast (MJOP). Het MJOP is de leidraad voor het geplande groot onderhoud. In de onderhoudsplanning maken we een inschatting van de onderhoudswerkzaamheden voor de volgende tien jaren. Voor de inzet van het gemeentelijk vastgoed hanteren we het accommodatiebeleid als leidraad.

We hanteren voor het onderhoud van gebouwen de volgende kwaliteitsniveaus:

	gewenst kwaliteitsniveau
Gemeentelijke panden	Goed = voldoen aan alle wet- en regelgeving en beperkte hoeveelheid achterstallig onderhoud.
Gemeentelijke panden die worden gesloopt, gerenoveerd of verkocht	Minimum = alleen het hoogst noodzakelijke onderhoud dat nodig is om het gebouw veilig en volgens wet- en regelgeving te gebruiken.

We proberen slimme combinaties te maken met de projecten "herindeling begane grond” en verduurzaming stadskantoor voor andere werkzaamheden in het stadskantoor die buiten de projecten vallen.

De gemeenteraad stelde een krediet beschikbaar voor het opstellen van een voorlopig ontwerp voor de nieuwbouw van de Gemeentewerf. De nieuwbouw vindt plaats op de nieuwe locatie – Verschuurweg. De uitwerking volgt in 2026.

Onderhoud kapitaalgoederen elektrische installaties gemeentelijke objecten

Volgens het Arbeidsomstandighedenbesluit zijn we verplicht om de veiligheid van de elektrische installaties van gemeentelijke objecten en de veiligheid van de medewerkers om het werken aan elektrische installaties te borgen. Om aan deze eisen te voldoen hanteren we de norm NEN 3140. We brachten de lokale gevolgen, de procedures en risico’s in beeld in een 'Zorgsysteem Beheersing Elektrische Bedrijfsvoering NEN 3140'. Binnen dit zorgsysteem is onder andere bepaald dat we alle installaties en aansluitingen periodiek inspecteren en personen periodiek instrueren hoe zij werkzaamheden aan de elektrische installaties mogen uitvoeren. Voor de benodigde financiële middelen beschikken we over de voorziening veiligheid elektrische installaties. In 2026 moeten alle installaties weer gekeurd worden. In 2025 bereiden we de aanbesteding voor.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen sportaccommodaties

De gemeente kent voor het 'Onderhoud Buitensportaccommodaties en gymlokalen' beheerplannen. Het grootschalig onderhoud is bij de betreffende onderdelen opgenomen en door de raad in september 2020 vastgesteld:

	Vaststelling	Actualisatie	Kwaliteitsniveau	Achterstallig onderhoud
Grootschalig en planmatig onderhoud sportaccommodaties	2020	2040	Normen van NOC*NSF en Kennisinstituut Kiwa ISA-sport	Nee
Planmatig onderhoud gymnastiek-inventaris	2020	2040	Normen KVLO (Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding) en richtlijnen van NOC*NSF	Nee

De raad stelt de nieuwe onderhoudsplannen in 2026 vast.

Een extern bureau actualiseerde het grootschalig en planmatige onderhoudsplan (MJOP) en stelde het bij.

Buitensportaccommodaties

Voor het onderhoudsniveau aan buitensportaccommodaties hanteren we de normen van NOC*NSF. Voor het periodiek grootschalig onderhoud van buitensportaccommodaties, zoals sportvelden en de atletiekbaan, reserveren we vanaf 2024 jaarlijks € 473.000 in een onderhoudsvoorziening. Dit is een verlaging met € 160.000 ten opzichte van 2023. We verwachten dat dit voldoende is voor het geplande onderhoud op de lange termijn. Hierbij hanteren we onder andere de volgende uitgangspunten voor grootschalig onderhoud.

Natuurgrasvelden (voetbal, rugby, honk- en softbal, binnenterrein atletiek)	• Eenmaal in de 15 jaar een toplaag renovatie. • Eenmaal in de 30 jaar renovatie toplaag, onderbouw en drainage
Kunstgrasvelden voetbal	• Eenmaal in de 10 jaar een toplaag renovatie. • Eenmaal in de 30 jaar renovatie toplaag, onderbouw en drainage. • Na 8 jaar keuring (op veiligheid en blessurevrij gebruik).
Kunstgrasvelden korfbal	• Eenmaal in de 15 jaar een toplaag renovatie. • Eenmaal in de 30 jaar renovatie toplaag, onderbouw en drainage.
(Semi) watervelden (hockey)	• Eenmaal in de 10 jaar een toplaag renovatie. • Eenmaal in de 30 jaar renovatie toplaag, onderbouw en drainage.
Verhard veld (Trivium/handbal en Multi court)	• Eenmaal in de 15 jaar renovatie toplaag, onderbouw en drainage.
Atletiekbaan	• Eenmaal in de 10 jaar een toplaag renovatie. • Eenmaal in de 30 jaar renovatie toplaag, onderbouw en drainage.

We plannen de vervanging van de velden en banen op basis van de verwachte technische en economische levensduur. Voordat we daadwerkelijk besluiten om een veld te vervangen, voeren we altijd eerst een technische keuring uit. Waar nodig zetten we hiervoor onafhankelijke deskundigheid in. Als uit de keuring blijkt dat de levensduur langer is, dan houden we die

uiteraard aan. Waar mogelijk combineren we onderhoud en aanbesteding om efficiency en financiële voordelen te behalen.

Inventaris gymlokalen

Voor het onderhoudsniveau aan gymtoestellen gebruiken we de basisinventarislijst voor gymlokalen zoals gehanteerd door de Koninklijke Vereniging voor Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO). De geplande onderhoudswerkzaamheden voor de inventaris van gymlokalen betalen we uit de hiervoor gevormde voorziening. De voorziening is voldoende om voor een langere periode het gewenste kwaliteitsniveau te behouden. We laten de noodzaak voor gepland groot onderhoud extern toetsen.

Grootschalig beheer gymlokalen

- Binnen de planning houden we rekening met een door de leverancier ingeschatte afschrijvingstermijn voor dat specifieke materiaal. We combineren die informatie met onze eigen ervaringen uit de afgelopen jaren. In elk geval moet een veilig gebruik gewaarborgd zijn.
- Sommige materialen gaan in de ene gymzaal langer mee dan in andere zalen. Dat heeft te maken met de mate en (vrije) vorm van gebruik door de leerkrachten. Of we materiaal inderdaad volgens de planning vervangen baseren we op het resultaat van een periodieke veiligheidskeuring door een deskundige instantie.
- Het werkelijke bedrag dat we aan onderhoud uitgeven verschilt per jaar. Niet al het materiaal heeft eenzelfde kostprijs en levensduur.

Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen

In de tabel leest u de kosten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Wegbeheer	-2.749	-4.255	-4.551	-4.845	-4.963
Openbaar groen	-3.012	-3.805	-4.143	-4.227	-4.310
Gebouwen	-1.266	-1.327	-1.327	-1.326	-1.325
Sportaccommodaties	-886	-961	-975	-986	-998
Riolering	-86	-290	-290	-290	-290
Sloten en waterlopen	19	-342	-183	-194	-219
Afval	-48	-87	-87	-87	-87
Civieltechnische bouwwerken	-36	-98	-98	-98	-98
Gymlokalen	-54	-81	-81	-81	-81
Openbare verlichting	-37	-37	-37	-37	-37
Totaal	**-8.155**	**-11.284**	**-11.772**	**-12.173**	**-12.409**

Financiering

Financieringsbehoefte 2026

Financiering is de manier waarop de gemeente geld aantrekt of geld (tijdelijk) belegt. Dit noemen we de financieringsfunctie.
De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) vormt de basis voor het uitvoeren van de financieringsfunctie.

Begin 2026

Het totaalbedrag aan opgenomen leningen is begin 2026 € 85 miljoen. Dit bedrag is exclusief de leningen die we eind 2025 eventueel nog aantrekken. Het gemiddelde rentepercentage hiervan is 2,03%.
Het bedrag wat we dan nog tekort komen (financieringstekort) vullen we aan met kasgeldleningen.

2026

De financieringsbehoefte loopt in 2026 op met ongeveer € 23 miljoen. Naast herfinanciering van aflopende leningen is dit geld nodig voor de realisatie van de Omgevingsvisie, realisatie van de nieuwe wijk Haansberg, rioleringsprojecten en reconstructies en onderhoud van wegen. We benutten zoveel mogelijk de kasgeldlimiet. Wanneer de financieringsbehoefte hoger is, trekken we langlopende leningen aan. Hoe hoog de financieringsbehoefte daadwerkelijk wordt, is afhankelijk van het tijdstip waarop de uitgaven en inkomsten plaatsvinden.

Uitgangspunten rente financiering

Voor de kortlopende leningen (korter dan 1 jaar) gaan we in de begroting 2026 uit van een rentepercentage van 2,50%.
Bij de langlopende leningen gebruiken we 3,00%. Langlopende leningen gaan we meestal aan voor 10 jaar. Wanneer er sprake is van een gunstig rentepercentage, onderzoeken we of een langere looptijd gewenst is.

Een overzicht van de leningen leest u hier.

Kasgeldlimiet

De rente voor kortlopende en langlopende leningen is de afgelopen periode redelijk stabiel. In eerste instantie vullen we de financieringsbehoefte in met kasgeldleningen. Dit kan slechts tot de kasgeldlimiet. Daarboven financieren we met langlopende geldleningen. Indien de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt gunstig zijn kan het zijn dat we al eerder overgaan tot langlopende geldleningen.

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden
(Wet fido). De kasgeldlimiet voor 2026 is:

(bedragen x € 1.000)	2026
Begrotingstotaal 2026	189.483
Toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	16.106

Renterisiconorm

Om te voorkomen dat er jaarlijks grote wijzigingen zijn in de rentelasten, schrijft de Wet financiering decentrale overheden de renterisiconorm voor. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevaste periode) mogen niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Begrotingstotaal	189.483	186.302	188.342	184.212
Renterisiconorm 20% van het begrotingstotaal	**37.897**	**37.260**	**37.668**	**36.842**
Aflossingen geldleningen	10.000	5.000	0	10.000
Ruimte onder de renterisiconorm	27.897	32.260	37.668	26.842

Uit de tabel blijkt dat de gemeente ruimschoots voldoet aan de renterisiconorm.

Renteschema

Aan onze investeringen en grondexploitaties rekenen we rente toe. Dit berekenen we over de boekwaarde per 1 januari.
Het percentage voor 2026 is 1,25%. Dit percentage is lager dan de marktrente. De reden hiervoor is:

- een groot gedeelte van onze financiering halen we uit eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen).
  Deze financiering kost ons 0%;
- onze leningportefeuille bestaat uit leningen met een verschillend rentepercentage.
  Deze leningen samen leveren een gemiddeld percentage op.

De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) adviseert om onderstaand renteschema op te nemen.

(bedragen x € 1.000)		**begroot 2026**
1. De externe rentelasten over korte en lange financiering		1.627
2. Rentelasten verwacht financieringstekort		1.140
3. De externe rentebaten		-31
Saldo rentelasten en rentebaten		**2.737**
4. De rente die aan grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-738	
5. De rente van projectfinancieringen die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	0	
		-738
Aan taakvelden toe te rekenen rente		**1.999**
6. Rente over eigen vermogen		-
7. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		-
8. Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**1.999**
9. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-2.533
10. Renteresultaat op het taakveld treasury		**-534**

Uit dit schema valt het volgende op te maken:

1. de totale rentelasten over de huidige leningen bedragen € 1.627.000;

2. om in 2026 alle uitgaven te betalen moeten we lenen. De rentelasten hiervan begroten we op € 1.140.000;

3. de totale rentebaten begroten we op € 31.000. De netto rentelast is daardoor € 2.737.000;

4. we rekenen € 738.000 toe aan de grondexploitaties (rente grondbedrijf 1,25% over een boekwaarde van € 59.000.000);

8. de netto rentelast is € 1.999.000. De boekwaarde van de activa is € 202.700.000. De omslagrente is daarmee 0,99%. We houden deze gelijk aan 2025 op 1,25%;

9. aan overige activa rekenen we € 2.533.000 toe (1,25% over een boekwaarde van € 202.700.000);

10. het renteresultaat is € 534.000 (het verschil tussen de 0,99% en 1,25%).

Opgenomen geldleningen

(bedragen x € 1.000)	datum	looptijd	aflossing	rente	restant 01-01-2026	rente 2026	aflossing 2026	restant 31-12-2026
Waterschapsbank	28-03-2020	38	2058	2,530%	10.000	253	0	10.000
Waarborgfonds voor de Zorgsector	28-02-2020	15	2035	0,290%	5.000	14	0	5.000
Waarborgfonds voor de Zorgsector	19-03-2020	20	2040	0,160%	5.000	8	0	5.000
Bank Nederlandse Gemeenten	26-06-2020	10	2030	0,185%	5.000	9	0	5.000
Bank Nederlandse Gemeenten	15-02-2022	10	2032	0,695%	10.000	70	0	10.000
Provincie Gelderland	01-04-2022	15	2037	1,380%	10.000	138	0	10.000
Bank Nederlandse Gemeenten	01-06-2022	5	2027	1,310%	5.000	66	0	5.000
Provincie Gelderland	01-11-2023	3	2026	3,500%	10.000	291	10.000	0
Provincie Gelderland	01-11-2023	10	2033	3,580%	5.000	179	0	5.000
Provincie Groningen	01-03-2024	10	2034	2,990%	10.000	299	0	10.000
Bank Nederlandse Gemeenten	28-03-2024	5	2029	2,998%	10.000	300	0	10.000
					85.000	**1.627**	**10.000**	**75.000**

Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

De organisatie ontwikkelt zich om te blijven voldoen aan de wensen en behoeften van de samenleving nu en in de toekomst.
We werken aan de bestuurlijke doelen op een manier die past bij de uitgangspunten van het raadsprogramma.

Onze organisatieontwikkeling is gebaseerd op zes bouwstenen: Etten-Leur maken we samen, we leren en experimenteren, we maken slim gebruik van digitale ontwikkelingen, we doen wat we zeggen en werken aan onze doelen en ambities. Daarbij bepalen het nieuwe raadsprogramma en college-uitvoeringsprogramma onze agenda. 2026 staat in het teken van het nieuwe raadsprogramma en een nieuw college-uitvoeringsprogramma. De organisatie past zich waar nodig aan om het programma te realiseren.

Rechtmatigheid en privacy

Rechtmatigheidsverantwoording

Sinds 2023 legt het college zelf rechtstreeks verantwoording af over de financiële rechtmatigheid. Dit gebeurt in de jaarrekening door middel van een wettelijk voorgeschreven rechtmatigheidsverantwoording en een verplichte toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.

Privacy- en informatiebeveiliging

De gemeente verwerkt bij de uitoefening van haar taken veel informatie, zoals gegevens en persoonlijke informatie van eigen inwoners, van andere burgers, medewerkers, externen en zakenrelaties. Het beschermen van deze gegevens is essentieel voor de continuïteit van de organisatie en het vertrouwen van de samenleving.

Privacy en informatiebeveiliging zijn daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden. De afhankelijkheid van informatiesystemen en externe leveranciers vraagt om duidelijke afspraken en ketenverantwoordelijkheid. Tegelijkertijd nemen digitale dreigingen toe, wat risico's met zich meebrengt zoals datalekken, hacks en verstoringen van de dienstverlening. Daarom is het belangrijk dat medewerkers bewust, veilig en zorgvuldig omgaan met informatie.

De gemeente werkt voortdurend aan het verbeteren van haar digitale weerbaarheid. Dit gebeurt onder andere door het naleven van wet- en regelgeving zoals de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het trainen van medewerkers, het onderhouden van systemen en het uitvoeren van risicoanalyses. Uitgangspunt is het blijven voldoen aan de basistaken: signaleren en oplossen van incidenten en datalekken, inzageverzoeken en verplichte toezichtstaken op grond van wet- en regelgeving.

In 2026 ligt extra nadruk op de volgende onderwerpen:
- Implementatie van de Cyberbeveiligingswet;

- Weerbaarheid vergroten door het oefenen van incident afhandeling;
- Advies uitbrengen naar aanleiding van uitgevoerde DPIA's. Een DPIA (Data Protection Impact Assessment) is een verplicht onderzoek onder de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Actualiseren register van verwerkingen;
- In beeld brengen, controle en advies uitbrengen op verwerkersovereenkomsten;
- Onderhouden van het ISMS (Information Security Management System en PMS (Privacy Management System) voor het naleven van de BIO en AVG;
- Informatie- en privacy beveiliging binnen procedures toetsen;
- Bewustwordingsacties uitrollen voor informatie- en gegevensbescherming.

Minimaal één keer per jaar informeren we de raad over de actuele stand van zaken rond informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Dat is tevens het moment om prioriteiten scherper te stellen, als dat nodig is.

Het uiteindelijke doel is dat privacy- en informatiebeveiliging een vanzelfsprekend onderdeel vormen van het dagelijks werk binnen de gemeentelijke organisatie.

Personele sterkte 2026

organisatie eenheid	formatie 2025	formatie 2026
Gemeentesecretaris /Algemeen directeur	1,0	1,0
Control	4,7	4,7
Raadsgriffie	4,5	4,5
Managementteam	3,0	3,0
Vakafdelingen	319,8	332,8
Personele sterkte	**333,0**	**346,0**
WVS	3,0	2,0
Personele sterkte (incl. WVS)	**336,0**	**348,0**
College B&W	4,0	4,0
Raadsleden	27,0	29,0
Burgerleden	12,0	12,0
Totaal	**379,0**	**393,0**

Bedrijfsvoeringsrisico's

Financiële onzekerheid

De algemene uitkering van het Rijk is onze grootste bron van inkomsten. Hiermee dekken we onder meer de uitgaven die we doen bij de uitvoering van taken die door het Rijk aan de gemeente zijn opgedragen. Het gaat onder andere om uitgaven van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdzorg, maar ook investeringen in onderwijshuisvesting en infrastructuur. Na de verkiezingen treedt een nieuw kabinet aan. Het risico bestaat dat er een andere financiële prioritering plaatsvindt waarbij gekort wordt op diverse rijksuitkeringen aan de gemeenten. Het risico is dat we ambities uit het raadsprogramma deels of niet kunnen waarmaken.

Krapte arbeidsmarkt

Door krapte op de arbeidsmarkt en de vergrijzing wordt het een uitdaging om (goed

gekwalificeerde) medewerkers aan te trekken, te behouden en te ontwikkelen. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn. Het risico is dat we onze doelstellingen niet realiseren en dat we onze wettelijke taken niet voldoende kunnen uitvoeren. Ook zit er een risico dat bij onze leveranciers onvoldoende personele capaciteit is waardoor we onze doelen niet kunnen behalen.

Cyberincidenten
De gemeente beheert veel gevoelige (persoons)gegevens. Pogingen op het gebied van hacking of phishing, maar ook ransomware-aanvallen, datalekken, verstoringen van IT-netwerken en -diensten en andere cyberdreigingen kunnen leiden tot aanzienlijk gegevensverlies en diefstal van vertrouwelijke, medewerker- en klantinformatie. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de continuïteit van de bedrijfsvoering maar ook voor het imago van de gemeente Etten-Leur en het vertrouwen van de samenleving in de overheid. Ook de kosten die gepaard gaan met het terugkrijgen van gegevens en/of boetes zijn vaak hoog.

Afhankelijkheid van derden
Er is sprake van een steeds groter wordende afhankelijkheid van derden. Was deze afhankelijkheid in het verleden beperkt tot bijvoorbeeld gas, water, elektriciteit en de telefoonaansluiting. Inmiddels zijn we voor een belangrijk deel van onze dienstverlening afhankelijk van digitale systemen in ‘the cloud’ en beschikbaarheid van internet. Oplopende spanningen in de wereld kan de beschikbaarheid van deze diensten bedreigen. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en dienstverlening.

Technologische ontwikkelingen en digitale vaardigheden
Technologie ontwikkelt zich in hoog tempo, waardoor het voor de organisatie een uitdaging is om bij te blijven en tijdig te anticiperen op relevante innovaties. Het niet tijdig invoeren van nieuwe technologieën kan leiden tot inefficiëntie, verhoogde kosten, verminderde dienstverlening en een achterstand ten opzichte van andere overheden of de samenleving. De technologische ontwikkelingen zorgen voor toenemende digitalisering van processen, communicatie en dienstverlening. Dit vereist dat medewerkers beschikken over voldoende digitale vaardigheden. Als deze vaardigheden onvoldoende aanwezig zijn kan dat leiden tot verminderde productiviteit, meer kans op fouten, verhoogde afhankelijkheid van externen en verminderde kwaliteit van dienstverlening.

Indicatoren
In de programma's nemen we de verplichte beleidsindicatoren op uit Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De overige verplichte indicatoren uit het BBV nemen we hier op:

Overige verplichte indicatoren		waarde	eenheid
Formatie Fte	2026	7,6	per 1.000 inwoners
Bezetting Fte	2026	7,3	per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	2026	788	euro per inwoner
Externe inhuur	2026	2,8	kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen
Overhead	2026	8,3	kosten overhead als % van de totale lasten

Verbonden partijen

Wat zijn verbonden partijen?

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

We spreken over een bestuurlijk belang wanneer de gemeente een zetel heeft in het bestuur van die organisatie of wanneer de gemeente stemrecht heeft. De gemeente heeft op die manier zeggenschap in de organisatie.

Financieel belang

We spreken over een financieel belang wanneer de gemeente de kosten draagt als de organisatie failliet gaat of als de organisatie haar verplichtingen niet nakomt. Of als de gemeente risico draagt over ingelegd kapitaal, zoals bij het bezit van aandelen.

Tweede bestuursrapportage 2025

Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant en Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS)

Werkplein, WVS en de ISD Brabantse Wal deden een onderzoek naar de toekomst van de uitvoering van de Participatiewet en de mogelijkheden tot verdergaande samenwerking daarbij. Op basis van de aanbevelingen uit het onderzoek stelden de organisaties een gezamenlijk plan op om deze aanbevelingen op te volgen. Met eventuele (financiële) gevolgen van de uitkomsten van het plan van aanpak is nog geen rekening gehouden in de begroting van het Werkplein.

Zienswijzen

Op 23 juni 2025 nam de gemeenteraad kennis van de ontwerpbegroting 2026 van de verschillende gemeenschappelijke regelingen. Een gemeenschappelijke regeling is een vorm van een verbonden partij.

De gemeenteraad diende zienswijzen in over de ontwerpbegrotingen 2026 van de gemeenschappelijke regelingen Regio West-Brabant (RWB) en Gemeentelijke Gezondheidsdienst West Brabant (GGD).

De reacties van de gemeenschappelijke regelingen op de zienswijzen en vragen vindt u op het raadsinformatie systeem.

Richtlijnen kaders begroting 2027 van de gemeenschappelijke regelingen

In de nota Verbonden Partijen zijn de volgende financiële richtlijnen vastgelegd:

1. We verwachten van het bestuur van de gemeenschappelijke regeling dat zij een structureel sluitende meerjarenbegroting, waarin vier jaar vooruit wordt gekeken, aanbiedt aan de deelnemers. De gemeenschappelijke regeling vermeldt duidelijk de uitgangspunten die gebruikt zijn voor de begroting voor het komende jaar. In de begroting voor het komende jaar neemt de gemeenschappelijke regeling ook een overzicht op met de bijdragen voor de komende vier jaar per deelnemer.
2. De begroting wordt opgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Er worden dus geen nieuwe taken of uitbreiding van bestaande taken in de primitieve begroting opgenomen, behalve als dit eerder door het algemeen bestuur is besloten.
3. De begroting bevat een overzicht met het verloop van aanwezige reserves. In dit overzicht is te zien wanneer de reserve wordt ingezet en voor welk bedrag per jaar. Hierin wordt ook het doel van de reserve omschreven. Wanneer een reserve 2 jaar of langer niet wordt ingezet, dan legt de gemeenschappelijke regeling de instandhouding of vrijval van deze reserve in de besluitvorming bij de ontwerpbegroting voor. Het uitgangspunt is dat deze reserve op dat moment vrijvalt. Wordt er niet besloten tot vrijval dan geeft de gemeenschappelijke regeling in de ontwerpbegroting de planning en het doel van de uitgaven voor deze reserve opnieuw aan. Via de ontwerpbegroting worden de gemeenteraden in de gelegenheid gesteld hierop een zienswijze in te dienen.
4. De bijdrage van de deelnemende gemeenten in de begroting voor het komende jaar stijgt maximaal met de geldende CAO-indexering, overige CAO-afspraken en de prijsontwikkeling uit de meest recente circulaire. Voor het opstellen van zowel de kaderbrief als de begroting gebruikt de gemeenschappelijke regeling de dan meest recente circulaire voor zowel de loon- als de prijsindex. Hiervoor gebruiken we de meest recente ramingen zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan van het Centraal Plan Bureau. Voor de loonontwikkeling wordt hierbij ‘de index van de loonvoet sector overheid’ gevolgd en voor de prijsontwikkeling ‘de index van de netto materiele consumptie’. De verbonden partij geeft bij de kaderbrief en de begroting een specificatie weer van de verhouding lonen/prijzen in haar exploitatiebegroting. Voor het opvangen van afwijkingen tussen de indexeringen die in de begroting zijn opgenomen en de werkelijke CAO-indexering, overige CAO-afspraken en de werkelijke prijsontwikkeling houdt de verbonden partij een beperkte algemene reserve aan om de bedrijfsvoering in het lopende boekjaar te kunnen continueren zonder dat hiervoor een beroep moet worden gedaan op de deelnemers en een zienswijzenprocedure moet worden gevolgd. Uiteraard wijzigt de deelnemersbijdrage ook wanneer er wijzigingen zijn in de kwantiteit van de dienstverlening die de deelnemers afnemen.
5. Een besluit van het algemeen bestuur van een verbonden partij tot instelling van een algemene reserve is goed gemotiveerd, onderbouwd en voorzien van bijbehorende spelregels. Op dit besluit van het algemeen bestuur wordt een zienswijzemogelijkheid geboden aan de deelnemende gemeenten bij de concept-begroting(wijziging). De algemene reserve wordt aangevuld tot de maximale hoogte zoals vastgesteld door het algemeen bestuur. Voor het bepalen van de omvang van de (beperkte) algemene reserve kan het algemeen bestuur een advies vragen aan de accountant, maar de algemene reserve bedraagt niet meer dan 8% van

de totale lasten in de begroting (uitgangspunt is en blijft dat de weerstandscapaciteit bij de deelnemers wordt aangehouden).
6. Een positief jaarrekeningresultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemers. De gemeenschappelijke regeling kan hier alleen van afwijken door een duidelijk en gemotiveerd voorstel voor resultaatbestemming voor te leggen aan het algemeen bestuur. Over een dergelijk voorstel besluit het algemeen bestuur.
7. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de gemeenschappelijke regeling de risico's met de meeste impact en de getroffen beheersingsmaatregelen. Ook geeft de gemeenschappelijke regeling inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit.

Beleidsmatige richtlijnen

Voor de gemeenschappelijke regelingen Regio West-Brabant (RWB), Veiligheidsregio Midden en West-Brabant (VRMWB), het Werkvoorzieningschap (WVS), het Werkplein, de Omgevingsdienst (OMWB), de Gemeentelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD) en de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) nemen we ook beleidsmatige richtlijnen op.

Wie zijn onze verbonden partijen?

Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant (RWB)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het versterken van de economisch ruimtelijke structuur van West-Brabant.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico's te benoemen.

Richtlijnen kaders begroting 2027

Specifieke financiële richtlijn:
Bij de uitvoeringsgerichte taak Kleinschalig Collectief Vervoer geldt voor de vervoersprijs per eenheid een aanpassing aan de hand van de branchegerichte NEA-index. Verder worden de vervoerslasten begroot aan de hand van het geprognosticeerde gebruik van de vervoersvoorziening. Doorbelasting van kosten aan gemeenten en provincie vindt plaats op basis van realisatie.

Beleidsmatige richtlijnen:
In de begroting 2027 wordt in heldere taal aangegeven:

1. Welke doelen uit de strategische agenda en actieprogramma 2024 – 2028 in 2027 worden gerealiseerd en welke doelen in de periode 2027-2028 worden beoogd;
2. Wat de financiële en personele inzet van de RWB hierbij is en welke aanvullende middelen (capaciteit en financiën) van de gemeenten worden gevraagd;
3. Of, en zo ja op welke wijze er voor de uitvoering van de actieagenda samenwerking nodig is met de Stedelijke Regio's, Rewin en/of de Baroniesamenwerking en hoe dit wordt vormgegeven;
4. De RWB werkt aan een organisatie 'nieuwe stijl'. Dit leidt tot een herziening van de inrichting en het takenpakket van de RWB. De gevolgen hiervan op zowel de financiële als beleidsmatige kant van de RWB begroting worden helder onderbouwd in de begroting opgenomen. Wanneer taken overgaan naar andere organisaties of komen te vervallen, vervallen uiteraard ook de middelen bij de RWB.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
begroting totaal	200.000	210.000	218.000	226.000	234.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	916.000	916.000
vreemd vermogen	6.557.000	6.557.000

Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

De heffing en invordering van belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en de Basisadministratie Adressen en Gebouwen.

Risico's

- Bedrijfsvoering: De werkzaamheden binnen de BWB veranderen, dit vraagt om een flexibele invulling van het personeelsbestand in de toekomst. Door de krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijk om cruciale functies in te vullen en is er een risico op schijnzelfstandigheid bij inhuur.
- Automatisering: Dataveiligheid is een blijvend punt van aandacht. Het risico van een datalek blijft aanwezig.
- Aanbestedingsrisico: In de loop van 2025 worden een aantal contracten aanbesteed. Het financiële effect hiervan is niet betrouwbaar in te schatten.
- Kosten digitaal berichtenverkeer worden substantieel hoger door overschrijding staffel: De kosten van het digitaal berichtenverkeer (GBA) worden gefactureerd op basis van een staffelstelsel. Doordat de BWB tegen de staffelgrens aanzit leidt een geringe volumetoename direct tot een onevenredig hogere kostenpost.
- Daling renteopbrengsten: Als gevolg van ontwikkelingen op de kapitaalmarkt kan de rente zakken waarmee de opbrengsten achterblijven bij de begroting.

Het bovenstaande leidt tot een risicoprofiel van de BWB van € 620.000.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	1.041.000	1.055.000	1.104.000	1.149.000	1.196.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	200.000	200.000
vreemd vermogen	10.356.000	10.206.000

Gemeenschappelijk Regeling ICT West-Brabant-West

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het verzorgen van een gemeenschappelijke ICT-infrastructuur.

Risico's

- Onduidelijkheid over wat precies de scheidslijnen zijn van de geboden dienstverlening. Deze onduidelijkheid kan leiden tot verwachtingen tussen deelnemer en ICT WBW die niet overeen komen.
- Onvoldoende menskracht, kennisniveau en ontwikkelniveau aanwezig in combinatie met een krappe arbeidsmarkt.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	2.083.000	2.235.000	1.768.000	1.672.000	1.568.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	0	0
vreemd vermogen	2.539.000	1.239.000

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Website

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico's te benoemen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Aantal aandelen	9.828	9.828

Stichting Inkoopbureau West-Brabant (Karel)

Website

Openbaar belang

Het verzorgen van inkoopadvies, het uitvoeren van inkooptrajecten en contractmanagement.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico’s te benoemen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Begroting	14 dagdelen per week	16 dagdelen per week

Benego (Belgisch Nederlands Grens Overleg)

Website

Openbaar belang

Het bevorderen van grensoverschrijdend overleg en grensoverschrijdende samenwerking.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico’s te benoemen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Begroting	2.200	2.300

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het verzorgen van brandweerzorg en geneeskundige hulpverlening bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Risico's

In de begroting 2026 worden de risico’s uitgebreid toegelicht:

- Vrijwilligheid;
- Europese deeltijdrichtlijn brandweervrijwilligers (verplichtend karakter);
- Informatieveiligheid;
- Continuïteit Informatie- en Communicatietechnologie (ICT);
- Wet normalisering rechtspersoon ambtenaren;
- Stijgende loon- en prijsontwikkeling;
- Toekomst opleidings- en trainingscentrum Safety Village;
- Post Moerdijk Haven;
- Aansprakelijkheid bij niet verzekerbare risico's.

Richtlijnen kaders begroting 2027

Beleidsmatige richtlijnen:

- De VRMWB heeft een beleidsplan 2023-2027 en voert dit uit. In het Algemeen Bestuur van de VRMWB is besloten om de looptijd van het beleidsplan met twee jaar te verlengen tot 2029;
- De VRMWB onderzoekt het Masterplan brandweerzorg en risicobeheersingstaken zodat de brandweerzorg efficiënt en effectief georganiseerd kan worden en de risicobeheersing toekomstbestendig gemaakt wordt tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. De voorstellen die hier uit voortkomen moeten worden verwerkt in de kaderbrief 2027;
- De gevolgen hiervan op zowel de financiële als beleidsmatige kant van de VRMWB begroting moeten helder onderbouwd in de sluitende begroting opgenomen worden. Wanneer taken of beleid komt te vervallen, vervallen uiteraard ook de middelen bij de VRMWB.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	2.779.000	2.880.000	2.979.000	3.067.000	3.192.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	4.000.000	6.000.000
vreemd vermogen	57.000.000	52.000.000

Cooperatie Parkeerbeheer Zuidwest Nederland UA

Website

Openbaar belang

Leveren van diensten voor parkeergaragebeheer.

Risico's

Er zijn geen substantiële risico’s te benoemen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Begroting	2.700	2.700

B.V. Rewin West-Brabant

Website

Openbaar belang

Versterken van de regionale economie door bedrijven te stimuleren in West-Brabant te investeren en tevens West-Brabantse bedrijven in brede zin te ondersteunen met innovatie en groei van hun ondernemingen.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico's te benoemen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	164.000	180.000	189.000	196.000	204.000
Aantal aandelen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000

Gemeenschappelijke Regeling West-Brabants Archief (WBA)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het zorgen, beheren, bewaren en ter beschikking stellen van de in de archiefbewaarplaats aanwezige archiefbescheiden.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico’s te benoemen.

Afwijking financiële richtlijnen kaders begroting 2027

Financiële richtlijn 6 uit de nota Verbonden Partijen is voor het WBA niet van toepassing.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	199.000	218.000	220.000	226.000	234.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	255.000	130.000
vreemd vermogen	448.000	449.000

Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS)
Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang
Het op efficiënte wijze bieden van werkgelegenheid aan personen met een arbeidsbeperking die geen perspectief hebben op de reguliere arbeidsmarkt en het verzorgen van trajecten gericht op de arbeidsontwikkeling van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Risico's

- Onzekerheid over de hoogte van de rijksbijdrage Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de compensatiebijdrage voor de loon-en prijsontwikkeling door het Rijk.
- Omdat vanaf 2015 geen nieuwe instroom meer mogelijk is in de sociale werkvoorziening neemt het aantal Wsw-medewerkers jaarlijks af. Wanneer dit onvoldoende gecompenseerd wordt door instroom van beschut werkers en deelnemers van leerwerktrajecten, komen sommige productielijnen onder druk te staan. Dit kan een negatieve invloed hebben op het operationele resultaat van WVS.

Richtlijnen kaders begroting 2027
Aanvullende financiële richtlijnen:

1. De op WVS betrekking hebbende ramingen en effecten van de ketensamenwerking worden herkenbaar in een afzonderlijke paragraaf in de begroting 2027 opgenomen. WVS zorgt er voor dat haar begroting op dit punt aansluit bij de begrotingen van het Werkplein Hart van West-Brabant en de ISD Brabantse Wal;
2. De in de financiële richtlijn 3 bedoelde reserves betreffen uitsluitend de bestemmingsreserves.

Beleidsmatige richtlijnen:

1. WVS houdt inzichtelijk welke activiteiten en risico's verbonden zijn aan de afbouw van het huidige WSW-bestand in combinatie met de opdrachtportefeuille en stelt maatregelen voor om nadelige financiële gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken;
2. WVS besteedt in de begroting 2027 aandacht aan de visie en ambitie rondom de doorontwikkeling van het sociaal ontwikkelbedrijf;
3. De begroting van WVS wordt daarbij opgesteld in lijn met de ambities en doelstellingen van de integrale ketensamenwerking met het Werkplein Hart van West-Brabant en de ISD Brabantse

Wal. De ketenpartners dienen hun activiteiten en inspanningen in samenhang te bezien, waarbij het resultaat van de organisaties tezamen optimaal dient te zijn;
4. Ten aanzien van deze ambities en doelstellingen verwachten we dat WVS samen met het Werkplein en ISD komt tot concrete doelstellingen rond de ontwikkelingen van inwoners, zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht;
5. Daarbij verwachten we dat een programmatische aanpak ketensamenwerking wordt uitgewerkt en toegepast (met een uniforme klantreis en dienstverleningsconcept), dat KPI's voor de keten zijn beschreven en worden gebruikt bij planning, monitoring, evaluatie en bijsturing, dat daarbij wordt gewerkt volgens de 7 uitgangspunten van de moderne overheidsorganisatie en de ontwikkelingen in het kader van de aanpassing van de Participatiewet en dat voor alle cliënten maatwerk wordt geleverd in afstemming met ketenpartners en daarbij wel sprake is en blijft van een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en bedrijfsmatig werken;
6. In de begroting 2027 wordt de inzet van WVS ten behoeve van de ketensamenwerking in een afzonderlijke paragraaf uitgewerkt.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	560.000	850.000	935.000	992.000	1.072.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	6.500.000	6.500.000
vreemd vermogen	19.118.000	19.428.000

Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Efficiënte en effectieve uitvoering van de Participatiewet en bijbehorende inkomensondersteunende regelingen Ioaw, Ioaz (Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers/ - gewezen zelfstandigen) en BBZ (Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen), het minimabeleid en de Wet inburgering 2021.

Risico's

Sneller toenemende klantaantallen leiden tot hogere uitkeringslasten en hogere uitvoeringskosten.

Richtlijnen kaders begroting 2027

Aanvullende financiële richtlijnen:

1. De op het Werkplein HvWB betrekking hebbende ramingen en effecten van de ketensamenwerking worden herkenbaar in een afzonderlijke paragraaf in de begroting 2027 opgenomen. Het Werkplein HvWB zorgt er voor dat haar begroting op dit punt aansluit bij de begrotingen van WVS en de ISD Brabantse Wal.
2. Het Werkplein HvWB maakt een onderbouwde meerjarige prognose van het aantal bijstandsontvangers.
3. Het Werkplein HvWB neemt in de bijlage van de begroting een overzicht op met het verloop van de vaste en tijdelijke formatie sinds 2015. Hieruit blijkt welke mutaties er sinds 2015 in de formatie zijn doorgevoerd, met welke reden en de besluitvorming hierover.
4. Het Werkplein HvWB verschaft in de P&C-documenten inzicht in de stand van de vorderingen en de voorziening dubieuze debiteuren.

Beleidsmatige richtlijnen:

1. Het Werkplein HvWB stelt een begroting voor het jaar 2027 op waarin de ambities van de deelnemende gemeenten tot uitdrukking komen met betrekking tot duurzame uitstroom van uitkeringsgerechtigden, het beperken van uitkeringslasten, het bieden van inkomensondersteuning en armoedebestrijding en het integraal samenwerken binnen het Sociaal Domein.

2. De begroting 2027 dient een duidelijke onderbouwing te bevatten van de manier waarop het Werkplein HvWB de hiervoor genoemde ambities gaat realiseren, alsmede de lasten die daarmee gepaard gaan.
3. De onderbouwing bevat concrete maatregelen die afdoende zijn om aanspraak te kunnen maken op een uitkering in het kader van de vangnetregeling mocht er voor 2027 uiteindelijk onverhoopt toch sprake zijn van een overschrijding van de BUIG-budgetten.
4. De begroting 2027 van het Werkplein HvWB is opgesteld in lijn met de ambities en doelstellingen van de integrale ketensamenwerking met WVS en de ISD Brabantse Wal. De ketenpartners dienen hun activiteiten en inspanningen in samenhang te bezien, waarbij het resultaat van de organisaties tezamen optimaal dient te zijn.
5. Ten aanzien van deze ambities en doelstellingen verwachten we dat WVS samen met het Werkplein en ISD komt tot concrete doelstellingen rond de ontwikkelingen van inwoners, zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht.
6. Daarbij verwachten we dat een programmatische aanpak ketensamenwerking wordt uitgewerkt en toegepast (met een uniforme klantreis en dienstverleningsconcept), dat KPI's voor de keten zijn beschreven en worden gebruikt bij planning, monitoring, evaluatie en bijsturing. Waarbij wordt gewerkt volgens de 7 uitgangspunten van de moderne overheidsorganisatie en de ontwikkelingen in het kader van de aanpassing van de Participatiewet, met maatwerk voor alle cliënten in afstemming met ketenpartners. Daarbij dient wel sprake te zijn en blijven van een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en bedrijfsmatig werken.
7. In de begroting 2027 wordt de inzet van het Werkplein ten behoeve van de ketensamenwerking in een afzonderlijke paragraaf uitgewerkt.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	3.576.000	3.720.000	3.926.000	4.085.000	4.250.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	5.447.000	4.500.000
vreemd vermogen	6.595.000	6.000.000

Gemeenschappelijke Regeling voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

De aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties om huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en beter in beeld krijgen, te stoppen en duurzaam op te lossen.

Risico's

1. Het totale beschikbare budget voor de GIA wordt in 2026 slechts gedeeltelijk geïndexeerd. De DUVO-bijdrage (doeluitkering) vanuit het Rijk wordt niet geïndexeerd. Dit betekent dat er bezuinigd moet worden op het takenpakket. Er kan niet bezuinigd worden op de kerntaken van Veilig Thuis en de Vrouwenopvang. De bezuinigingen worden daarom gezocht in de uitvoering van de ambulante hulpverlening door de maatschappelijk werk organisaties en de Safegroup. In de tweede helft van 2026 komen zij met een plan voor efficiëntere samenwerking onderling en met de lokale teams.
2. Het Meldpunt Crisiszorg (MCZ) is volop in beweging naar het vernieuwde MCZ met een integraal Crisisinterventieteam. Vanaf
   1 oktober 2025 gaan ze officieel van start. Voor nu wordt ervan uitgegaan dat dit budgetneutraal georganiseerd kan worden. Gedurende het jaar wordt onderzocht of deze aanname realistisch is gezien het toenemende aantal meldingen bij het meldpunt.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Begroting	634.000	653.000

Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant (Regionaal Bureau Leren)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het terugdringen van het aantal voortijdige schoolverlaters.

Risico's

Het actualiseren van de Ingrado-richtlijnen kan financiële gevolgen hebben. Ingrado is de landelijke vereniging van alle afdelingen leerplicht van de gemeenten.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	89.000	49.000	51.000	53.000	55.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	0	0
vreemd vermogen	2.089.000	2.089.000

Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen regio Breda

Instellingsbesluit

Openbaar belang

Vormgeven, uitvoeren en financieren van Beschermd Wonen voor kwetsbare inwoners.

Risico's

Een plotseling extra toename met enkele cliënten kan een groot effect hebben op de regionale begroting.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Begroting	0	0

Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Instellingsbesluit

Openbaar belang

Eeuwigdurende nazorgverplichting ten aanzien van de (gesloten) Afvalstoffenberging Bavel-Dorst en de Regionale Stortplaats Zevenbergen.

Risico's

De gevolgen van verontreiniging van grond- en oppervlakte water en lucht als gevolg van calamiteiten op of rond de voormalige stortplaatsen, waarbij (gevaarlijke) chemische stoffen vrij komen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	63.000	63.000	63.000	63.000	63.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	1.003.000	1.530.000
vreemd vermogen	24.490.000	25.001.000

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) is vastbesloten om bij te dragen aan een schone, gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De thema's waar de OMWB zich mee bezighoudt (zoals stikstof, zeer zorgwekkende stoffen, luchtkwaliteit, kaderrichtlijn water, energietransitie en circulaire economie) zijn divers en raken zowel het landelijk als het stedelijk gebied en de industrie. Deze thema's hebben een aanzienlijke impact op de fysieke leefomgeving, en de dynamiek is groot.

Risico's

1. Inhuur versus vast personeel: € 190.000
2. Transitie mens en systeem: € 300.000
3. Problematiek arbeidsmarkt: € 420.000
4. Bovenmatig verzuim: € 252.000
5. Invoering Omgevingswet: € 600.000
6. Cybercriminaliteit: € 550.000

Totaal gewogen risico's: € 2.312.000.

Richtlijnen kaders begroting 2027

Beleidsmatige richtlijnen:

1. De OMWB geeft in de begroting 2027 een meerjarenprognose van de aard en omvang van de te verwachten werkzaamheden in relatie tot alle voorziene (beleidsmatige) ontwikkelingen, geeft aan hoe de OMWB hierop denkt in te spelen én geeft hierbij een duiding van de bijbehorende financiële gevolgen;
2. De noodzaak tot herziening van de MWB-norm en het komen tot een nieuwe financieringsopzet worden door de deelnemers en de OMWB onderschreven. Het proces, zowel reeds doorlopen als nog te doorlopen, wordt in de kaderbrief 2027 beschreven, waarbij tevens wordt ingegaan op de (potentiële) gevolgen voor de (meerjaren)begroting 2027 en verder;
3. In de kaderbrief 2027 geeft de OMWB concreet aan op welke wijze de resultaten van het kwaliteitsmanagementsysteem en de doorontwikkeling van datamanagement en -beheer worden verwerkt in de (meerjaren)begroting 2027. Tevens wordt hierbij aandacht gevraagd om te duiden welke ruimte er, zowel op het vlak van financiën alsmede personeel, wordt gemaakt om hiermee aan de slag te gaan en welke ontwikkelingen de OMWB hierin de afgelopen periode heeft gerealiseerd.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	720.000	706.000	737.000	764.000	792.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	3.247.000	3.215.000
vreemd vermogen	12.874.000	12.322.000

Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst West Brabant (GGD)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het uitvoeren van de Wet publieke gezondheid en toezichtstaken van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.

Risico's

1. Veranderingen in het basistakenpakket en plustakenpakket kunnen leiden tot ongedekte vaste kosten bij de GGD.
2. Er ligt een risico op het gebied van (on)voldoende capaciteit in crisissituaties.

Richtlijnen kaders begroting 2027

Beleidsmatige richtlijnen:

1. Wij verwachten dat de GGD West-Brabant (samen met de GGD Hart voor Brabant) in samenspraak met de deelnemende gemeenten een vervolg van het meerjarenbeleidsplan 2023-2026 opstelt en presenteert, welke in lijn is met de gezamenlijke toekomstvisie 'Wij maken *samen* gezond gewoon' en de ingezette bestuurlijke bezuinigingsopdracht van 4%. Tevens dient dit plan in het lopende proces van verkenning tot verdergaande samenwerking, Samen Sterker, meegenomen te worden.
2. De GGD geeft in de kadernota en beleidsbegroting 2027 duidelijk weer met welke concrete plannen invulling gegeven gaat worden aan het nieuwe, nog op te stellen beleidsplan 2026-2030.
3. Gezien de afnemende financiële middelen vanaf 2026 verwachten gemeenten ook in 2027 beleidsmatige keuzes te moeten maken. Om deze keuzes gedegen voor te kunnen bereiden is meer gedetailleerd inzicht nodig in het aanbod en in de geleverde producten en kosten. Wij verwachten van de GGD dat zij deze informatie met voorrang in samenspraak met het ambtenarenoverleg, of een delegatie daarvan, levert en dit benodigde inzicht/ transparantie meeneemt in de verdere uitwerking van Samen Sterker. In het traject Samen Sterker dient een vergelijk in het productenaanbod tussen beide GGD'en op een eenduidige en eenvoudige wijze te maken zijn.
4. Van de GGD verwachten de gemeenten dat met de verdere uitwerking van Samen Sterker naast de bestuurders ook de ambtenaren en gemeenteraden tijdig betrokken worden, op een dusdanig moment zodat zij de mogelijkheid hebben om de uitkomst van het traject wezenlijk kunnen beïnvloeden. Afstemming met het Algemeen Bestuur van de GGD Hart voor Brabant spreekt voor zich. Aan beide besturen dienen dezelfde voorstellen/besluiten te worden

voorgelegd. Men dient onder andere oog te hebben voor de gewenste lokale nabijheid van de GGD, de kosten van dit proces en de zeggenschap van de deelnemende gemeenten in samenwerking.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	2.090.000	2.232.000	2.305.000	2.382.000	2.461.000

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	6.035.000	6.116.000
vreemd vermogen	19.778.000	20.860.000

Gemeenschappelijke Regeling Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)

Instellingsbesluit

Website

Openbaar belang

Het verlenen van ambulancezorg.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico’s te benoemen.

Richtlijnen kaders begroting 2027

Aanvullende financiële richtlijn:
De algemene financiële richtlijnen zijn niet van toepassing op de RAV.

Beleidsmatige richtlijnen:

1. De RAV waarborgt onder de Wet ambulancezorgvoorzieningen de kwaliteit en continuïteit van de ambulancezorg in haar werkgebied. De ambulancezorg dient blijvend te worden uitgevoerd zonder gemeentelijke financiële bijdragen.
2. De nieuwe urgentie-indeling ambulancezorg is naar verwachting in 2027 volledig geïmplementeerd. De nieuwe indeling kent zeven in plaats van drie urgentieniveaus. De RAV verwerkt de nieuwe urgentie-indeling in haar begroting waarbij inzage in de responstijden op A0 en A1 (voorheen A1 en A2 ritten) behouden blijft. Uitgangspunt dient te zijn dat in het hele werkgebied de responstijd voor A0 ritten met niet meer dan 5% wordt overschreden (melding-aankomst meer dan 15 minuten).
3. In haar begroting geeft de RAV aan wat het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en de landelijke Beleidsagenda Toekomstbestendige Acute Zorg van VWS betekenen voor de ambulancezorg in haar werkgebied. De beleidsagenda kent drie kernpunten:
   Kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, Zorgcoördinatie en Samenwerking in de regio.
4. In het werkgebied van de RAV liggen meerdere gemeenten die grenzen aan België. Grensoverschrijdende samenwerking is in de ambulancezorg van belang voor het bieden van snelle en effectieve hulp. De RAV geeft in haar begroting aan hoe deze samenwerking er uitziet en welke mogelijkheden zij ziet om de grensoverschrijdende samenwerking verder te optimaliseren.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026	2027	2028	2029
Begroting	0	0	0	0	0

Resultaat	2025	2026
Resultaat	0	0

Vermogen	01-01-2026	31-12-2026
eigen vermogen	15.887.000	15.887.000
vreemd vermogen	31.782.000	30.833.000

N.V. Brabant Water

Website

Openbaar belang

Winnen, zuiveren en distribueren van water voor huishoudens en bedrijfsleven.

Risico's

Op basis van de begroting zijn er geen substantiële risico’s te benoemen.

Bijdrage Etten-Leur	2025	2026
Aantal aandelen	55.211	55.211

Grondbeleid

Algemene ontwikkelingen

In deze paragraaf geven we een toelichting op het grondbeleid. Naast de algemene ontwikkelingen benoemen we de risico's. Ook lichten we een aantal wijzigingen in reserves toe.

Algemene ontwikkelingen

De Omgevingsvisie geeft een beeld van de veranderingen in het bestaand stedelijk gebied en van de toekomstige uitbreiding daarvan tot 2040.

Duurzame ambities

Het omgevingsprogramma is één van de zes kerninstrumenten van de Omgevingswet. Het bevat concrete maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving. Het omgevingsprogramma duurzaamheid bevat onder andere maatregelen voor klimaatadaptatie, energie en circulaire economie, waarmee we onze inwoners, ondernemers en organisaties willen beschermen tegen de gevolgen van het veranderende klimaat. Dit kost ruimte. Vanuit de klimaatvisie 2023-2030 zoeken we naar oplossingen en ruimte om de juiste maatregelen te treffen. Ook zoeken we ruimte en mogelijkheden om de energietransitie te ondersteunen en te versnellen.

In het beleid circulaire economie 2025-2030 Etten-Leur staat dat we de nationale doelstellingen voor circulaire economie volgen. Voor het grondbeleid betekent dit dat we kijken naar minder en slimmer grondgebruik (zoals compacter en multifunctioneel), het stimuleren van de inzet van hergebruikte en biobased materialen voor de bebouwing en het stimuleren van circulaire bedrijvigheid (zoals reparatie, herstel, tweedehands) met uitgiftevoorwaarden of omgevingsplan.

Ontwikkelingen tweede bestuursrapportage 2025

We rekenden diverse exploitaties opnieuw door en stelden de prognoses voor 2025 en volgende jaren bij. Ook brachten we de voorzieningen op het vereiste niveau.

Wonen

Gemeenten in de regio Breda en Tilburg deden de rijksoverheid via de Woondeal van maart 2023 een aanbod om samen tot 2040 een deel van het landelijk woningtekort op te lossen. Etten-Leur doet daaraan mee. De provinciale bevolkings- en woningbouwbehoefteprognoses en regionaal woningmarktonderzoek vormen de basis voor de afspraken in de regionale Woondeal.

Programmering:

Voor de periode 2022 tot en met 2026 bedraagt de minimale opgave 1.118 woningen. De gemeenteraad en het college besloten daarom om voor deze jaren een doel van minimaal 1.200 woningen vast te stellen. In de jaren 2022 tot en met 2024 zijn hiervan 1.030 woningen opgeleverd en in 2025 staan nog eens 190 woningen gepland. We bereiken daarmee de

doelstelling van 1.200 woningen tot en met 2026 al eind 2025. Voor 2026 staan nog eens 209 woningen gepland.

De opgave voor Etten-Leur kan volgens nu bekende afspraken en plannen oplopen tot ongeveer 4.100 woningen in 2040. De huidige programmering van woningbouw laat, naast de 1.030 gerealiseerde woningen en de verwachte realisatie van 190 woningen in 2025 zien, dat we voor de periode tot 2026-2040 nog ongeveer 4.370 in de planning hebben. In totaal komen we daarmee uit op 5.590 woningen. Dit betekent dat er sprake is van een over-programmering als alle projecten doorgaan.

Woningcategorieën:
Bij het ontwikkelen van de verschillende locaties houden we er rekening mee dat er minimaal 30% sociale huur en 40% betaalbare koop worden gerealiseerd. Het resterende deel wordt ingevuld met dure woningen.

Locaties:
In de periode 2022 tot en met 2026 komen de meeste woningen op verschillende binnenstedelijke locaties. Vanaf 2026 realiseren we voornamelijk woningen op nieuwe locaties buiten bestaand stedelijk gebied. De gemeenteraad nam hierover in de omgevingsvisie een besluit.

Een gedetailleerd overzicht van het woningbouwprogramma per 1 januari 2026 staat woningbouwprogramma 2026-2029.

Woningbouw 2026-2029 in m²

verkopen woningbouw in m² gemeentelijke locaties	Prognose 2026	2027	2028	2029	> 2029	Totaal
Schoenmakershoek-Oost	1.445	22.405				23.850
Haansberg deelgebied 1	19.325	14.085				33.410
Haansberg deelgebied 2	5.840	21.330	30.855	21.330	63.985	143.340
Totaal	**26.610**	**57.820**	**30.855**	**21.330**	**63.985**	**200.600**

Woningbouw 2026-2029 oplevering

Oplevering in aantallen:

gemeentelijke locaties	Prognose 2026	2027	2028	2029	> 2029	Totaal
Totaal	**34**	**351**	**226**	**226**	**2.461**	**3.298**

locaties derden	Prognose 2026	2027	2028	2029	> 2029	Totaal
Totaal	**175**	**190**	**308**	**97**	**303**	**1.073**
Totaal aantal woningen	**209**	**541**	**534**	**323**	**2.764**	**4.371**

Oplevering in aantallen:

per categorie	Prognose 2026	2027	2028	2029	> 2029	Totaal
sociale huur grondgebonden	6	30	14	14	196	260
sociale huur appartementen	58	134	216	57	604	1.069
Totaal sociale huur	**64**	**164**	**230**	**71**	**800**	**1.329**
middeldure huur grondgebonden	2	11	5	5	69	92
middeldure huur appartementen	39	45	19	33	195	331
Totaal middeldure huur	**41**	**56**	**24**	**38**	**264**	**423**
dure huur grondgebonden	-	-	-	-	-	-
dure huur appartementen	-	-	-	-	-	-
Totaal dure huur	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
betaalbaar koop laag						
koopwoningen	4	50	24	21	332	431
koopappartementen	66	21	13	13	54	167
Totaal betaalbare koop laag	**70**	**71**	**37**	**34**	**386**	**598**
betaalbaar koop midden						
koopwoningen	2	52	23	23	219	319
koopappartementen	-	11	50	13	29	103
Totaal betaalbare koop midden	**2**	**63**	**73**	**36**	**248**	**422**
betaalbaar koop hoog						
dure koopwoningen	2	32	36	23	206	299
dure koop appartementen	4	6	33	13	10	66
Totaal betaalbare koop hoog	**6**	**38**	**69**	**36**	**216**	**365**
dure koopwoningen	5	131	38	64	650	888
dure koop appartementen	3	-	33	38	40	114
Totaal dure koop	**8**	**131**	**71**	**102**	**690**	**1.002**
bouwkavels	18	18	30	6	160	232
bouwkavels CPO*	-	-	-	-	-	-
Totaal bouwkavels	**18**	**18**	**30**	**6**	**160**	**232**
Totaal	**209**	**541**	**534**	**323**	**2.764**	**4.371**

*CPO: Collectief Particulier Opdrachtgeverschap

Werken

Bedrijventerreinen

In de loop van 2023 maakten de gemeenten en provincie nieuwe afspraken over bedrijventerreinen die lopen tot 2030. Hergebruik heeft de hoogste prioriteit.

Programmering:

De huidige voorraad bedrijfsgronden op de locaties Vosdonk-Munnikenhei en Vosdonk-Noord is in principe voldoende om tot en met 2028 aan de vraag te voldoen voor kleinschalige bedrijfspercelen tot 1 hectare groot. Een uitzondering daarop vormt de reservering van ongeveer 1,85 hectare voor de realisatie van het Circulair Ambachtscentrum.

Locaties:

Etten-Leur wil daarom vooral via herontwikkeling van bestaand bedrijventerrein aan de vraag voldoen. Door het ontbreken van geschikte en rendabele locaties gaan we niet over tot de aanleg van nieuw bedrijventerrein, maar focussen we ons op revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. Dat doen we door actief oude bedrijven te verwerven en na sanering als “nieuwe” bedrijfskavels uit te geven. In de omgevingsvisie namen we daarover een besluit.

In dit overzicht staat de totale voorraad aan bedrijfskavels bij het Grondbedrijf per 1-1-2026.

bedrijventerreinen in m²	Prognose 2026	2027	2028	2029	> 2029	Totaal
Kavel met woning	3.000	-	-	-		3.000
Vosdonk-Zuid	**3.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**3.000**
- milieustraat	18.700	-	-	-		18.700
- percelen	13.660	24.930	23.300	-		61.890
Vosdonk-Noord	**32.360**	**24.930**	**23.300**	**0**	**0**	**80.590**
Totaal	**35.360**	**24.930**	**23.300**	**0**	**0**	**83.590**

Wanneer we de voorraad bedrijfskavels afzetten tegen de prognose, dan blijkt dat de bestaande voorraad voor kleinschalige bedrijvigheid tot en met 2028 voldoende is. Grootschalige bedrijven (meer dan een hectare) kunnen we maar zeer beperkt onderbrengen. Behalve de gemeente Etten-Leur hebben ook anderen een beperkt aantal bedrijfskavels in de verkoop.

Detailhandel

Bij detailhandel ligt het accent op het Winkelhart en wijk- en buurtcentra. Samen met vastgoedeigenaren en ondernemers kijken we naar de positie van het Winkelhart en andere centra. We werken aan concrete maatregelen om de leegstand aan te pakken. Ook bestaat de noodzaak om het totale winkelaanbod terug te brengen. In de Omgevingsvisie staan voorstellen.

Kantoren

Etten-Leur heeft geen gronden meer beschikbaar voor de bouw van kantoren. In regionaal verband zijn afspraken gemaakt om daar waar mogelijk de hoeveelheid te verminderen.

Kostenverhaal en financiële bijdragen

De hoofdregel is dat de gemeente bij iedere nieuw aangewezen activiteit haar kosten verhaalt. Daarvoor vraagt de gemeente een financiële vergoeding die bijdraagt aan de investeringsopgave.

In uitzonderlijke gevallen kan het college hiervan afwijken. Dit gebeurt als een gebiedsontwikkeling een maatschappelijke meerwaarde heeft voor de gemeente. De initiatiefnemer moet met een deskundige onderbouwing aantonen dat de ontwikkeling financieel niet haalbaar is als er kosten en bijdragen betaald moeten worden. Het college moet tot dezelfde conclusie komen. In zulke gevallen kan het college besluiten om minder of geen kosten te verhalen en een lagere of geen financiële bijdragen te vragen. Dit is een uitzondering en vereist een goed gemotiveerd besluit van het college.

Kostenverhaal

Gemeenten zijn verplicht de kosten die ze maken bij bepaalde bouwactiviteiten te verhalen. Deze kosten moeten in verhouding staan tot de activiteiten. Als dat niet zo is, mag het college afwijken van de bijdrage.

In de nota grondbeleid staat dat we bij voorkeur de kosten verhalen via een anterieure overeenkomst. In een anterieure overeenkomst maken we afspraken over de kostenverdeling, financiële verantwoordelijkheden, planning, infrastructuurvereisten en milieuvoorschriften. Als het bouwplan minder dan 5 woningen is, berekenen we de kosten op basis van de legesverordening.

Financiële bijdragen

Etten-Leur heeft ervoor gekozen om een financiële bijdrage te vragen en te verhalen op initiatiefnemers voor de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit is geen wettelijke verplichting, maar een gemeentelijke keuze. Bij het opleggen van een financiële bijdrage mag het college gemotiveerd afwijken van de opgelegde bijdrage. De aanvrager moet dan (onafhankelijk) aantonen dat het project anders financieel niet haalbaar is. De gemeente moet dit toetsen en bevestigen.

Winstnemingen

Etten-Leur past binnen de eigen grondexploitaties de regels van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) toe. Dit zijn de regels over onder andere de (tussentijdse) winstneming, de verliesafdekking, de rente, de disconteringsvoet, de prijsstijgingen en de looptijd.

Winst nemen is een belangrijk aspect van het realisatiebeginsel, maar wordt beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Positieve resultaten worden verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en zijn gerealiseerd. Het voorzichtigheidsbeginsel krijgt concrete invulling met de Percentage of Completion (POC) methode. Belangrijk daarbij is dat de gemeente de (tussentijdse) winstneming niet duurzaam mag inzetten voor het opvangen van structurele lasten in de begroting.

Kwaliteitsverbetering landschap

Bij de ruimtelijke ordening moeten gemeenten zich houden aan de provinciale Omgevingsverordening. In de Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant staan onder andere regels over het versterken van omgevingskwaliteit. Het gaat hier om de regeling 'Kwaliteitsverbetering landschap'.

De gemeente moet de ontvangen bijdragen gebruiken voor de doelen in het buitengebied die in de provinciale Omgevingsverordening staan. De gemeente moet regelmatig aan de provincie rapporteren over hoe de Reserve Kwaliteitsverbetering landschap wordt besteed. De gemeenteraad heeft de komende jaren ingezet op:

- een eenvoudige parkeerplaats langs de Loosweg;
- wandelvoorzieningen in Kelsdonk/Zwermlaken en ontsnipperingsmaatregelen;
- vernieuwing van de wilduittredeplaatsen in de Leurse Haven zodra ook de beschoeiing vervangen wordt;
- aanleg bloemen- en kruidenrijke bermen;
- vergelijkbare inzet- en bestedingsdoelen op andere locaties in het buitengebied van Etten-Leur.

In de komende jaren komt daar het stedelijk uitloopgebied in Haansberg bij.

In 2018 sloten de gemeente en het Waterschap Brabantse Delta een samenwerkingsovereenkomst om de aanleg van 30 kilometer ecologische verbindingszones mogelijk te maken. Deze samenwerkingsovereenkomst loopt nog tot 1 januari 2028, maar wordt mogelijk verlengd om de nog resterende opgave van 13 kilometer te realiseren. Het waterschap en de gemeente volgen de kansen voor grondverwerving (het gaat om vrijwillige verkoop of ruiling) langs ecologische verbindingszones nauwlettend.

Voor de grondverwervingen, de aanleg en het beheer en onderhoud van de ecologische verbindingszones is geld beschikbaar uit de Reserve Kwaliteitsverbetering landschap. Waterschap, provincie en Staatsbosbeheer werken verder samen met de gemeente aan het natuurontwikkelingsproject Noordrand Midden. Voor Etten-Leur gaat het om de drie deelgebieden: Kelsdonk/Zwermlaken, Strijpen/De Berk en Zwartenbergse Polder (Haagse Dijk).

LANDELIJK GEBIED *(bedragen x € 1.000)*	status	oplevering	exploitant	raming
Ecologische verbindingszones	in uitvoering	2028	gemeente en waterschap	100
Ontsnipperingsmaatregelen bij Ecologische verbindingszones	in voorbereiding	2028	gemeente en waterschap	10
Kelsdonk/Zwermlaken vlonderpaden	in uitvoering	2025	gemeente Etten-Leur / Staatsbosbeheer/ Stichting Milieu Educatief Centrum	40
Noordrand Midden overig	in uitvoering	2025	gemeente Etten-Leur / Staatsbosbeheer/ Stichting Milieu Educatief Centrum	8
Stedelijk uitloopgebied Haansberg	in voorbereiding	2033	gemeente	1.075
Totaal				**1.233**

Risico's

Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico's verbonden. Deze risico's beheersen we door risicomanagement. Onderdeel hiervan is het vormen van reserves (weerstandscapaciteit) om de nadelen van het eventueel voordoen van risico's op te kunnen vangen.

De financiële bedrijfsvoering van het Grondbedrijf is zo opgezet dat we risico's opvangen zonder dat we een beroep doen op de algemene dienst van de gemeente. In de tabel geven we aan:

- het actuele risicoprofiel van de grondexploitaties;
- het noodzakelijke weerstandsvermogen op basis van de risicoberekening;
- de verwachte exploitatieresultaten;
- het aantal m^2 grond dat in eigendom is.

(bedragen x € 1.000)	risicoprofiel 01-01-2026	Bruto benodigd weerstandsvermogen	Prognose resultaat	voorraad gronden m^2
Grondexploitaties	36.228	16.400	4.004	972.025

We werkten een gedetailleerd overzicht van de grondexploitaties uit. Daarin staat ook een totale berekening van het weerstandsvermogen dat nodig is.

Op basis van de berekening van het weerstandsvermogen is de 'Reserve exploitatie risico's' niet toereikend. Op concernniveau is dat echter wel het geval. Zie paragraaf Weerstandsvermogen.

Risico's grondexploitatie 1 januari 2026

weerstandcapaciteit *(bedragen x € 1.000)*	m2 / boekwaarde		benodigd	
Grond € 15 per m2	972.025	€ 14.580	50%	€ 7.290
Boekwaarde grond 25%	€ 72.845	€ 18.210	50%	€ 9.110
Benodigde weerstandscapaciteit				**€ 16.400**

Woningbouwlocaties *(bedragen x € 1.000)*	boekwaarde	m^2
Schoenmakershoek-Oost	4.980	26.700
Haansberg deelgebied 1 (Oost)	5.300	33.400
Haansberg deelgebied 2 (Zuid)	38.200	346.825
Haansberg deelgebied 3 (Zuid-west)	900	105.675
Haansberg deelgebied 5 (Noord)	8.700	274.100
Woningbouwlocaties	**58.080**	**786.700**
Bedrijventerreinen		
Vosdonk-Zuid	-700	3.000
Vosdonk Noord	11.400	59.900
Bedrijventerreinen	**10.700**	**62.900**
Totaal	**68.780**	**849.600**

Materiële vaste activa	boekwaarde	m^2
Hilsebaan	70	11.925
Haansberg deelgebied 4 (Noord-West)	3.700	46.800
Meeuwisdijk	295	63.700
Totaal	**4.065**	**122.425**

Totaal	boekwaarde	m²
Totaal exploitatiegebieden	**72.845**	**972.025**

Investeringen

Investeringen 2025

Om de gewenste maatschappelijke effecten binnen de programma's te realiseren zijn investeringen nodig.
We geven inzicht in de ontwikkelingen van de investeringen.

In 2025 was € 87 miljoen voor investeringen beschikbaar. We verwachten hiervan in 2025 ongeveer € 36 miljoen uit te geven.
Aan het einde van 2025 is er nog € 51 miljoen over.

investeringen *(bedragen x € 1.000)*	nog beschikbaar
Tunnel en oostelijke randweg	30.000
Gemeentelijk Waterplan	9.900
Investeringen openbaar gebied	8.500
Overige investeringen	2.600
	51.000

Een groot deel van deze investeringen heeft een lange doorlooptijd. We geven dat geld pas in 2026 en later uit.

In onze financiële verordening staan de afschrijvingstermijnen voor investeringen.
Die termijnen gebruikten we bij het opstellen van het Investeringsplan 2026-2029.

Tweede bestuursrapportage 2025

In de tweede bestuursrapportage 2025 stellen we de volgende wijzigingen voor.

Investeringen 2025 *(bedragen x € 1.000)*	Huidig krediet bedrag	Verhoging (+) Verlaging (-)	Nieuw krediet bedrag
1. Oderkerkpark	419	280	699
1. Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie	1.017	-250	767
Subtotaal		**30**	
2. Herontwikkeling stationsomgeving	729	-629	100
3. Reconstructie Spoorlaan	-146	173	27
4. Vervanging gladheidsmaterieel	-28	58	30
5. Nieuwbouw gemeentewerf	-	225	225
Totaal		**-143**	

1. Oderkerkpark

Voor de aanpak van wateroverlast wordt krediet beschikbaar gesteld vanuit het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie.

2. Herontwikkeling stationsomgeving

Het project is nagenoeg afgerond. Voor de vergroening blijft een deel van het krediet beschikbaar. Het restant komt te vervallen.

3. Reconstructie Spoorlaan
Werkzaamheden zijn bijna afgerond. Krediet is zeven jaar geleden berekend. Kosten zijn achteraf hoger uitgevallen.

4. Vervanging gladheidsmaterieel
Geen sprake van inschrijvers die onder het aanbestedingsbedrag bleven. De aanbesteding valt hoger uit.

5. Nieuwbouw gemeentewerf
De raad besloot een krediet beschikbaar te stellen voor de nieuwbouw van de gemeentewerf.

Investeringsplan 2026-2029

Naast de investeringen die vanuit 2025 nog doorlopen (zie investeringen 2025) zijn er ook nieuwe investeringen nodig.
Welke dat zijn ziet u hieronder.

Programma 1 Eigentijds bestuur en dienstverlening *(bedragen x € 1.000)*	Afschr. termijn	2026	2027	2028	2029
Vervanging mobile devices	3	75	75	75	75
Vervanging wagenpark (diverse wagens).	8 of 10 jaar	-	35	115	-
Mobile devices gemeenteraad	4	76	-	-	-
Vervanging hardware werkplek (dockingstations en beeldschermen)	5	-	-	135	-
Totaal programma 1		**151**	**110**	**325**	**75**

Programma 2 Sociaal Etten-Leur *(bedragen x € 1.000)*	Afschr. termijn	2026	2027	2028	2029
Maatschappelijke accommodaties	40	1.000	1.000	1.000	
Totaal programma 2		**1.000**	**1.000**	**1.000**	**0**

Programma 3 Ruimte voor wonen en leven *(bedragen x € 1.000)*	Afschr. termijn	2026	2027	2028	2029
Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP)	25	100	100	235	285
Openbare ruimte (wegbeheer)	40	2.895	2.895	2.895	2.895
Openbare verlichting	20	800	-	-	-
Omgevingsvisie, verbetering bestaand wegennet	40	500	-	-	-
N389 Zevenbergseweg	40	200	-	-	-
Vervanging verkeersregelinstallaties	10	-	140	-	-
Speeltoestellen	20	508	348	313	247
Rotonde Concordialaan/Hoevenseweg	40	700	-	-	-
Gemeentelijk Waterplan (riolering)	40	1.640	1.600	1.062	1.062
Aanleg trainingsveld vv DSE	20	100	-	-	-
Vosdonk Wateroverlast	40	2.600	-	-	-
Totaal programma 3		**10.043**	**5.083**	**4.505**	**4.489**

Programma 5 Duurzaam denken en doen *(bedragen x € 1.000)*	Afschr. termijn	2026	2027	2028	2029
Hekwerk hondenuitlaatterreinen	10	25	25	-	-
Vervanging textiel- en glascontainers	10	125	-	-	-
Deksels minicontainers	10	500	-	-	-
Containers milieustraat	10	450	-	-	-
Voertuig milieustraat	10	345	-	-	-
Opknappen ondergrondse containers	10	250	-	-	-
Camera's kraak en perswagen	5	30	-	-	-
Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie	40	490	490	490	490
Totaal programma 5		**2.215**	**515**	**490**	**490**

Toelichtingen Investeringsplan 2026-2029

Investering	Omschrijving / toelichting
Vervanging mobile devices	Om informatie te delen, samen te werken en tijd- en plaatsonafhankelijk te werken zetten we mobiele apparatuur in.
Vervanging wagenpark (diverse wagens).	We vervangen in 2025 een deel van het wagenpark. Dit doen we omdat een deel van het wagenpark afgeschreven is en we willen de bedrijfsvoering waarborgen. Het gaat om 3 nieuwe voertuigen.
Mobile devices gemeenteraad	De mobile devices voor de raadsleden schaffen we aan bij een nieuwe raadsperiode.
Vervanging hardware werkplek (dockingstations en beeldschermen)	In 2028 moet de werkplek (hardware) vervangen worden. Het gaat om dockingstations en beeldschermen.
Maatschappelijke accommodaties	De gebouwen van het jongerencentrum, twee van de scouting en van Jeugdland zijn verouderd. Deze zijn aan vervanging toe. Er is ook een loods nodig waar de sociaal maatschappelijke organisaties spullen op kunnen slaan.
Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP)	Het GVVP is onderdeel van de Omgevingsvisie. Voor de uitvoering investeren we van 2024 tot en met 2028 jaarlijks € 100.000.
Openbare ruimte (wegbeheer)	De uitgaven in de openbare ruimte brengen we voor 45% ten laste van investeringsplan. Hier schrijven we op af. De andere 55% brengen we ten laste van de voorziening verhardingen. Dit betreft onderhoud.
Openbare verlichting	(Vervangings)investeringen openbare verlichting.
Omgevingsvisie, verbetering bestaand wegennet	Uitvoering van de Omgevingsvisie. Onder andere de uitbreiding met 3.800 woningen, vergt grote aanpassingen in de infrastructuur. We onderzoeken welke aanpassingen noodzakelijk zijn in het bestaande wegennet.
N389 Zevenbergseweg	Bijdrage die Etten-Leur moet betalen aan provincie voor N389 Zevenbergseweg is hoger dan het bestaande budget van € 250.000.
Vervanging verkeersregelinstallaties	In het beheer- en investeringsplan is de vervanging van Liesbosweg-Lage Vaartkant in 2027 opgenomen.
Speeltoestellen	In 2024 stelde de raad het Beleidsplan spelen en bewegen 2024-2030 vast. Uit dit plan en de financiële doorrekening blijkt dat extra budget noodzakelijk is voor het onderhoud en vervanging van de huidige speelvoorzieningen inclusief de nieuwe ambities.
Rotonde Concordialaan/Hoevenseweg	Aanpassen rotonde Concordialaan en Hoevenseweg.
Gemeentelijk Waterplan (riolering)	Reguliere vervanging en renovatie van het hoofdriool, gemalen en mini-gemalen, conform het Gemeentelijk Waterplan 2024-2028.
Aanleg trainingsveld vv DSE	Voetbalvereniging DSE heeft extra trainingscapaciteit nodig. Daarom wordt de reststrook tussen vv DSE en KV Focus omgevormd tot trainingsveld.
Vosdonk Wateroverlast	Dit project is in 2012 gestart en komt binnenkort in uitvoering. Tussen 2012 en nu zijn de prijzen met 33% gestegen. Daarnaast moeten de bomen aan de N640 behouden blijven wat extra budget vraagt.
Hekwerk hondenuitlaatterreinen	Vervanging hekwerk hondenuitlaatterreinen.
Vervanging textiel- en glascontainers	Vervanging textiel- en glascontainers.
Deksels minicontainers	50.000 minicontainers worden voorzien van een nieuw deksel
Containers milieustraat	Het contract met Renewi wordt in 2027 beëindigd. Voor de eigen exploitatie schaffen we 30 nieuwe containers aan.
Voertuig milieustraat	Het contract met Renewi wordt in 2027 beëindigd. Voor de eigen exploitatie schaffen we een nieuw voertuig met aanhanger aan.
Opknappen ondergrondse containers	De ondergrondse containers worden gecontroleerd en waar nodig opgeknapt.
Camera's kraak en perswagen	Op de kraak en perswagen komen camera's om de afvalstroom te volgen.
Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie	Vanuit beheer zijn er diverse projecten in de openbare ruimte. De kosten voor vergroening en ontharding zijn veelal niet in het beheerplan opgenomen. Met dit krediet worden de projecten op het moment van onderhoud aangepast aan de klimaatverandering. Het vastgoed van de gemeente wordt bij gepland onderhoud afgekoppeld van het hemelwaterriool en vergroend en daarmee aangepast aan de klimaatverandering.

Openbaarheid

Openbaarheid

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht van inwoners op publieke informatie.

Wat willen we bereiken?

Het doel van de Woo is:

- het bevorderen van openheid en transparantie;
- een gemeente maakt publieke informatie transparant en actief openbaar.

De gemeente Etten-Leur wil een transparante organisatie zijn. We delen informatie uit documenten en data actief. We doen dat omdat de wet dit voorschrijft, maar nog belangrijker omdat we dit willen. Een transparante en open overheid draagt bij aan het vertrouwen tussen gemeente en inwoners. Het zorgt er ook voor dat inwoners meer meedoen en zich meer betrokken voelen bij de inrichting van hun buurt en omgeving en het bestuur van de gemeente. De gemeente zorgt ervoor informatie goed toegankelijk en begrijpelijk te maken, zodat inwoners deze makkelijk kunnen vinden en gebruiken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2026?

De Wet open overheid richt zich op 3 hoofdthema's:

1. Actief openbaar maken van informatie;
2. Passief openbaar maken van informatie;
3. Informatiebeheer op orde.

1. Actief openbaar maken van informatie

We richten een nieuw platform op voor het openbaar publiceren van informatie in 2026.

We zorgen er in 2026 voor dat systemen en processen op tijd klaar zijn voor de zogenaamde 'tweede tranche' informatie categorieën. Formeel is hiervoor door het ministerie nog geen ingangsdatum vastgesteld. Het gaat onder andere om het publiceren van Woo verzoeken en bijbehorende besluiten en agenda- en vergaderstukken van raad- en collegevergaderingen.

2. Passief openbaar maken van informatie

De gemeente maakt informatie uit eigen beweging openbaar. Daarnaast ontvangt de gemeente ook verzoeken om informatie openbaar te maken. Sinds de invoering van de Woo kent de gemeente hiervoor het Woo-verzoek proces.

In 2026 optimaliseren we het Woo-verzoek proces. Bijvoorbeeld door heldere afspraken te maken over wie welke rol met bijbehorende verantwoordelijkheden heeft binnen het proces. Dit moet zorgen voor een snellere en betere afhandeling.

3. Informatiebeheer op orde
Goed informatiebeheer zorgt ervoor dat de gemeente altijd weet waar documenten die onder de Woo vallen zich bevinden. Elk document heeft een vastgestelde bewaartermijn, waarna het wordt geselecteerd voor overdracht aan de archiefbewaarplaats of voor vernietiging.

In 2026 nemen we het overbrengen van informatie naar het e-depot (digitale archiefbewaarplaats) op in onze kwaliteitscyclus. Zo borgen we dat onze informatiehuishouding blijft voldoen aan de Woo en houden we het onderwerp onder de aandacht binnen de organisatie. Ook blijven we in 2026 medewerkers trainen en ondersteunen bij het uitvoeren van informatiebeheer en archivering.

Subsidies

Subsidies

Hieronder leest u per programma de gereserveerde bedragen voor subsidieverlening.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
1. Eigentijds bestuur en dienstverlening	0	0	0	0
2. Sociaal	-8.316	-8.083	-8.083	-8.083
3. Ruimte voor wonen en leven	-333	-339	-343	-343
4. Economie en werk	-261	-261	-261	-261
5. Duurzaam denken en doen	-1.995	-95	-95	-95
Totaal	-10.904	-8.777	-8.781	-8.781

Financieel

In de programma's beschrijven we het beleid dat we willen voeren en de financiële middelen die daarbij horen. Deze begroting bevat ook een financieel deel.
In dit onderdeel lichten we dat financiële deel verder toe. Daarbij houden we ons aan de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) stelt.

Ook geven we inzicht in de financiële positie (balans) van de gemeente.
Aan de hand van de meerjarenraming geven we inzicht in de uitgangspunten en het verloop van het meerjarig begrotingssaldo.

Wat zijn de kosten en opbrengsten per programma?

Totaal overzicht per programma

Dit totaaloverzicht geeft inzicht in de lasten en baten per programma voor de begroting 2026. Ook het saldo van de algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien, de mutaties in de reserves en de incidentele lasten en baten nemen we op.

We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**. We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

De verschillende onderdelen lichten we toe.

Programma	Jaarrekening 2024			Gewijzigde begroting 2025			Begroting 2026		
(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Eigentijds bestuur en dienstverlening	-5.292	1.679	-3.613	-2.727	1.188	-1.539	-4.077	1.585	-2.492
2. Sociaal	-60.126	12.363	-47.763	-65.623	10.956	-54.667	-61.326	5.967	-55.358
3. Ruimte voor wonen en leven	-28.525	15.525	-13.000	-46.866	31.644	-15.222	-55.876	38.619	-17.257
4. Economie en werk	-28.780	14.081	-14.699	-29.921	15.698	-14.223	-30.870	15.715	-15.155
5. Duurzaam denken en doen	-12.772	8.517	-4.255	-13.035	8.334	-4.701	-15.588	7.579	-8.008
Subtotaal programma's	**-135.494**	**52.165**	**-83.329**	**-158.172**	**67.820**	**-90.352**	**-167.736**	**69.466**	**-98.270**
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	-	10.228	10.228	-	11.117	11.117	-	11.514	11.514
Uitkering Gemeentefonds	-	97.498	97.498	-	104.299	104.299	-	105.637	105.637
Dividenden	-	21	21	-	21	21	-	17	17
Saldo financieringsfunctie	-1.810	147	-1.663	-1.962	32	-1.930	-2.767	31	-2.737
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**-1.810**	**107.894**	**106.084**	**-1.962**	**115.468**	**113.507**	**-2.767**	**117.199**	**114.432**
Overhead	-18.316	3.092	-15.225	-18.251	2.702	-15.549	-18.830	3.049	-15.781
Vennootschapsbelasting	-154	-	-154	-	-	-	-	-	-
Post onvoorzien	-	-	-	-100	-	-100	-150	-	-150
Totaal saldo van baten en lasten	**-155.774**	**163.150**	**7.376**	**-178.484**	**185.990**	**7.506**	**-189.483**	**189.714**	**231**
Toevoeging en onttrekkingen reserves	-8.788	8.089	-699	-6.419	5.510	-909	-1.500	2.686	1.186
Resultaat	**-164.562**	**171.239**	**6.676**	**-184.904**	**191.500**	**6.597**	**-190.983**	**192.400**	**1.417**
Incidentele lasten en baten	-7.787	6.240	-1.547	-5.296	4.802	-494	-1.875	2.399	524
Resultaat structureel	**-156.775**	**164.999**	**8.223**	**-179.608**	**186.698**	**7.091**	**-189.108**	**190.001**	**893**

Lokale heffingen

Lokale heffingen bestaan uit de verschillende belastingen die de gemeente Etten-Leur doorrekent aan de inwoners.
Het gaat dan om belastingen waar geen specifieke prestatie van de gemeente tegenover staat.

Voor de onroerendezaakbelasting gaan we uit van de actuele woningprognoses en een verhoging van 2,1%.
Ook hondenbelasting, precariobelasting en toeristenbelasting verhogen we met 2,1%.

(bedragen x € 1.000)	2024	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026
Onroerendezaakbelasting	9.919	10.816	11.203
Hondenbelasting	187	167	172
Precariobelasting	41	50	51
Toeristenbelasting	80	84	87
Totaal lokale heffingen	**10.228**	**11.117**	**11.514**

Uitkering gemeentefonds

Alle gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren. We noemen dat de uitkering Gemeentefonds. Deze uitkering mogen we overal voor inzetten. De raming voor de uitkering Gemeentefonds baseren we op de septembercirculaire 2025.

In de tabel staat welk bedrag we kregen in 2024 en welke bedragen we verwachten in 2025 en 2026.

(bedragen x € 1.000)	2024	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026
Uitkering gemeentefonds	97.498	104.299	105.637

Dividenden

De gemeente is aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten. Jaarlijks ontvangt de gemeente een dividend.
Standaard gaan we uit van een dividend van € 17.000. Afhankelijk van de resultaten van de BNG valt dit bedrag hoger of lager uit.

(bedragen x € 1.000)	2024	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026
Bank Nederlandse Gemeenten	21	21	17

Financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is het verschil tussen de te betalen en te ontvangen rente.

(bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026
Rentelasten	-1.810	-1.962	-2.767
Rentebaten	147	32	31
Saldo financieringsfunctie	**-1.663**	**-1.930**	**-2.737**

We verwachten dat dit saldo in 2026 € 2.737.000 is (te betalen).

Overhead

Gemeenten zijn verplicht de overhead centraal in de begroting op te nemen. Overhead is gedefinieerd als:
alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Op hoofdlijnen zijn dit de volgende kosten:
- huisvesting en facilitaire zaken (inclusief beveiliging);
- leidinggevenden primair proces;
- financiën, Toezicht en Controle gericht op eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- interne en externe communicatie;
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning (exclusief griffie);
- informatievoorziening en automatisering;
- documentatie informatievoorziening;
- managementondersteuning primair proces.

Inkomsten worden in mindering gebracht op de overhead.

Opbouw overhead	Rekening 2024	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026
Totale overheadkosten	-18.316	-18.251	-18.830
Totale overheadinkomsten (met name dienstverlening RWB, Werkplein en Zundert)	3.092	2.702	3.049
Totale overhead	**-15.225**	**-15.549**	**-15.781**
Toerekening aan investeringen, Grondexploitaties en voorzieningen	1.248	1.208	1.188
Netto saldo overhead	**-13.977**	**-14.341**	**-14.593**

De totale overhead is € 15,8 miljoen. Op dit bedrag brengen we € 1,2 miljoen in mindering. Deze kosten rekenen we toe aan investeringen, grondexploitaties en voorzieningen.

Aan overhead nemen we in de begroting € 14,6 miljoen op.

Toerekening aan tarieven

Omdat de overhead nu op één centrale plaats in de begroting is opgenomen moeten we

de overhead buiten de administratie om (extracomptabel) aan de tarieven toerekenen. Deze toerekening doen we op basis van personeelslasten.

Het overhead percentage berekenen we door de overheadkosten te delen door de personeelslasten. Dit percentage is **66%.**
Dit betekent dat we bij het opstellen van de tarieven voor elke euro personeelslast we er 66 cent overhead op het taakveld bij opnemen.

Vennootschapsbelasting

Belastingplichtige activiteiten voor de vennootschapsbelasting zijn: grondbedrijf, verkoop van reststromen uit huishoudelijk afval, parkeergarage en straatparkeren. Het resultaat op straatparkeren is echter wel vrijgesteld. Op basis van voorzichtige uitgangspunten nemen we ook de aanleg van rioolaansluitingen, de aanleg van in- en uitritten en het resultaat op reclame uitingen in de aangiften vennootschapsbelasting op.

Voor het grondbedrijf sloten we een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst. Hierin maakten we afspraken over de fiscale waardering van de openingsbalans en winstbepaling. Ook voor de verkoop van de reststromen volgen we het standpunt van de Belastingdienst over winstbepaling op.

We dienden de aangiften vennootschapsbelasting over 2016 tot en met 2023 in. Definitieve aanslagen werden opgelegd tot en met 2020. We verwachten dat we over 2022 ongeveer € 53.000 en over 2023 € 62.000 aan vennootschapsbelasting moeten betalen.

Post onvoorzien

In de begroting 2026 nemen we voor de post onvoorzien € 150.000 op.

(bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Gewijzigde begroting 2025	Begroting 2026
Onvoorzien	0	-100	-150

Meerjarenraming 2026-2029

De verwachte kosten en opbrengsten voor 2026 tot en met 2029 zien er op basis van de vastgestelde uitgangspunten als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	Raming 2026			Raming 2027			Raming 2028			Raming 2029		
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
1. Eigentijds bestuur en dienstverlening	-25.824	121.745	95.921	-26.587	123.855	97.268	-30.234	125.015	94.781	-33.422	129.267	95.844
2. Sociaal	-61.326	5.967	-55.358	-59.746	4.439	-55.307	-59.255	4.386	-54.869	-59.484	4.453	-55.031
3. Ruimte voor wonen en leven	-55.876	38.619	-17.257	-55.830	38.420	-17.410	-54.350	36.337	-18.013	-46.425	27.898	-18.527
4. Economie en werk	-30.870	15.803	-15.067	-31.249	15.811	-15.438	-31.409	15.819	-15.590	-31.663	15.825	-15.838
5. Duurzaam denken en doen	-15.588	7.579	-8.008	-12.890	7.882	-5.008	-13.094	7.894	-5.200	-13.218	7.904	-5.314
Totaal saldo van baten en lasten	**-189.483**	**189.714**	**231**	**-186.302**	**190.407**	**4.105**	**-188.342**	**189.451**	**1.109**	**-184.212**	**185.347**	**1.135**
Toevoeging en onttrekkingen reserves	-1.500	2.686	1.186	-1.500	796	-704	-1.500	779	-721	-1.500	743	-757
Resultaat	**-190.983**	**192.400**	**1.416**	**-187.802**	**191.203**	**3.401**	**-189.842**	**190.230**	**388**	**-185.712**	**186.090**	**378**
Incidentele lasten en baten	-1.875	2.399	-524	-1.650	509	1.141	-1.650	493	1.157	-1.513	456	1.057
Resultaat structureel	**-189.108**	**190.001**	**892**	**-186.152**	**190.694**	**4.542**	**-188.192**	**189.737**	**1.545**	**-184.199**	**185.634**	**1.435**

Hoe ziet de balans er in 2026 uit?

Prognose balans

We geven inzicht in de financiële positie van de gemeente aan de hand van de geprognosticeerde balans 2026, het EMU-saldo en de reserves en voorzieningen. De financiële positie geeft een beeld hoe financieel gezond de gemeente is.

De (vereenvoudigde) balans voor 2026 en de meerjarenraming ziet er op basis van de begroting als volgt uit.

(bedragen x € 1.000)	Prognose 1-1-2026	Prognose 31-12-2026	Prognose 31-12-2027	Prognose 31-12-2028	Prognose 31-12-2029
Materiële vaste activa	186.000	202.300	212.100	214.400	207.800
Financiële vaste activa	2.100	2.000	1.800	1.700	1.500
Vlottende activa	59.000	56.100	39.200	26.900	22.600
Overig	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal activa	**247.100**	**260.400**	**253.100**	**243.000**	**231.900**
Vaste passiva (reserves)	57.700	56.500	57.200	57.900	58.600
Voorzieningen	40.200	39.400	36.300	34.800	33.200
Schulden	149.200	164.500	159.600	150.300	140.100
Overig	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal passiva	**247.100**	**260.400**	**253.100**	**243.000**	**231.900**

Activa en passiva

Vaste activa

Door investeringen in met name de openbare ruimte en riolering neemt de boekwaarde van de vaste activa in 2026 toe.

Vlottende activa

Dit zijn de grondvoorraden van het Grondbedrijf. Vanaf 2027 neemt de boekwaarde af door grondverkopen van de nieuwe woonwijk Haansberg.

Vaste passiva

Onder de vaste passiva vallen alle reserves. We verwachten dat de reserves in de komende jaren op hetzelfde niveau blijven. Hierbij houden we geen rekening met een positief of negatief rekeningresultaat. Een overzicht van mutaties in de reserves leest u hier.

Voorzieningen

De voorzieningen dalen ieder jaar. Dit komt door bestedingen van de onderhoudsvoorzieningen. Een overzicht van mutaties in de voorzieningen leest u hier.

Langlopende en kortlopende schulden

Om de investeringen te financieren zetten we eerst de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) in.
Het geld wat we dan tekort komen lenen we.

Hoeveel we precies moeten lenen is afhankelijk van de “snelheid” waarmee we investeringen en grondexploitaties realiseren.

In 2026 verwachten we dat externe financiering (leningen) nodig is. De financieringsstrategie lichten we toe in de paragraaf Financiering. Een overzicht van de opgenomen geldleningen nemen we daar ook op.

EMU-Saldo

Het EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie) is een in Europees verband gehanteerd en gedefinieerd macro-economisch begrip. Het kan worden omschreven als het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de overheid (collectieve sector).

Het EMU-saldo van een gemeente kan in de jaren sterk fluctueren. Voorbeelden hiervan zijn investeringsuitgaven in een
bepaald jaar (uitgaven) of grondverkopen (inkomsten).

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording nemen we in de begroting een berekening van het EMU-saldo op over
het vorige begrotingsjaar, het begrotingsjaar en het jaar volgend op het begrotingsjaar.

Het EMU-saldo van de gemeente Etten-Leur is in de begroting 2026:

(bedragen x € 1.000.000)	**2025**	**2026**	**2027**
EMU-saldo	-44,5	-13,6	12,3

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt verwachten we voor het komende jaar een tekort op het EMU-saldo.
Dit tekort wordt met name veroorzaakt door grondaankopen voor de nieuwbouwwijk Haansberg en het uitvoeren van geplande investeringen.

Reserves en voorzieningen

Reserves

De uitgangspunten van de financiële positie reserves en voorzieningen uit de Kadernota 2026-2029 gebruiken we voor het opstellen van de begroting 2026.

Het verwachte verloop van de reserves voor het begrotingsjaar 2026 is als volgt:

2026 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2026	Toevoeging ten laste van exploitatie	Vermindering ten gunste van exploitatie	Stand 31-12-2026
Algemene reserve*	22.434	0	0	22.434
Bestemmingsreserves (dekking)	13.471	0	765	12.706
Bestemmingsreserves (overig)	8.561	1.500	1.846	8.215
Reserves Grondbedrijf	13.197	0	75	13.122
Totaal reserves	**57.663**	**1.500**	**2.686**	**56.477**

* Bij de algemene reserve houden we geen rekening met verwachte rekeningresultaten.

De belangrijkste mutaties lichten we hier toe.

We nemen ook een overzicht per reserve op met de begin- en eindstand 2026 en de begrote toevoegingen en onttrekkingen.

Reserves 2026

(bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2026	Toevoeging ten laste van exploitatie	Vermindering ten gunste van exploitatie	Vermindering ter dekking van afschrijving	Stand 31-12-2026
Algemene reserve*	22.434	0	0	0	22.434
Totaal algemene reserves	**22.434**	**0**	**0**	**0**	**22.434**
Dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs	8.804	0	478	0	8.326
Dekkingsreserve Sportvoorzieningen	4.667	0	0	286	4.380
Totaal bestemmingsreserves (dekking)	**13.471**	**0**	**478**	**286**	**12.706**
Reserve Bomenfonds	54	0	0	0	54
Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	3.007	0	1.846	0	1.161
Reserve Infrastructurele oplossingen	5.500	1.500	0	0	7.000
Totaal bestemmingsreserves (overig)	**8.561**	**1.500**	**1.846**	**0**	**8.215**
Reserve Grondexploitatierisico's	13.000	0	0	0	13.000
Reserve Realisatie Omgevingsvisie	33	0	25	0	8
Reserve Cultuur	163	0	50	0	113
Totaal reserves Grondbedrijf	**13.197**	**0**	**75**	**0**	**13.122**
Totaal reserves Algemene Dienst en Grondbedrijf	**57.663**	**1.500**	**2.399**	**286**	**56.477**

* Bij de algemene reserve houden we geen rekening met verwachte rekeningresultaten.

Toelichting mutatie reserves

Bestemmingsreserves (dekkingsreserves)

Deze reserves zetten we voor € 764.000 (€ 478.000 + € 286.000) in als dekking om af te schrijven op activa met economisch nut (onderwijs- en sportaccommodaties).

Bestemmingsreserves (overig)

Toevoeging

In 2026 voegen we € 1.500.000 toe aan de reserve Infrastructurele oplossingen.

Onttrekking

In totaal onttrekken we € 1.846.000 aan de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden. Het gaat om de subsidies voor duurzaamheid en toekomstbestendig energiebeleid.

Reserves Grondbedrijf

Onttrekking

In totaal onttrekken we € 75.000 aan de reserves van het Grondbedrijf:

- Reserve Realisatie Omgevingsvisie: dekking exploitatietekorten verspreide percelen (€ 25.000);
- Reserve Cultuur: dekking kosten voor het realiseren van kunst in de wijk (€ 50.000).

Meerjarenperspectief reserves

Het verloop van de reservepositie in de komende jaren ziet u hier:

2027 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2027	Toevoeging ten laste van exploitatie	Vermindering ten gunste van exploitatie	Stand 31-12-2027
Algemene reserve*	22.434	0	0	22.434
Bestemmingsreserves (dekking)	12.706	0	746	11.960
Bestemmingsreserves (overig)	8.215	1.500	0	9.715
Reserves Grondbedrijf	13.122	0	50	13.072
Totaal reserves	**56.477**	**1.500**	**796**	**57.181**

2028 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2028	Toevoeging ten laste van exploitatie	Vermindering ten gunste van exploitatie	Stand 31-12-2028
Algemene reserve*	22.434	0	0	22.434
Bestemmingsreserves (dekking)	11.960	0	729	11.231
Bestemmingsreserves (overig)	9.715	1.500	0	11.215
Reserves Grondbedrijf	13.072	0	50	13.022
Totaal reserves	**57.181**	**1.500**	**779**	**57.902**

2029 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2029	Toevoeging ten laste van exploitatie	Vermindering ten gunste van exploitatie	Stand 31-12-2029
Algemene reserve*	22.434	0	0	22.434
Bestemmingsreserves (dekking)	11.231	0	729	10.502
Bestemmingsreserves (overig)	11.215	1.500	0	12.715
Reserves Grondbedrijf	13.022	0	13	13.008
Totaal reserves	**57.902**	**1.500**	**743**	**58.659**

* Bij de algemene reserve houden we geen rekening met verwachte rekeningresultaten..

Voorzieningen

Het verwachte verloop van de voorzieningen voor het begrotingsjaar 2026 is als volgt:

2026 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2026	Toevoeging ten laste van exploitatie	Aanwending of vrijval	Stand 31-12-2026
Onderhoudsvoorzieningen	25.629	4.019	4.255	25.392
Overige voorzieningen	12.068	134	774	11.428
Voorziening Grondbedrijf	2.560	0	0	2.560
Totaal voorzieningen	**40.257**	**4.152**	**5.029**	**39.380**

De belangrijkste mutaties lichten we hier toe.

We nemen ook een overzicht per voorziening op met de begin- en eindstand 2026 en de begrote toevoegingen en onttrekkingen.

Voorzieningen 2026

(bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2026	Toevoeging ten laste van exploitatie	Afname door Vrijval	Afname door Aanwending	Stand 31-12-2026
Voorziening Verhardingen	20.032	1.911	0	3.158	18.784
Voorziening Onderhoud Gebouwen	1.697	690	0	657	1.730
Voorziening Onderhoud zwembad	764	101	0	0	865
Voorziening Onderhoud Nobelaer	950	238	0	0	1.188
Voorziening Sportaccommodaties	1.719	930	0	78	2.571
Voorziening Inventaris gymlokalen	238	33	0	55	216
Voorziening Veiligheid elektrische installaties	230	117	0	308	39
Totaal onderhoudsvoorzieningen	**25.629**	**4.019**	**0**	**4.255**	**25.392**
Voorziening Riolering	3.834	0	0	184	3.650
Voorziening Afval	2.506	0	0	456	2.050
Voorziening Dubieuze debiteuren	160	50	0	50	160
Voorziening Dubieuze debiteuren Werkplein	447	0	0	0	447
Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	3.259	84	0	83	3.260
Voorziening Spaarovereenkomsten personeel	117	0	0	0	117
Voorziening Verlof Individueel Keuzebudget	1.046	0	0	0	1.046
Voorziening Personeel	25	0	0	0	25
Voorziening Regeling Vervroegde Uittreding	97	0	0	0	97
Voorziening Kwaliteitsverbetering landschap	578	0	0	0	578
Totaal overige voorzieningen	**12.068**	**134**	**0**	**774**	**11.428**
Voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf	2.560	0	0	0	2.560
Totaal voorzieningen	**40.257**	**4.152**	**0**	**5.029**	**39.380**

Toelichting mutatie voorzieningen

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van meerjarenonderhoudsplannen voor gebouwen, sportaccommodaties, inventaris gymlokalen, onderhoud zwembad De Banakker, onderhoud Nobelaer, veiligheid elektrische installaties en de openbare ruimte onttrekken we jaarlijks de werkelijke kosten. We storten een

gemiddeld bedrag in de onderhoudsvoorzieningen. Voor 2026 is de storting € 4.019.000 en de onttrekking € 4.255.000.

Overige voorzieningen

- Aan de voorziening Afval onttrekken we € 456.000 voor het gelijk houden van de afvalstoffenheffing.
- Aan de voorziening Riolering onttrekken we € 184.000 voor het gelijk houden van de rioolheffing.
- We betalen € 83.000 aan pensioenen uit de voorziening Pensioen politieke ambtsdragers. Om de voorziening op peil te houden voegen we € 84.000 toe.
- We voegen € 50.000 toe aan de voorziening dubieuze debiteuren om deze op peil te houden.

Voorziening Grondbedrijf

Deze voorziening gebruiken we om het berekende negatieve resultaat op exploitaties of projecten op te vangen.
In 2026 verwachten we geen mutaties.

Meerjarenperspectief voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in de komende jaren ziet u hier:

2027 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2027	Toevoeging ten laste van exploitatie	Aanwending of vrijval	Stand 31-12-2027
Onderhoudsvoorzieningen	25.392	4.019	6.640	22.771
Overige voorzieningen	11.428	134	586	10.976
Voorziening Grondbedrijf	2.560	0	0	2.560
Totaal voorzieningen	**39.380**	**4.152**	**7.226**	**36.307**

2028 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2028	Toevoeging ten laste van exploitatie	Aanwending of vrijval	Stand 31-12-2028
Onderhoudsvoorzieningen	22.771	4.019	5.119	21.670
Overige voorzieningen	10.976	134	586	10.524
Voorziening Grondbedrijf	2.560	0	0	2.560
Totaal voorzieningen	**36.307**	**4.152**	**5.705**	**34.755**

2029 *(bedragen x € 1.000)*	Stand 1-1-2027	Toevoeging ten laste van exploitatie	Aanwending of vrijval	Stand 31-12-2027
Onderhoudsvoorzieningen	21.670	4.019	5.119	20.570
Overige voorzieningen	10.524	134	597	10.060
Voorziening Grondbedrijf	2.560	0	0	2.560
Totaal voorzieningen	**34.755**	**4.152**	**5.717**	**33.190**

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting stellen we een overzicht van incidentele baten en lasten op. We doen dit om te beoordelen of er sprake is van materieel evenwicht (structurele lasten worden gedekt door structurele baten). Dit overzicht gebruikt de provincie voor hun beoordeling als toezichthouder.

In hoofdlijn zijn alle baten en lasten structureel. Of een bedrag incidenteel is, is afhankelijk waarvoor dit bedrag bedoeld is.
Ook moet er sprake zijn van een duidelijke einddatum. We nemen bedragen op groter dan € 50.000.

In de meerjarenraming nemen we per programma de volgende incidentele lasten en baten op:

bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029
Incidentele lasten	-	-	-	-	-
1 Eigentijdsbestuur en dienstverlening	-334	-	-	-	-
2 Sociaal	-1.211	-150	-50	-50	-13
3 Ruimte voor wonen en leven	-1.905	-1.525	-1.500	-1.500	-1.500
4 Economie en werk	-	-100	-100	-100	-
5 Duurzaam denken en doen	-1.846	-100	-	-	-
Totaal incidentele lasten	**-5.296**	**-1.875**	**-1.650**	**-1.650**	**-1.513**
Incidentele baten					
1 Eigentijdsbestuur en dienstverlening	1.209	-	-	-	-
2 Sociaal	1.984	528	509	493	456
3 Ruimte voor wonen en leven	405	25	-	-	-
4 Economie en werk	-	-	-	-	-
5 Duurzaam denken en doen	1.204	1.846	-	-	-
Totaal incidentele baten	**4.802**	**2.399**	**509**	**493**	**456**
Saldo incidentele baten en lasten	**-494**	**524**	**-1.141**	**-1.157**	**-1.057**

1. Eigentijds bestuur en dienstverlening

Binnen dit programma zijn geen incidentele posten.

2. Sociaal Etten-Leur

In deze tabel staan de incidentele posten. Daaronder lichten we deze posten kort toe.

Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Onttrekking dekkingsreserve onderwijs		478		459		443		443
2. Kunst in de wijk	-50		-50		-50		-13	
2. Reserve Cultuur		50		50		50		13
3. Evenementen voor jongeren	-100							
Totaal	**-150**	**528**	**-50**	**509**	**-50**	**493**	**-13**	**456**

1. Onttrekking dekkingsreserve Onderwijs

In de begroting nemen we een vast bedrag op voor kapitaallasten onderwijs.
Wanneer de kosten hoger zijn dan dit opgenomen bedrag zetten we de reserve hiervoor in.

2. Kunst in de wijk

Voor de realisatie van kunst in de wijken, gebruiken we de reserve Cultuur.

3. Evenementen voor jongeren

We nemen op verzoek van de gemeenteraad een budget op voor het organiseren van evenementen voor jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar.

3. Ruimte voor wonen en leven

In deze tabel staan de incidentele posten. Daaronder lichten we deze posten kort toe.

Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Saldo baten en lasten grondexploitaties		25		0	0		0	
1. Reserves grondexploitaties	-25		0			0		0
2. Reserve Infrastructurele oplossingen	-1.500		-1.500		-1.500		-1.500	
Totaal	**-1.525**	**25**	**-1.500**	**0**	**-1.500**	**0**	**-1.500**	**0**

1. Saldo baten en lasten grondexploitaties

Het resultaat binnen de grondexploitaties verrekenen we met de reserves Grondbedrijf.
In de begroting en jaarrekening verwerken we het resultaat van het Grondbedrijf budgetneutraal.

2. Reserve Infrastructurele oplossingen

Onder andere voor de toekomstige tunnel reserveren we jaarlijks € 1.500.000.

4. Economie en werk

In deze tabel staan de incidentele posten. Daaronder lichten we deze posten kort toe.

Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Uitvoering centrumvisie	-100		-100		-100			
Totaal	**-100**	**0**	**-100**	**0**	**-100**	**0**	**0**	**0**

1. Uitvoering centrumvisie en vrijetijdseconomie

De raad stelde in 2024 de Centrumvisie vast. Voor een toekomstbestendig centrum is een werkbudget nodig. Dit budget is voor drie jaar voor mogelijk doorlopende acties.

5. Duurzaam denken en doen

In deze tabel staan de incidentele posten. Daaronder lichten we deze posten kort toe.

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	2026 Lasten	 Baten	2027 Lasten	 Baten	2028 Lasten	 Baten	2029 Lasten	 Baten
1. Subsidie duurzaamheid (reserve Nog uit te voeren werkzaamheden)		1.800						
2. Energiebeleid (reserve Nog uit te voeren werkzaamheden)		46						
3. Evenementenbudget	-100							
Totaal	**-100**	**1.846**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

1. Subsidie duurzaamheid

Voor duurzaamheid zijn subsidies beschikbaar tot 2028. Het bedrag dat we in 2025 nog niet gebruikt hebben nemen we via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.

2. Subsidie duurzaamheid

We gebruiken de uitkering voor het maken van een toekomstbestendig energiebeleid in 2026 en nemen deze via de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden mee naar 2026.

3. Evenementenbudget

We nemen op verzoek van de gemeenteraad een algemeen evenementenbudget voor 2026.

Totaal

Samenvatting van alle programma's:

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	2026 Lasten	 Baten	2027 Lasten	 Baten	2028 Lasten	 Baten	2029 Lasten	 Baten
Programma 1 Eigentijdsbestuur en dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 2 Sociaal	-150	528	-50	509	-50	493	-13	456
Programma 3 Ruimte voor wonen en leven	-1.525	25	-1.500	0	-1.500	0	-1.500	0
Programma 4 Economie en werk	-100	0	-100	0	-100	0	0	0
Programma 5 Duurzaam denken en doen	-100	1.846	0	0	0	0	0	0
Totaal	**-1.875**	**2.399**	**-1.650**	**509**	**-1.650**	**493**	**-1.513**	**456**

Verwachte structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Een overzicht van de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves leest u hier. Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves zijn in principe incidenteel. Behalve als het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten).

In het overzicht hierna leest u daarom de structurele mutaties in de reserves, zoals voorgeschreven in artikel 19, onder d. van het BBV.

Lasten (stortingen reserves)

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves	**0**	**0**	**0**	**0**

Baten (onttrekkingen reserves)

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Dekkingsreserve kapitaallasten Sportvoorzieningen	286	286	286	286
Totaal onttrekkingen reserves	**286**	**286**	**286**	**286**

Taakvelden

Om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk te maken is een vaste indeling en beschikbaarheid van gegevens noodzakelijk: de taakvelden.
Ook geven we aan hoe de taakvelden zijn verdeeld over de programma's.

Totaal taakvelden

We tonen de verdeling van de taakvelden over de verschillende thema's.

Thema 0 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

0. Bestuur en ondersteuning *(bedragen x € 1.000)*	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
0.1 Bestuur	-2.810	0	-2.810
0.2 Burgerzaken	-2.852	1.085	-1.767
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-81	1	-80
0.4 Overhead	-17.642	3.049	-14.593
0.5 Treasury	300	50	351
0.61 Onroerendezaakbelasting woningen	-641	6.867	6.225
0.62 Onroerendezaakbelasting niet-woningen	-104	4.337	4.233
0.63 Parkeerbelasting	0	1.085	1.085
0.64 Belastingen overig	-16	223	206
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-660	106.297	105.637
0.8 Overige baten en lasten	-1.399	-162	-1.561
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	-1.500	2.686	1.186
0.11 Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0
Totaal	**-27.405**	**125.517**	**98.112**

Thema 1 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

1. Veiligheid *(bedragen x € 1.000)*	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-3.483	0	-3.483
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.625	39	-1.587
Totaal	**-5.108**	**39**	**-5.069**

Thema 2 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat *(bedragen x € 1.000)*	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
2.1 Verkeer en vervoer	-7.632	1.030	-6.602
2.2 Parkeren	-2.106	1.606	-500
2.3 Recreatieve havens	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-448	106	-342
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0
Totaal	**-10.186**	**2.742**	**-7.444**

Thema 3 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

3. Economie *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
3.1 Economische ontwikkeling	-602	15	-586
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	-71	175	105
3.4 Economische promotie	0	87	87
Totaal	**-673**	**278**	**-394**

Thema 4 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

4. Onderwijs *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
4.1 Openbaar basisonderwijs	-97	0	-97
4.2 Onderwijs huisvesting	-3.018	345	-2.673
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-5.300	1.342	-3.958
Totaal	**-8.415**	**1.687**	**-6.728**

Thema 5 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

5. Sport, cultuur en recreatie *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
5.1 Sportbeleid en activering	-288	1	-287
5.2 Sportaccommodaties	-3.795	1.337	-2.458
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	-5.004	747	-4.256
5.4 Musea	-338	42	-296
5.5 Cultureel erfgoed	-94	0	-94
5.6 Media	-36	0	-36
5.7 Openbaar groen en recreatie	-5.257	173	-5.084
Totaal	**-14.811**	**2.301**	**-12.511**

Thema 6 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

6. Sociaal domein *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-6.951	1.755	-5.196
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-2.123	1	-2.122
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-3.295	0	-3.295
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	-21.029	15.524	-5.505
6.4 WSW en beschut werk	-7.029	0	-7.029
6.5 Arbeidsparticipatie	-2.140	1	-2.139
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-7.441	433	-7.009
6.712 Begeleiding (Wmo)	-3.734	0	-3.734
6.713 Dagbesteding (Wmo)	-1.806	0	-1.806
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-602	0	-602
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-7.420	0	-7.420
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-7.663	0	-7.663
6.791 PGB Wmo	-1.087	0	-1.087
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-579	750	171
6.821 Jeugdbescherming	-1.195	1	-1.194
6.822 Jeugdreclassering	-386	0	-386
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-325	0	-325
Totaal	**-74.806**	**18.465**	**-56.342**

Thema 7 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

7. Volksgezondheid en milieu *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
7.1 Volksgezondheid	-3.010	592	-2.418
7.2 Riolering	-2.671	3.322	650
7.3 Afval	-5.800	7.205	1.405
7.4 Milieubeheer	-5.329	359	-4.970
7.5 Begraafplaatsen	-120	102	-19
Totaal	**-16.931**	**11.579**	**-5.352**

Thema 8 is opgebouwd uit onderstaande taakvelden. Welke activiteiten onder deze taakvelden vallen leest u hier.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
8.1 Ruimtelijke ordening	-2.259	237	-2.022
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	-28.370	28.345	-25
8.3 Wonen en bouwen	-2.019	1.210	-809
Totaal	**-32.648**	**29.792**	**-2.856**

Totaal Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Lasten	Baten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	-27.405	125.517	98.112
1. Veiligheid	-5.108	39	-5.069
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.186	2.742	-7.444
3. Economische zaken	-673	278	-394
4. Onderwijs	-8.415	1.687	-6.728
5. Sport, cultuur en recreatie	-14.811	2.301	-12.511
6. Sociaal domein	-74.806	18.465	-56.342
7. Volksgezondheid en milieu	-16.931	11.579	-5.352
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-32.648	29.792	-2.856
Totaal	**-190.983**	**192.400**	**1.416**

Programma 1 Eigentijds bestuur en dienstverlening

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	-2.810	0	-2.810
0.2 Burgerzaken	-2.852	1.085	-1.767
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0
0.4 Overhead	-17.642	3.049	-14.593
0.5 Treasury	300	50	351
0.61 Onroerendezaakbelasting woningen	-641	6.867	6.225
0.62 Onroerendezaakbelasting niet-woningen	-104	4.337	4.233
0.64 Belastingen overig	-16	223	206
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-660	106.297	105.637
0.8 Overige baten en lasten	-1.399	-162	-1.561
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.10 Mutaties reserves P1	0	0	0
Totaal	**-25.824**	**121.745**	**95.921**

Programma 2 Sociaal

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
4.1 Openbaar basisonderwijs	-97	0	-97
4.2 Onderwijshuisvesting	-3.018	345	-2.673
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-5.300	1.342	-3.958
5.1 Sportbeleid en activering	-288	1	-287
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-5.004	747	-4.256
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-6.951	1.755	-5.196
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-2.123	1	-2.122
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-3.295	0	-3.295
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-7.441	433	-7.009
6.712 Begeleiding (Wmo)	-3.734	0	-3.734
6.713 Dagbesteding (Wmo)	-1.806	0	-1.806
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-602	0	-602
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-7.420	0	-7.420
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-7.663	0	-7.663
6.791 PGB Wmo	-1.087	0	-1.087
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-579	750	171
6.821 Jeugdbescherming	-1.195	1	-1.194
6.822 Jeugdreclassering	-386	0	-386
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-325	0	-325
7.1 Volksgezondheid	-3.010	592	-2.418
0.10 Mutaties reserves P2	0	528	528
Totaal	**-61.326**	**6.496**	**-54.830**

Programma 3 Ruimte voor wonen en leven

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-81	1	-80
0.63 Parkeerbelasting	0	1.085	1.085
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-3.483	0	-3.483
1.2 Openbare orde en veiligheid	-1.625	39	-1.587
2.1 Verkeer en vervoer	-7.632	1.030	-6.602
2.2 Parkeren	-2.106	1.606	-500
2.3 Recreatieve havens	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-448	106	-342
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-3.795	1.337	-2.458
5.4 Musea	-338	42	-296
5.5 Cultureel erfgoed	-94	0	-94
5.6 Media	-36	0	-36
5.7 Openbaar groen en recreatie P3	-798	158	-641
7.2 Riolering	-2.671	3.322	650
7.5 Begraafplaatsen	-120	102	-19
8.1 Ruimtelijke ordening	-2.259	237	-2.022
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	-28.370	28.345	-25
8.3 Wonen en bouwen	-2.019	1.210	-809
0.10 Mutaties reserves P3	-1.500	311	-1.189
Totaal	**-57.376**	**38.931**	**-18.445**

Programma 4 Economie en werk

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
3.1 Economische ontwikkeling	-602	15	-586
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	-71	175	105
3.4 Economische promotie	0	87	87
6.3 Inkomensregelingen	-21.029	15.524	-5.505
6.4 Begeleide participatie	-7.029	0	-7.029
6.5 Arbeidsparticipatie	-2.140	1	-2.139
0.10 Mutaties reserves P4	0	0	0
Totaal	**-30.870**	**15.803**	**-15.067**

Programma 5 Duurzaam denken en doen

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
5.7 Openbaar groen	-4.458	15	-4.443
7.3 Afval	-5.800	7.205	1.405
7.4 Milieubeheer	-5.329	359	-4.970
0.10 Mutaties reserves P5	0	1.846	1.846
Totaal	**-15.588**	**9.425**	**-6.162**

(bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
TOTAAL	**-190.983**	**192.400**	**1.416**

Uitgangspunten 2026-2029

Inwoner- en woningaantallen

De begroting gaat voornamelijk over het jaar 2026. Maar we geven in de begroting ook inzicht in de drie jaren volgend op het begrotingsjaar. Dit zijn de uitgangspunten die we daarvoor gebruiken.

Inwoner- en woningaantallen

De actuele cijfers baseren we op de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), databestand Burgerzaken en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).We houden voor de groei van de woningvoorraad vanaf 2025 nadrukkelijk rekening met aantallen te bouwen woningen zoals vastgelegd in de regionale Woondeal van maart 2023. De update daarvan wordt medio 2025 vastgesteld. Etten-Leur wordt gevraagd in de jaren 2022 tot en met 2030 nog minstens 2.000 nieuwe woningen, waaronder tijdelijke woningen, te realiseren. Ons actuele bouwprogramma ligt daarboven. We voldoen daarbij aan de afspraak om 130% capaciteit te plannen.

Omdat de definitie van een woning(eenheid) voor de verschillende onderdelen binnen de begroting verschillend is, geven we de mutatie van de woningaantallen als kader mee.

	woningen	toename	inwoners	toename
2025	20.354	294	45.478	382
2026	20.648	237	45.860	308
2027	20.885	423	46.168	550
2028	21.308	251	46.718	326
2029	21.559	271	47.044	352
2030	21.830	237	47.396	308
2031	22.067	192	47.704	250
2032	22.259	192	47.954	250
2033	22.451	362	48.204	471
2034	22.813	200	48.675	221
2035	22.983		48.896	

Kosten

Personeelskosten

De Cao Gemeenten heeft een looptijd van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. Voor de volgende jaren baseren we ons op de door het Centraal Planbureau (CPB) gepubliceerde cijfers van de 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'.
Op basis van deze aannames ziet de indexering van de totale personeelslasten er als volgt uit:

CAO ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029
CAO ontwikkelingen	3,75%	5,70%	4,60%	4,30%

Kosten derden

Voor de kosten derden zoals inhuur personeel, energie, duurzame zaken en overige goederen en diensten gebruiken we
de volgende indexeringspercentages:

	2026	2027	2028	2029
Inhuur personeel	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Duurzame zaken	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Sociale uitkeringen	1,80%	5,70%	4,60%	4,30%
Overige goederen en diensten	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%

Deze percentages baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'. Bij de stijging van de sociale uitkeringen zoeken we aansluiting bij de uitgangspunten voor de stijging van de loonkosten.

Onvoorzien

In de meerjarenraming 2026-2029 nemen we de post onvoorzien op:

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Onvoorzien	-150	-150	-150	-150

Opbrengsten

Voor de gemeentelijke opbrengsten rekenen we in de begroting met de verhogingen die we in de kadernota 2026-2029 opnamen.

Onroerendezaakbelasting

	2026	2027	2028	2029
Onroerendezaakbelasting	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Hondenbelasting	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Precariobelasting	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Toeristenbelasting	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Parkeerbelasting	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%

Rechten en heffingen

	2026	2027	2028	2029
Lijkbezorgingsrechten	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Marktgelden	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%

We baseren deze percentages op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de ‘prijs netto materiële overheidsconsumptie’.

Bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing is sprake van kostendekkende tarieven. De opbrengsten zijn afhankelijk van de kosten. Voorstellen voor tariefaanpassing doen we bij de belastingvoorstellen 2026.

Overige

	2026	2027	2028	2029
Leges	1,80%	5,70%	4,60%	4,30%
Huren en pachten	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%
Overige inkomsten	2,10%	2,20%	2,20%	2,30%

Bij de stijging van de leges zoeken we aansluiting bij de uitgangspunten voor de stijging van de loonkosten. Het merendeel van de legeskosten bestaat uit loonkosten. We baseren ons op de cijfers die het CPB publiceert over de ‘prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers’.

De huren en pachten baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de ‘prijs netto materiële overheidsconsumptie’.